

చైతన్య మాసవి

chaitanyamaanavi

సంపుటి : 14

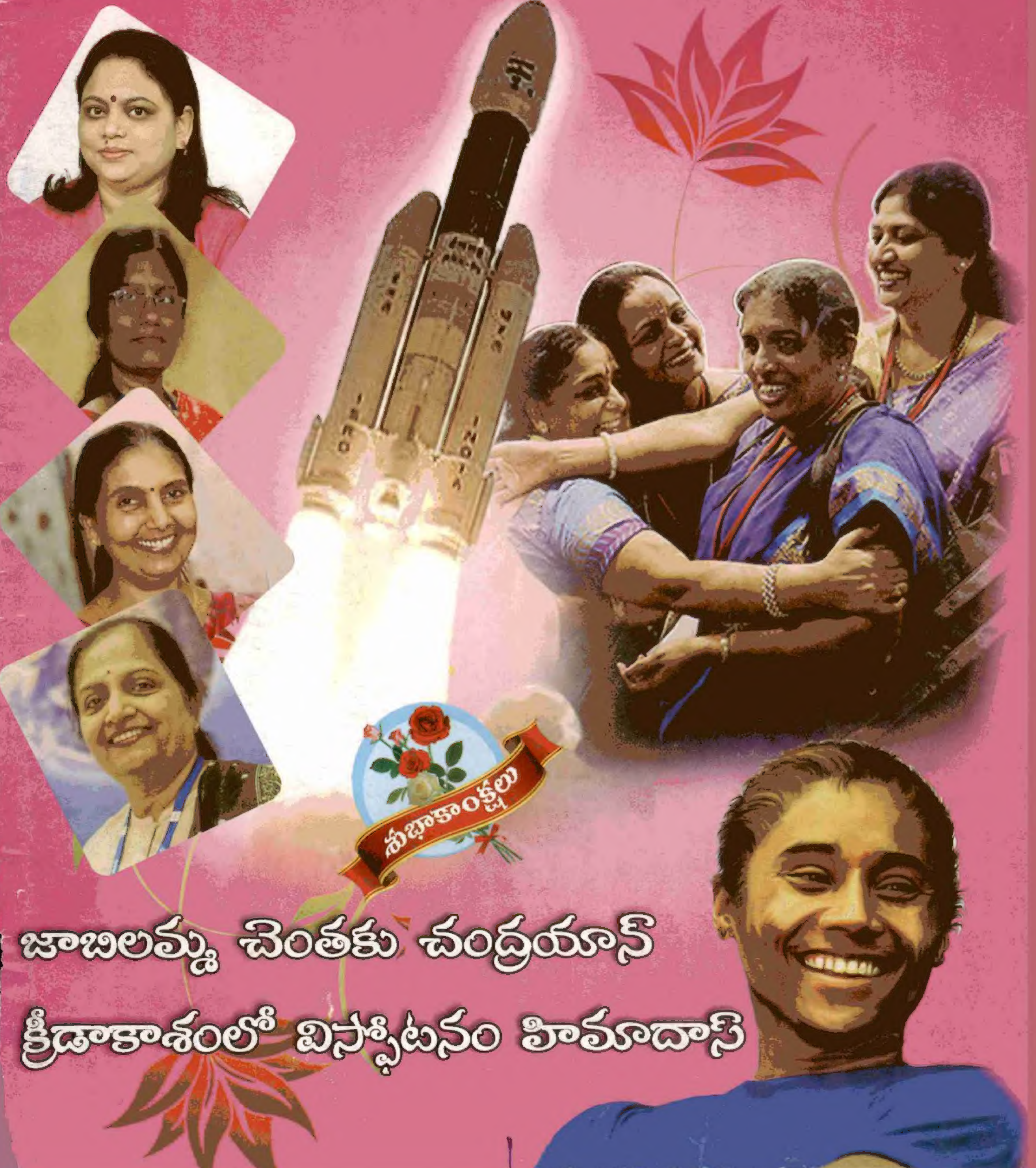
సంచిక : 8

అమరావతి ,

ఆగస్టు , 2019

44 పేజీలు

10 రూ॥లు

పృథ్వికాంక్షలు

జాబిలమ్మ చెంతకు చంద్రయాన్

క్రీడాకాశంలో విస్ఫోటనం హిమాదాస్

మాంటిస్సోరి కోటేశ్వరమ్మ సన్మరణ సభ

అనంతపురంలో పుస్తకావిష్కరణ...

డా॥ ఉష, లక్ష్మీసేహగల్కు నివాళి...

టి.సి.లక్ష్మమ్మ వర్ధంతి సభ...

మోనవతా మూర్తులకు నివాళి...

మండవ నాగభూషణమ్మ

మోటూరు ఉష

72వ స్వాతంత్ర్యోత్సవం సందర్భంగా మహిళలు సాధించిన విజయాలు ఎంతో సూర్తి నందించాయి. సగభాగంగా ఉన్న మహిళల శక్తి సామర్థ్యాలను ఉపయోగించుకోగలిగితేనే ఆధునిక భారతాన్ని సాధించవచ్చన్న గురజాడ దూరదృష్టి నేడు సాకార మవుతుంది. ప్రపంచంలో గర్వించదగిన చంద్రయాన్-2ని విజయవంతంచేయడంలో మన మహిళలు అద్భుత విజయాలు సాధించారు. అందరి అభినందనలు అందుకుంటున్నారు.

పురుషులు అంగారక గ్రహం నుండి, స్త్రీలు శుక్రుడి నుండి వస్తారని చెబుతారనికాని “మార్స్ మిషన్” “అంగారక యాత్ర” విజయవంతం అయ్యాక మహిళా శాస్త్రవేత్తలను మార్స్ మహిళలంటున్నారని, చంద్రయాన్ మిషన్ డైరెక్టర్ రీతూ కలిధాల్ పేర్కొన్నారు. ప్రాజెక్టు డైరెక్టర్ గా ఎం. వనిత సారధ్యంలో 6గురు భిక్షాలైన మహిళల కీలక భాగస్వామ్యం, 30 శాతం మహిళా శాస్త్రవేత్తల కృషి, చంద్రయాన్-2ని విజయవంతంలో నడిపింది. డేటా విశ్లేషణలో, హార్డ్ వేర్ సెక్షన్ లో ప్రతిభావంతురాలైన వనిత దీనికి నాయకత్వం వహించడం కాకతాళీయం కాదు. రాకెట్ ఉమన్ ఆఫ్ ఇండియాగా గుర్తింపు పొందిన రీతూ 2007లో ఇస్రోలో యంగ్ సైంటిస్ట్ అవార్డును పొందారు. వారు రాకెట్ సమస్యలను పరిష్కరించడంలో, బృందాన్ని నడిపించడంలో నేర్పుతో వ్యవహరించేవారు. ఉపగ్రహాలు పంపే సమాచారాన్ని విశ్లేషించడంలో నేర్పరి.

అమెరికాలోని నాసా కంటే మిన్నగా భారత్ మహిళలు అంతరిక్ష ప్రయోగాలలో 30 శాతం భాగస్వాములవ్వడం సమానత సాధనలో ఓ ముందడుగు.

ఈ ప్రాజెక్టు కోసం 300 మంది శాస్త్రవేత్తలతో ఏర్పడిన బృందంలో మహిళా శాస్త్రవేత్తలు 100 మందికిపైగా భాగస్వాములవ్వటం స్వల్ప విషయమేకాదు. ఈ పని కోసం 18 నెలలు అవిశ్రాంతంగా పట్టుదలగా కృషిచేశారు. కోటి కోట్ల డాలర్లకు మించిన విలువైన లోహాల పరిశీలనకుద్దేశించబడిన అద్భుతాలను విశ్లేషించే మేధస్సు ఈ మిషన్ లో భాగస్వాములైన మహిళా శాస్త్రవేత్తలది.

తమదగ్గర మహిళలు, పురుషులు అనే తేడా ఏమిలేదని ప్రతి పనిని అందరూ పంచుకుంటూ పని చేస్తామని ఇస్రోచైర్మన్ శివన్ అన్నారు. అమ్మాయిలకు సరైన సహకారం, అందిస్తే వారు చాలా ముందుకు వెళ్ళగలరు అంటారు. మిషన్ డైరెక్టర్ రీతూకలిధాల్.

ది గోల్డెన్ గర్ల్ ఆఫ్ ఇండియాగా ప్రశంసించబడుతున్న “భింగ్ ఎక్స్ప్రెస్” హిమదాస్ ఈ నెలలోనే 5 స్వర్ణాలు సాధించి రికార్డు సృష్టించింది. మారుమూల గ్రామంలో ఓ రైతు ఇంట జన్మించిన హిమదాస్ బురద నేలలను రన్నింగ్ ట్రాక్ లుగా మార్చుకున్నదిరుత. ప్రపంచ అథ్లెటిక్ పోటీలలో 400 మీటర్ల పరుగు పందెంలో విజేతగా నిలిచి “సలామ్ బాస్” అంటూ అభినందనలు పొందింది. గెలవాలన్న కసి ఉన్న యువ కెరటంగా భారత యువతకు స్ఫూర్తి కేతనంగా నిలిచింది.

“ముదితలు నేర్వగరాని విద్య కలదే” అంటూ ఆడపిల్లలకు విద్య కోసం పోరాడిన ఫలితాలు ఇవి. తెలివితక్కువ, చపల చిత్తం, చెంచల అంటూ అణచివేతలు ! వాటిని అధిగమించిన కార్యాచరణ ఇది. బంధనాలను తెంచుకుని స్త్రీ మేధస్సును, సమర్థతను, నాయకత్వాన్ని ప్రపంచానికి చాటిన పయనం ఇది. జడ్డలను తల్లులే కాదు తండ్రులు కూడా బాధ్యతగా పెంచగలరన్న సందేశాన్ని ఆచరించిన కుటుంబాల భాగస్వామ్య ఫలితాలు ఇవి. రోజూ 18 గంటల పాటు శ్రమించే స్త్రీలను అక్కున చేర్చుకునే కుటుంబాల సహకారానికి నిదర్శనం. తమ ప్రతిభకు పదును పెట్టుకుని మాకు అతీతమైన రంగాలు లేవు. ఎక్కడైనా నాయకత్వం వహించగలమని చాటిన మిషన్ ఇది.

స్వేచ్ఛ, సమానత్వం, సౌభ్రాతృత్వం లక్ష్యాలుగా సాగిన స్వాతంత్ర్యోద్యమ ఫలాల సాధనలో ఇవి ముందడుగులు. పితృస్వామ్య భావజాలాన్ని అధిగమించి రాజ్యాంగం ఇచ్చిన సమాన అవకాశాలను అందిపుచ్చుకున్న ఫలితాలు ఇవి. అన్నింటా సమానమన్న భావాలను సార్థకం చేసుకునే వైపు యువత అడుగులు వేసేందుకు అవనిలో- ఆకాశంలో - అంతరిక్షంలో సగం అంటూ - సమానతా సౌరభాల ఫలాలను సాకారం చేసుకునేందుకు స్ఫూర్తినిచ్చిన ఈ విజయాలను ఆస్వాదిద్దాం. స్వంతం చేసుకుందాం.

చైతన్య మాసవి

ఈ సంచికలో

కష్టాలను కంటకాలుగా పరేయే !
పెను సవాళ్ళను ఎదుర్కొనే శక్తిని
పొందుతావు !!

అడ్వయిజరీ బోర్డు
వేములపల్లి సత్యవతి
డాక్టర్ బి. విజయభారతి
డాక్టర్ శిలాలోలిత
యం. ప్రగతి

విద్యా ఆంధ్రప్రదేశ్ మహిళాసంఘం
చిరునామా :

విద్యా రాష్ట్ర కార్యాలయం,
3/4 బి. కె.బి.భవన్, వడ్డేశ్వరం
బైపాస్ రోడ్, తాడేపల్లి మండలం,
గుంటూరు జిల్లా.

ఫోన్, 9490098620

chaitanyamanavi@gmail.com

fb : aidwaap

Blog : aidwaap@blogspot.com

సంపాదకులు

డి.రమాదేవి

సంపాదక వర్గం

కె.స్వరూపరాణి

బి.ప్రభావతి

బి.హరిత

మేనేజర్: కె. శారద

ప్రజాశక్తి ప్రింటర్స్ & పబ్లిషర్స్

ప్రైవేట్ లిమిటెడ్

పోస్టల్ చందా

సంవత్సరానికి రూ: 200/-

విడి ప్రతి వెల రూ: 10/-

మోటూరు ఉదయం ట్రస్ట్ ఆఫీస్

మారుతీనగర్, ప్రకాశరావు వీధి,

చుట్టు గుంట సెంటర్, విజయవాడ - 4

స్పందన

సమకాలీనం

ధారావాహిక

ఆలోచన

కథ

వ్యాసం

సీరియల్

నివేదిక

నివాళి

కథ

ఆదర్శం

అమ్మమ్మ లేఖలు

స్ఫూర్తి

యోధురాలు

సినిమా సమీక్ష

పుస్తక సమీక్ష

స్ఫూర్తి

కేస్ స్టడీ

ఉద్యమ వార్తలు

ఆమె జీవితం నాకూ స్ఫూర్తిదాయకం : మల్లు స్వరాజ్యం	5
స్వదేశీ నినాదం, విదేశీ విధానం-కేంద్రబడ్డెట్ : అల్లాడ లక్ష్మి	7
వీరేశలింగం జీవితచరిత్ర : వేములపల్లి సత్యవతి	10
తప్పెవరిది? డా॥ శిలాలోలిత	11
సుఖాంతం : అబ్బూరి ఛాయాదేవి	12
రాష్ట్రంలో మద్యం నియంత్రణ ఆవశ్యకత - జి.ప్రియాంకా	15
మహిళలు - సోషలిజం : అగస్ట్ బెబెల్.....	17
గిరిజన ప్రాంతంలో విద్య, వైద్య పరిస్థితులు : వి.వి.విజయ	19
మానవతావాదికి నివాళి : తమ్మారెడ్డి నిర్మల	20
గతమేదో తరుముతుంటే నీడల్లే వెంటాడి : ప్రగతి మాధుర్	22
అవయవదానం అత్యుత్తమం : కె. నాగమణి	25
పుస్తకాల రెక్కలు : కె. విజయభక్ష్	27
కోటేశ్వరమ్మకు నివాళి : మాంటిసోరి టీచర్స్	29
బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదంపై ఎక్కుపెట్టిన బాణం కెప్టెన్	
లక్ష్మీ సెహగల్ : జి.ప్రియాంక	31
ఓ బేబీ : కె.శారద	33
పున్నాగ పూలు : పద్మ దాశరథి	34
చదువులమ్మ కోటేశ్వరమ్మ : ఎస్.పుణ్యవతి	37
జీవన పోరాటం : కె.శారద	39
ఉద్యమాలబాటలో	40

పత్రికలో విభిన్న అంశాలపై వస్తున్న వ్యాసాలు రచయితల అభిప్రాయాలు మాత్రమే. అందులో పేర్కొన్న అన్ని అంశాలతో మానవి సంపాదక వర్గం ఏకీభవిస్తుందని భావించవలదు.
- ఎడిటర్

ఆమె జీవితం నాకూ స్ఫూర్తిదాయకం

వీర తెలంగాణ సాయుధ పోరాటం ఉద్యతంగా జరుగుతున్న కాలమది. ఎం.హెచ్. అప్పుడు అండర్ గ్రౌండ్ లో ఉన్నారు. ఉదయంగారు కుటుంబాన్ని పోషించాలి. టాన్యా, ఉషను చూసుకోవాలి. అందుకే ఆమె బట్టలు అమ్మడానికి ఉదయాన్నే సైకిల్ వేసుకుని వెళ్ళిపోయేవారు. తల్లి వెళ్ళిపోతే ఇంట్లో పిల్లలే వంట చేసుకునేవారు. అలా ఓ రోజు ఆ పిల్లలిద్దరూ అన్నం వండుకున్నారు. మజ్జిగ లేకపోతే తెచ్చుకోడానికి టాన్యా, ఉష కలిసి ఎవరింటికో వెళ్ళారు. అప్పుడు ఉష మరీ చిన్నపిల్ల. మజ్జిగ తీసుకుని ఇద్దరూ తిరిగి వస్తున్నారు. రైలు పట్టాలు దాటుకుని రావాలి. అలా రైలుపట్టాలు దాటుతుండగా వెనక నుండి రైలు కూత పెద్దగా వినిపించింది. చిన్నదైన ఉష చాలా భయపడి పోయింది. ఆ పిల్లలు చేతిలో ఉన్న మజ్జిగ గిన్నెను వదిలేసి భయంతో పరిగెత్తారు. ఉష అయితే భయపడి కొన్ని రోజులు కోలుకోలేకపోయింది.

ఆ విషయం పోరాటంలో ఉన్న నాకు తెలిసింది. ఎం.హెచ్. గారితో వ్యక్తిగతంగా పెద్దగా మాటలు లేకపోయినా వారి కుటుంబ సభ్యుల గురించి సమాచారం తెలిసేది. తండ్రి పోరాటంలో ఉన్నాడు. తల్లి కుటుంబ పోషణ భారాన్ని మోస్తుంది. బట్టలు అమ్ముకుంటే తప్ప ఆ పసివాళ్ళిద్దరికీ తిండి పెట్టలేరు. ఇలా తల్లిదండ్రులు ఇద్దరూ ఎవరి పనులలో వారుంటే ఆ పిల్లలు ఇంట్లో ఒంటరిగా ఎంత కష్టపడుతున్నారో అనిపించేది. జ్వరంతో బాధపడుతున్న ఉషను చూడాలని ఆ సమయంలో నాకు బాగా అనిపించింది. కానీ పోరాటం వల్ల చూడలేకపోయాను. ఆ బిడ్డను చూడాలనే కోరిక అలాగే మనసులో ఉండిపోయింది.

పోరాటం ముగిసిన తర్వాత చాలా రోజులకు ఉదయం గారింటికి వెళ్ళాను.

అప్పుడు నేను ఉషతో “నువ్వు, అక్కా మజ్జిగ కోసం వెళ్ళినప్పుడు రైలు కూత విని భయపడ్డారు. అమ్మా, నాన్న ఇద్దరూ మీకు దూరంగా ఉన్నారు. అన్నీ మీరే చూసుకునేవారు. నీకు కోపం రాలేదా?” అని అడిగాను. అప్పుడు “మా అమ్మా, నాన్న కమ్యూనిస్టులు, మా అమ్మ మమ్మల్ని పోషించడం కోసం బట్టలు అమ్మడానికి వెళ్ళాలి. మేం ఎలాంటి భయం లేకుండా ఇంట్లో వున్నాం. కోపం కూడా ఏమీ లేదు. అమ్మా, నాన్న సమాజం కోసం కష్టపడ్డారు. నేను కూడా సమాజానికి సేవ చేస్తాను” అని ధైర్యంగా సమాధానం చెప్పింది ఆ చిన్న పిల్ల. ఆ మాటలు అప్పట్లో నాకెంతో స్ఫూర్తినిచ్చాయి.

కలిసినప్పుడల్లా ఉష ప్రశ్నలు బాగా అడుగుతుండేది. పోరాటం ముగిసిన తర్వాత అందరూ వెనక్కి వచ్చేసారు. మహిళలు చాలా మంది కుటుంబ బాధ్యతల్లో మునిగిపోయారు. నేను కూడా పిల్లల కోసం వ్యవసాయం మొదలుపెట్టాను. ఆ

సమయంలో మళ్ళీ ఆడవాళ్ళందరినీ పోగుచేయడం కోసం నాతో పాటు మరో నలుగురు మహిళా కామ్రేడ్స్ కలిసి ప్రయత్నాలు చేశాం. కానీ అప్పట్లో మా ప్రయత్నం పెద్దగా విజయవంతం కాలేదు. ఎందుకంటే కుటుంబాలు గడవడం చాలా కష్టంగా మారింది. నేను వ్యవసాయం చేస్తూనే పార్టీ కార్యక్రమాల్లో, మహిళా సమస్యలపై పని చేస్తుండేదాన్ని.

అప్పట్లో ఉష నన్ను “పోరాటం నుండి వచ్చిన తర్వాత చాలా మంది మహిళలు ఉద్యమాల్లో ఉండడం లేదు” ఎందుకని అడిగింది. “కుటుంబాలు గడవాలంటే పని చేయాలి. ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో అందరూ బయటకు వచ్చి పార్టీ కార్యక్రమాల్లో పాల్గొనే పరిస్థితుల్లో లేరు” అని నేను సమాధానం చెబితే “అంతపెద్ద పోరాటంలో పాల్గొన్న మీరే ఇలా మాట్లాడితే ఎలా?” అని అడిగింది. ఇలా పార్టీకి సంబంధించి, ఉద్యమానికి సంబంధించి చాలా ప్రశ్నలు అడిగేది. అవసరాన్ని బట్టి విమర్శించేది. పార్టీ పట్ల చాలా అభిమానంగా వుండేది.

ఓ సారి మా అమ్మాయి కరుణకు

స్కిన్ ఎలర్జి వచ్చింది. ఎన్నిరకాల మందులు వాడినా తగ్గలేదు. అప్పుడు ఉష డాక్టర్ చదువుతుంది. కరుణను తీసుకుని ఉదయం గారి ఇంటికి వెళ్ళాం. అక్కడే తనకు తగ్గే వరకు ఉన్నాం. డాక్టర్ చదువుతున్న ఉష మా అమ్మాయికి ఎంతో సేవ చేసింది. ఓపిగ్గా అంతా క్లీన్ చేసేది. ఎలర్జి తగ్గే వరకు 24 గంటలు కంటికి రెప్పలా చూసుకుంది. పార్టీ పట్ల, పార్టీ కార్యకర్తల పట్లనే కాదు రోగుల పట్ల కూడా ఉష అంతే ప్రేమగా ఉండేది.

తన దగ్గరకు వచ్చిన రోగుల్లో ఎవరైనా ఆర్థిక ఇబ్బందితో బాధపడుతుంటే వారికి ఉచిత వసతితో పాటు భోజన ఏర్పాట్లు కూడా చేసేది. ఆస్పత్రి సిబ్బంది మొత్తం ఒకే కుటుంబ సభ్యుల మాదిరిగా వుండేవారు. ఇదంతా ఉష గొప్పదనమే. ఇంట్లో పని చేసే అమ్మాయిని కూడా అక్కా అంటూ ఆప్యాయంగా పలకరించేది. మనుషుల పట్ల అంత గౌరవంగా ఉండేది. మానవతా విలువలు కలిగిన గొప్ప మనిషి. ఇలా జీవితం మొత్తం ఆదర్శంగానే బతికింది. ఉదయం గారికి ఉద్యమ అవసరాల కోసం ఆర్థికంగా ఎంతో సహకరించేది.

ఉష మంచి డాక్టర్ గా గుర్తింపు తెచ్చుకుంది. విదేశాలకు వెళ్ళి బాగా డబ్బు సంపాదించే అవకాశం వుంది. కానీ కేవలం తన తల్లి కోసం ఇక్కడే ఆస్పత్రి పెట్టింది. ఆస్పత్రికి వచ్చే రోగులను కూడా వారి వయసును బట్టి అమ్మమ్మ, పెద్దమ్మ, పిన్ని, బాబాయి అంటూ వరసలు పెట్టి ఆప్యాయంగా పిలిచేది. వైద్యంతో పాటు వారికి ఆప్యాయతను పంచిపెట్టేది. ముఖ్యంగా అనారోగ్యంతో తన దగ్గరకు వచ్చిన మహిళలకు కౌన్సెలింగ్ కూడా ఇచ్చేది. “కుటుంబం కోసం భర్త, పిల్లల కోసం అన్నీ చేస్తారు.

కానీ మీ గురించి మాత్రం పట్టించుకోరు. మీరు ఇలా అనారోగ్యం

పాలైతే వాళ్లను ఎవరు చూసుకుంటారు. అందుకే మీరు బాగా తినాలి. ఆరోగ్యంగా ఉండాలి. అప్పుడే మీ కుటుంబం కూడా బాగుంటుంది” అంటూ చెప్పేది. ఆమె ఎలాగైతే అందరినీ ప్రేమగా పలకరించేదో అలాగే వారు కూడా ఆమెను ఉషమ్మా అంటూ ఆప్యాయంగా పిలిచేవారు.

ఉదయం గారు మంచంలో ఉన్నప్పుడు ఎంతో సేవ చేసింది. తల్లి పక్కనే ఓ బెల్లు పెట్టించింది. తల్లి బెల్లు కొడితే ఆమెకు వినిపించేలా ఏర్పాటు చేసింది. ఆమె మాటి మాటికీ బెల్లు కొడుతూ ఉండేవారు. అయినా ఓపిగ్గా వచ్చి ఏం కావాలో చూసుకునేది. ఎప్పుడైనా తనకు కుదరకపోతే నర్సులను పంపేది. నర్సులు వస్తే వారి మాట ఉదయం అన్నలు వినేవారు కాదు. అన్నం తినమంటే తినరు. దాంతో ఆమె స్వయంగా వచ్చి బతిమలాడి, బుజ్జగించి అన్నం తినిపించేది. తల్లిని పసిపిల్లలా చూసుకుంది.

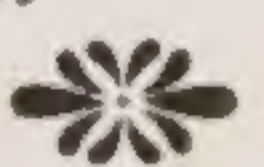
తను ఎలాగైతే పెరిగిందో, ఎలాంటి భావాలను అలవర్చుకుందో తన పిల్లలను కూడా అలాంటి భావాలతోనే పెంచింది. ఉషకు ఇద్దరు కొడుకులు. రెండో కొడుకు మతాంతర (క్రిస్టియన్ అమ్మాయిని) వివాహం చేసుకున్నాడు. మనవరాలు పుడితే

డాక్టర్ గా ఎంత బిజీగా ఉన్నా ఆ పాప పనులన్నీ ఉషనే చూసుకునేది. అంత ఓపిక ఉషకు.

ఉష భర్త సుధాకర్. ఇద్దరూ మెడిసిన్ చదివేటప్పుడు విద్యార్థి ఉద్యమంలో పని చేశారు. వీరిద్దరూ నమన్వయం చేసుకుంటూ అన్ని పనులూ చేసుకునేవారు. సుధాకర్ ఉషకు అన్ని విధాలా చేదోడుగా ఉండేవాడు.

నేను ఎంతో అభిమానించే ఉషను చివరి రోజుల్లో చూడలేకపోయానే అనే బాధ నా మనసులో ఎప్పటికీ అలాగే ఉండిపోయింది. ఓసారి చిట్టెమ్మ సంతాప సభ కోసం విజయవాడ వెళ్ళాను. చివరి సారిగా ఉషను ఆ సభలోనే చూశాను. నేను వేదికపై ఉన్నాను. తను కింద కూర్చుని వుంది. మనిషి బాగా సన్నబడి బలహీనంగా కనిపించింది. తనను అలా చూసినప్పుడు నా గుండె కలుక్కుమంది. సుధాకర్ ని విషయం అడిగితే జబ్బు చేసిందని చెప్పాడు.

ఆ సమయంలో ఉష ఎక్కువ సేపు కూర్చునే పరిస్థితుల్లో కూడా లేదు. అందుకే మీటింగ్ పూర్తిగాక ముందే వెళ్లిపోయింది. ఇక తనని కలవలేకపోయాను.

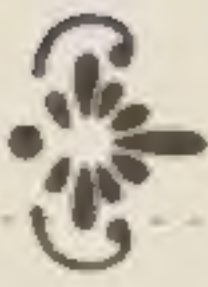
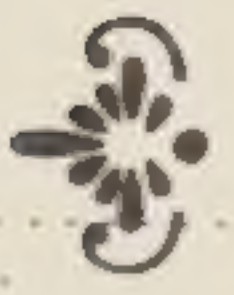

కవిత

ఉక్కపోతలో చల్లబడి నింజామర అమ్మకోక
వణికే చలిలో వెచ్చటి దుప్పటి అమ్మకోక
అమ్మకోకతో అనుబంధం కన్నారెప్ప సంబంధం
అమ్మ పోయాక అమ్మకోక
పాత చీరల వాడికి అమ్మకోక॥
చనుబాలు కుడుచు వేళ
మేలిముసుగు తెర అమ్మకోక
పవళించు వేళ మెత్తటి పరుపు అమ్మకోక
ఉయ్యాలలూగు వేళ తూగుటుయ్యాల
అమ్మకోక
మండుబండలో నిండు గొడుగు అమ్మకోక

- రచన: సురేంద్ర రౌథ్

స్వదేశీ నినాదం, విదేశీ విధానం - కేంద్ర బడ్జెట్

కేంద్రంలో రెండవసారి మోడీ సర్కార్ అధికారంలోకి వచ్చిన పిదప 05/07/19 గురువారం 2019-2020 ఆర్థిక సంవత్సరానికిగానూ పార్లమెంట్ ప్రవేశ పెట్టిన తొలి బడ్జెట్ స్వదేశీ నినాదం విదేశీ విధానం మాదిరిగా ఉంది. నయా ఉదారవాద ఆర్థిక విధానాల కొనసాగింపే ఈ బడ్జెట్ ఆ బడ్జెట్ వలన భారతదేశ ప్రజలకు ఒరిగిందేమీ లేదు. సరికదా కార్పొరేట్లకు మరింత మేలుచేసేదిగా వుంది. అమెరికా ఆర్థికవేత్త రీచర్డ్ థాలర్ ప్రతిపాదించిన బిహేవియర్ ఎకనామిక్స్ ని ఆదర్శంగా తీసుకుని ప్రభుత్వ ప్రధాన ఆర్థిక సలహాదారుడు కృష్ణమూర్తి సుబ్రహ్మణ్యం రూపొందించిన ఆర్థిక సర్వేని కేంద్ర ఆర్థిక శాఖామంత్రి నిర్మలా సీతారామన్ పార్లమెంట్ ముందుంచింది.

దేశాన్ని అభివృద్ధిపరిచేందుకు దేశంలో అవకాశాలే లేనట్లు కేవలం విదేశీ పెట్టుబడుల ద్వారా దేశాన్ని అభివృద్ధి పరుస్తామనే, 2024-25 ఆర్థిక సంవత్సరానికి 5 లక్షల కోట్ల డాలర్లు (35 లక్షల కోట్ల రూపాయలు) విలువైన ఆర్థిక వ్యవస్థే లక్ష్యంగా అడుగులు ముందుకు వేస్తున్నట్లు నిర్దేశించుకుంది. ఆర్థిక మంత్రి నిర్మలా సీతారామన్ (బిజెపి ప్రభుత్వం) ప్రవేశపెట్టిన ఆర్థిక సర్వే నిర్దేశిత లక్ష్యం మన దేశానికి ఏ విధంగా దోహద పడుతుందో పరిశీలిద్దాం.

దేశం ఆ నిర్దేశిత లక్ష్యాన్ని చేరుకోవాలంటే దేశ ప్రజల తలసరి ఆదాయం పెరగాలి. ప్రజల యొక్క కొనుగోలు శక్తి పెరగకుండా తలసరి ఆదాయం ఎలా పెరుగుతుంది? 8.2 శాతం ఉన్న జి.డి.పి డిమోనిట్రేజేషన్

తరువాత 6.8 శాతానికి పడిపోయింది. అది కాస్త త్రైమాసిక కాలానికి 5.8 శాతానికి పడిపోయింది. ఈ గణాంకాలన్ని పరిశీలించి దేశ ఆర్థిక పరిస్థితి మరింత దిగజారిందని ఆర్థికవేత్తలు ఆందోళన చెందుతున్నారు. గత ఐదేళ్లలో మోడీసర్కార్ అనుసరించిన ఆర్థిక విధానాల ఫలితంగానే దేశ జి.డి.పి రేటు పడిపోయింది. గత ష్రేణులలో ఎటువంటి చర్చా జరప కుండా మళ్లీ ఈ విధానాలతోనే దేశాన్ని ఎలా అభివృద్ధి చేస్తారు? నిర్దేశించుకున్న లక్ష్యాన్ని ఎలా చేరుకుంటారు?

గత అనుభవాల రీత్యా ఈ బడ్జెట్ భారతదేశ పరిస్థితికి తగినట్లు లేదు. ఈ బడ్జెట్ ని భారతదేశ ప్రజలకన్నా అమెరికా వ్యాపారవర్గాలు స్వాగతిస్తున్నాయి. బడ్జెట్ లోని విధానపరమైన నిర్ణయాలు అమెరికా కంపెనీలకు ప్రోత్సాహకరంగా ఉన్నాయని అమెరికా, ఇండియా వ్యూహాత్మక భాగస్వామ్య సంఘం (యు.ఎస్.ఐ. ఎస్.పి.ఎస్) అధ్యక్షుడు ముఖేష్ అంబాని అమెరికా వాణిజ్యమండలి అధ్యక్షుడు నిషాదేశాయ్ వ్యాఖ్యానించడాన్ని కొట్టిపారేయలేం. దేశంలో వ్యవసాయ రంగం, పారిశ్రామిక రంగం, సేవారంగం,

కార్పొరేట్ దాడిలో కొట్టుకుపోతున్నాయి. వాటిగురించి ఆలోచించకుండా విదేశీ పెట్టుబడులతో మాత్రమే దేశాన్ని అభివృద్ధి చేస్తామనడం దేశ స్వావలంబనకే అవమానకరం.

వ్యవసాయ రంగం:- మన దేశ ఆర్థిక వ్యవస్థకి కీలకం వ్యవసాయరంగం. దేశంలో 60 శాతం మందికి అభివృద్ధినిచ్చే రంగం. ఒకవైపు రైతు వ్యతిరేక విధానాలు, మరోవైపు ప్రకృతి వైపరీత్యాలతీరు పూకాటాకాలు (ఇది కూడ ప్రభుత్వం నిర్లక్ష్యం వల్ల ఏర్పడినవే) వ్యవసాయ రంగానికి పట్టిపీడిస్తున్నాయి. బాగా పంటలు పండినప్పుడు కూడా వ్యవసాయ వృద్ధిరేటు 2.1 శాతానికి మించలేదు.

ఇంత తక్కువ స్థాయిలో అభివృద్ధి నమోదు కావడం వలన వ్యవసాయంపై వచ్చే ఆదాయంపైనా తీవ్రమైన ప్రభావం చూపుతుంది. రైతుల ఆదాయం రెట్టింపుకావాలంటే ఏడాదికి వ్యవసాయ రంగ వృద్ధిరేటుకనీసం 14.86 శాతం ఉండాలని ఆర్థికవేత్తలంటున్నారు. ఇప్పటి వరకూ గత మూడేళ్లలో 36 వేల మంది రైతులు ఆత్మహత్య చేసుకున్నారు. రైతు పండించే పంట ఖర్చుకు 50 శాతం

అదనంగా ఉండేటట్టు ధన నిర్ణయిస్తే రైతుకు గిట్టుబాటు అవుతుంది. ఇలా చూస్తే మార్కెట్ ధరలు వక్రీకరించబడతాయన్న కుంటి సాకుతో రైతులకు మద్దతుధర ప్రకటించడం కుదరదని సుప్రీమ్ కోర్టులో అఫిడవిట్ సమర్పించింది. బిజెపి ప్రభుత్వం ఈ బడ్జెట్లో స్వామినాథన్ కమిటీ సిఫార్సులు అమలు చేసి వ్యవసాయరంగానికి చేయూతనివ్వడంలో విఫలమైంది. జీరో బడ్జెట్తో వ్యవసాయం చేస్తున్నామని, కూరగాయలు, తేనె, పాలు ఎగుమతి దారులుగా రైతులను రూపాంతరం చెందిస్తామని చెబుతున్నారు. అంటే రైతుల దగ్గర భూమిని గుంజుకునే కార్పొరేట్ వ్యక్తుల చేతుల్లో పెట్టేటందుకు కుట్ర ఈ బడ్జెట్లో దాగుంది. అందుకే భూమితో సంబంధంలేని పాలు, తేనె ఎగుమతి దారులుగా రైతులను రూపాంతరం చేస్తామని నమ్మబలుకు తున్నారు.

పారిశ్రామిక రంగం

దేశ అభివృద్ధికి దోహదపడే కీలకరంగం పారిశ్రామిక రంగం. ఈ రంగంలో (చాంపింగ్, విద్యుత్, రైల్వే, రక్షణ, ఆయిల్ మొ॥) ఎఫ్.సి.ఐ. ని ఆహ్వానించడం చాలా తీవ్రమైన నిర్ణయం. పబ్లిక్ సెక్టార్లోని భూములను కూడా ప్రైవేట్ వ్యక్తులకు కట్టబెట్టడానికి పూనుకుంటున్నారు. మన దేశంలో భారీ పరిశ్రమలు ప్రభుత్వ రంగంలో ఉన్నాయి. ఇవి లాభాలబాటలోనే నడుస్తున్నాయి. వీటిని మరింత అభివృద్ధి పరిచితే, ఉపాధి అవకాశాలు మెరుగుపడడమే కాకుండా ప్రజల యొక్క కొనుగోలు శక్తి పెరిగేటందుకు కీలక పాత్రపోషిస్తాయి.

కాని కేంద్ర ఆర్థిక మంత్రి సీతారామన్ బడ్జెట్ ప్రవేశ పెట్టినపుడు మాట్లాడుతూ మన ప్రభుత్వ రంగ సంస్థల్ని ప్రైవేట్ వ్యక్తులకు కట్టబెడితేనే దేశం అభివృద్ధి చెందుతుందని

మన ప్రభుత్వ రంగ సంస్థల్ని ప్రైవేట్ వ్యక్తులకు కట్టబెడితేనే దేశం అభివృద్ధి చెందుతుందని చెప్పడం బాధాకరం. అందులో భాగంగానే 44గా ఉన్న కార్మిక చట్టాలను 4 లేబర్ కోడ్స్ గా మార్చే ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. కార్మిక హక్కులు చట్టాల రూపంలో ఉంటే, అవి ఖచ్చితంగా అమలు చేయాలి. కాని కోడ్లుగా ఉంటే కార్మిక హక్కులు యజమాని దయాదాక్షిణ్యం మీద ఆధారపడుంటాయి. ఖచ్చితంగా అమలు చేయాల్సిన అవసరం ఉండదు. 2008 నాటి అమెరికా ఆర్థిక సంక్షోభం తాకిడికి ప్రపంచ పారిశ్రామిక ఉత్పత్తి 0.1 శాతానికి ప్రపంచ వాణిజ్యం 1.7 శాతానికి పడిపోయింది. పారిశ్రామికాభివృద్ధి జనవరి 2019లో 1 శాతం నుండి ఫిబ్రవరి 2019 నాటికి 0.1 శాతానికి దిగజారింది.

చెప్పడం బాధాకరం. అందులో భాగంగానే 44గా ఉన్న కార్మిక చట్టాన్ని 4 లేబర్ కోడ్స్ గా మార్చే ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. కార్మిక హక్కులు చట్టాల రూపంలో ఉంటే, అవి ఖచ్చితంగా అమలు చేయాలి. కాని కోడ్లుగా ఉంటే కార్మిక హక్కులు యజమాని దయాదాక్షిణ్యం మీద ఆధారపడుంటాయి. ఖచ్చితంగా అమలు చేయాల్సిన అవసరం ఉండదు.

2008 నాటి అమెరికా ఆర్థిక సంక్షోభం తాకిడికి ప్రపంచ పారిశ్రామిక ఉత్పత్తి 0.1 శాతానికి ప్రపంచ వాణిజ్యం 1.7 శాతానికి పడిపోయింది. పారిశ్రామికాభివృద్ధి జనవరి 2019లో 1 శాతం నుండి ఫిబ్రవరి 2019 నాటికి 0.1 శాతానికి దిగజారింది. ఈ పరిస్థితుల్లో ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ఉన్న సంక్షోభం నుండి బయట పడలేని పెట్టుబడిదారులు మన దేశ సంపదని కొల్లగొడతారే తప్ప, దేశ అభివృద్ధికి ఉపయోగపడరు.

నిరుద్యోగం

దేశంలో ఈ రోజు పెరుగుతున్న నిరుద్యోగం ఆందోళన కలిగించే స్థాయిలో ఉంది. అయినా ఈ బడ్జెట్లో కూడా నిరుద్యోగులకు నిరాశే మిగిలింది. డిగ్రీ, ఆపైన చదివిన వారిలో 28 శాతం నిరుద్యోగం ఉంది. మహిళలలో 27% నిరుద్యోగం ఉంది.

దేశం మొత్తం మీద 7 శాతానికి పైబడి

నిరుద్యోగం ఉండడం ఆందోళన కలిగించే విషయం. గత 40 సంవత్సరాలుగా ఇంత పెద్ద ఎత్తున నిరుద్యోగం ఎప్పుడూ లేదు. మేకిన్ ఇండియా, స్టార్టప్ ఇండియా, డిజిటల్ ఇండియా వంటి నినాదాలు ఆకర్షణకే పరిమితమయ్యాయి. తగు ఉపాధి కల్పించడంలో విఫలమయ్యాయి.

విద్యా, వైద్యం

విద్యా, వైద్య రంగాన్ని పూర్తిగా కార్పొరేట్ పరం చేసేస్తున్నారు. సామాన్య ప్రజల యొక్క విద్యా, వైద్య అవకాశాలను దెబ్బతీసే విధంగా 2019-20 బడ్జెట్ ని రూపొందించారు. గత బడ్జెట్ కన్నా ఈ సారి వైద్యరంగానికి 200 కోట్లు, విద్యారంగానికి 600 కోట్లు తక్కువ చేసి కేటాయించారు. విద్య, వైద్యరంగాలను కార్పొరేట్ పరం చేయటంవలన ప్రజల కొనుగోలు శక్తి మీద తీవ్ర ప్రభావం చూపుతుంది. విదేశీ యూనివర్సిటీలను మన దేశంలో స్థాపించడం కోసం స్వదేశీ యూనివర్సిటీలకు ఇవ్వవలసిన నిధులను సక్రమంగా ఇవ్వట్లేదు. ప్రపంచంలోనే అత్యుత్తమ ఫలితాలు సాధించిన మన యూనివర్సిటీలు ప్రభుత్వ నిరాదరణకు గురై దేశంలోనే అట్టడుగు స్థాయికి నెట్టవేయ బడ్డాయి. తత్ఫలితంగా రాబోయే కాలంలో ఉన్నత విద్యకి పేదవారు దూరమవుతారు.

ఉదా:- ప్రైమరీ విద్యలో ప్రైవేటు పాఠశాలలను అనుమతించిన తరువాత

క్రమంగా ప్రభుత్వ పాఠశాలలు మూతబడ్డాయి. అదేబాటలో రేపు యూనివర్సిటీలు కూడా.

మహిళలు

మహిళలకు 33 శాతం రిజర్వేషన్ కు కట్టుబడి ఉన్నామనే రాష్ట్ర అసెంబ్లీలో కూడా అవసరమైన సవరణలు చేసి మహిళా బిల్లును అమలు జరుపుతామనీ 2014 ఎన్నికల మ్యానిఫెస్టోలో హామీ ఇచ్చారు. కానీ ఇంతవరకు అతి గతీలేదు.

కార్మికశక్తిలో మహిళలు భాగస్వామ్యం తగ్గిపోవడం ఆందోళన కలిపించే విషయం. గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో మహిళల నిరుద్యోగం 2011నాటికి 4.8 శాతం ఉండేది. అది 2019 వచ్చేనాటికి 13.6 శాతానికి పెరిగింది. పట్టణ ప్రాంతంలో 2011 నాటికి 13.1శాతం ఉంటే 2019 నాటికి 27.2 శాతానికి పెరిగింది.

ప్రభుత్వ పథకాలలో పనిచేస్తున్న స్త్రీల వర్కర్లకు కనీసవేతన చట్టం అమలుచేయటం లేదు. 4వ జాతీయ కుటుంబ ఆరోగ్య సర్వే ప్రకారం 15-49 ఏళ్ళ మధ్యనున్న మహిళలు 51శాతం రక్త హీనతతో బాధపడుతున్నారు.

దేశవ్యాప్తంగా మహిళల పైనా, చిన్నారులపైనా అత్యాచారాలు రోజురోజుకీ పెరుగుతున్నాయి. అయినా ఆర్.ఎస్.ఎస్ భావజాలాన్ని మునికి మచ్చుకున్న టి.ఎన్.జె.పి. ప్రభుత్వం మహిళా

వరిరక్షణకోసం కనీస చర్యలు చేపట్టకపోవడం దురదృష్టకరం.

అన్యాయమైన ఆంధ్రప్రదేశ్

ఆంధ్రప్రదేశ్ కు ప్రత్యేక హోదా కల్పించడంలో ఈ బడ్జెట్ లో కూడా పూర్తి వివక్షత చూపించారు. రాష్ట్ర విభజన చట్టంలోని హామీలను అమలు చేసి అన్ని విధాలుగా వెనుకబడిన ఆంధ్రప్రదేశ్ ను ప్రత్యేక హోదా ఇచ్చి ఆదుకుంటామనే వెనుక ప్రాంతాలకు ప్రత్యేక నిధులిచ్చి అభివృద్ధి చేస్తామనే బిజెపి నాయకులు చేసిన హడావిడి అంతా ఇంతా కాదు. 2014 ఎన్నికల తరువాత అధికారంలోకి వచ్చిన బిజెపి విభజన చట్టంలో ప్రత్యేక హోదాలేదనే కుంటిసాకులు చెప్పి రాష్ట్రానికి దగా చేసింది. ఒక రాష్ట్రానికి ప్రత్యేకహోదా ఇవ్వాలంటే ఆ రాష్ట్రం ఈ క్రింది లక్షణాలు కలిగియుండాలి.

- 1) ట్రైబల్ ఏరియా ఉండాలి.
2. నిరక్షరాస్యత ఉండాలి
3. అంతర్జాతీయ సరిహద్దు ఉండాలి.
4. ఇన్ ఫ్రాస్ట్రక్చర్ ఉండకూడదు.

ఈ 4 అంశాలు మనం పరిశీలించినట్లైతే రాష్ట్రానికి ప్రత్యేక హోదా అవసరాన్ని విస్మరించకూడదు.

పర్యావరణం

ఇప్పటికే అతివృష్టి లేదా అనావృష్టి ప్రభావానికి గురై వ్యవసాయం పర్యావరణం తీవ్ర ఒడిదుడుకులను ఎదుర్కుంటుంది.

భూతాపం పెరిగి, జల సంక్షోభం ముదురుతున్న తరుణంలో సుబ్రహ్మణ్యం కమిటీకి సిఫారస్ లతో పాటు, పర్యావరణ నిబంధనలను కాలరాసి కార్పొరేట్లు, వారి ప్రయోజనాల కోసం ప్రకృతిని పర్యావరణాన్ని విధ్వంసంచేసి విషతుల్యం చేస్తున్నారు. ఈ పరిస్థితి అధిగమించేందుకు ఎటువంటి చర్యలు చేపట్టే దిశగా ఈ బడ్జెట్ లేకపోవడం పర్యావరణవేత్తలకు కూడా తీవ్ర నిరాశ, నిస్పృహ మిగిలింది.

ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే ఇది ప్రజల బడ్జెట్ కాదు. ఉపాధిరహిత, కార్మిక, కర్షక, మహిళా వ్యతిరేక బడ్జెట్ ఎస్.సి, ఎస్.టి సబ్ ప్లానును పక్కనపెట్టి, దేశజనాభాలో 17శాతం ఉన్న ఎస్.సి లకు 2.8 శాతం నిధులు కేటాయించారు. 7శాతం ఉన్న గిరిజనులకూ 2 శాతం నిధులు కేటాయించారు.

ఈ బడ్జెట్ సందర్భంగా ప్రధాని మోడీ వారణాసిలో చేసిన ఉపన్యాసంలో 'భారతదేశం పేదరికంలో మగ్గుతున్నట్లు, అన్నిరంగాల్లో వెనుకబడి ఉన్నట్లు కొద్దిమంది మేధావులు చెబుతున్నారు. కాని మన దేశంలో పేదరికం లేదు. అభివృద్ధిలో దూసుకుపోతోందని' అన్నారు. అంటే? కార్పొరేట్ కళ్ళతో దేశాన్ని చూస్తున్న మోడీకి దేశం అలానే కనిపిస్తుంది. ఆయనలాగే ఆయన బడ్జెట్ కూడా కార్పొరేట్ వశమైంది.

☆ ☆ ☆

మహారాష్ట్ర ప్రభుత్వం సాథికారత, ఆరోగ్యం, పరిశుభ్రత మొదలైన వాటి గురించి అవగాహన కల్పించాలని నారీ శక్తి అనే పేరుతో పల్లకీ యాత్ర ప్రారంభించింది. మాతా శిశు సంక్షేమ శాఖ సహకారంతో పూణే మహిళా కమిషన్ ఈ యాత్ర ఏర్పాటు చేసింది.

పురుషులతో సమానంగా మహిళలు కుటుంబ బాధ్యత నెరవేరుస్తున్నారని చాటి చెప్పేందుకు ఈ పల్లకీ యాత్రలో మహిళలు తమ సోదరులతో కలిసి పల్లకీ మోసారు. మహిళలకై కొత్త చట్టాలు ఎన్నున్నా వీటి గురించిన అవగాహన చాలామందికి లేదు. వారందరికీ సమాచారం అందించాలనే ఈ యాత్ర ఏర్పాటైంది. పల్లకీ యాత్రతో పాటు చిత్త రథం వాహనాన్ని ఏర్పాటుచేసి మహిళలకు సంబంధించిన పలు అంశాలపై అవగాహన కలగజేసే దంగల్, దామిని మొదలైన చిత్రాలను ప్రదర్శిస్తారు. ఈ యాత్రలో నటీనటులు, వైద్యులు, క్రీడాకారులు, న్యాయవాదులు, పారిశ్రామిక వేత్తలు, అమరవీరుల భార్యలు పాల్గొని మహిళలకు మరింత అవగాహన పెంచే దిశగా కృషి చేస్తున్నారు.

☆

పల్లకీ యాత్ర

అమ్మారి లక్ష్మీ నరసింహం గారు వితంతు వివాహాలు చేసుకుని రాజమహేంద్రవరంలో ఉన్నవారిని పిలిచారు. 10 వేలు వడ్డీ వితంతు వివాహాలు చేసుకున్న వారి కుటుంబాలకు ఇస్తానని ఆశపెట్టి తన వైపు తిప్పుకున్నారు. వాస్తవంగా రామకృష్ణయ్య గారు మరణశాసనంలో 10 వేల రూపాయలు వితంతు వివాహాలకని రాసే ఉన్నారు. లక్ష్మీనరసింహంగారు మొదట వితంతు వివాహం చేసుకున్న వరుడికి ఉత్తరం రాశారు. ఆ ఉత్తరంలో పాత వారికే వడ్డీ ఇవ్వబడునని తెలియజేశారు. 10 వేల రూపాయల వడ్డీని పాత వారికి సమానంగా పంచిపెట్టాలని దాత చెప్పినట్టు మీరు రాశారు. దాత చెప్పినట్టు మీ దగ్గర సరైన సాక్ష్యం ఉంటే పాత వారందరిని పోగుచేయడానికి ఎందుకు పూనుకున్నారు? అందువల్ల దాత యొక్క ఉద్దేశం అది అవునా.. కాదా? అనే నందేహం కలుగుతుంది. వడ్డీని 12

కుటుంబాలకు పంచిపెడితే ముందు మనం వివాహాలు చేయగలమా? సొమ్మును ఒకరి కంటే ఎక్కువమంది పేరున ధనాగారములో (బ్యాంకులో) ఉంచి వచ్చిన వడ్డీని అసలుకు కలుపుతూ నిజంగా కష్టంలో ఉన్నవారికి ఆ వడ్డీలో నుండి సహాయం అందిస్తూ మిగిలిన సొమ్ముతో వితంతు వివాహాలు జరుపుట మంచిదని తన అభిప్రాయం తెలియజేస్తూ జవాబు రాశారు. వితంతు వివాహం చేసుకున్న శేషయ్యగారు, కోదండ రామయ్యగారు ఉద్యోగంలో ఉన్నారు. కాని వారు వడ్డీని తామే పంచుకుని ఇంక వివాహాలు జరుగకపోయిన పరవాలేదు అన్న అభిప్రాయంలో ఉన్నారు. లక్ష్మీనరసింహం

కందుకూరి వీరేశలింగం చరిత్ర వితంతు వివాహ ట్రస్టీ ఏర్పాటు

గారు మరణశాసనంలో పేర్కొన్నా వితంతు వివాహ సమాజం రాజమండ్రి సమాజం కాదని చెప్పసాగారు.

వితంతు వివాహ సమాజమని మరణశాసనంలో చెప్పబడిన సమాజం రాజమహేంద్ర సమాజమే అవునా.. కాదా? పైడా రామకృష్ణయ్యగారు నిధి ఉ

సొమ్మును వితంతు వివాహములు జరపడానికి ఖర్చు పెట్టమని తీర్మానం చేయబడింది. 1887సం॥లో 15,16,22 తేదిలలో సమాజం యొక్క సభ మూడు రోజులు జరిగింది. ఈ సమావేశానికి లక్ష్మీనరసింహంగారు వచ్చారు. ఈ సమావేశంలో పాత ట్రస్టీ లక్ష్మీనరసింహం

గారితో పాటు మరో ఇద్దరు ట్రస్టీ సభ్యులుగా ఎన్నుకోబడ్డారు. ఇప్పుడు మరో ఇద్దరిని ట్రస్టీ సభ్యులుగా ఎన్నుకొన్నారు. ఇలా చేయడంవల్ల పాత వితంతు వివాహ ట్రస్టీని బలోపేతం చేయాలని ట్రస్టీ నరసింహం గారిని కోరుతున్నామని చెప్పారు.

సభలో లక్ష్మీనరసింహం గారు లేచి నిలబడి సామాజిక నభ్యూలారా! నేను మీ అభిప్రాయాన్ని వింటానుగాని

మీరు చెప్పినట్టు చేయను అని చెప్పారు. సమాజం ఏమీ చేయలేదని లక్ష్మీనరసింహంగారికి తెలుసు.

రామకృష్ణయ్య రాసిన మరణ శాసనాలలో రెండు ఆయన దగ్గరే ఉన్నాయి. వాటి నకళ్ళు కూడా ఎవరి దగ్గర లేవు. న్యాయస్థానాన్ని ఆశ్రయించడానికి ఆధారాలు లేవు. 1887 జనవరి 22వ తేదిన ఆ ధనంతో లక్ష్మీనరసింహంగారు చిత్తూరు మండలంలో ఒక గ్రామాన్ని కొన్నారు. రాజా అనే బిరుదుతో పిలిపించుకున్నారు. తన మరణాంతరం 10 కుటుంబాలకు 300 ఇచ్చేలాగా ఏర్పాటు చేశారు.

* * *

మొదటి వితంతు వివాహం

పయోగించడానికి ఉత్తమ మార్గం ఏదీ? ఈ రెండు ప్రశ్నల గురించి చర్చించడానికి జనవరి 9వ తేదిన కార్యనిర్వాహక సంఘం సమావేశం ఏర్పాటు చేయబడింది. కాని లక్ష్మీనరసింహంగారు రానందువల్ల 13వ తేది వరకు సభను వాయిదా వేశారు. అయితే 13 తేదీన కూడా లక్ష్మీనరసింహంగారు రాలేదు. కానీ సభ జరిగింది. 10 వేల రూపాయల నిధిని పైడా రామకృష్ణయ్యగారు మరణశాసనంలో చెప్పబడినది రాజమండ్రి సమాజమేనని, నిధి నుండి వచ్చే వడ్డీ ఇప్పటి వరకు వివాహములైన వారికి, ఇప్పటి పురోహితునకు, వల్లారి పున్నమ్మ, కాబోయే ఆమె భర్తకు, పిల్లలకు ఖర్చు పెట్టి మిగిలిన

“హలో”

“హలో ఎవరూ!”

“నేను, స్వప్నాను”

“ఓ స్వప్నా! ఎన్నాళ్ళకెన్నాళ్ళకు. ఎంతకాలమైంది నిన్ను చూసి, నీ గొంతువిని. అందుకే తొందరగా గుర్తుపట్టలేకపోయాను ఏమనుకోకు.”

“ఇలాంటివి పట్టించుకుంటే అది స్నేహమెందుకౌతుంది.”

“అవును కదా! అందుకే నువ్వు నాకిష్టం.” “చైతన్య మనం చిన్నప్పటి నుంచీ స్నేహితులం మనసు భారాన్ని దించే వాళ్ళు స్నేహితులు గానీ, పెంచే వాళ్ళు కాదుకదా!”

“స్వప్నా! ఏం చేస్తున్నావ్? ఎలావున్నావు? నీ ఫోన్ వచ్చిందన్న నంతోషంలో నాకు మాటలు రావడంలేదు.” “చైతన్య! మరీ అంతలా అయిపోవద్దు. నేనిప్పుడు కథలు రాస్తున్నాను. నీలా కవిత్వం నా ఒంటబట్టలేదెంకా.” “జెర్నీ సినిమా చూసావా? బాగుందంటున్నారు. చూస్తేగానీ చెప్పలేం. ‘నానీ’ వరకు నటనకు న్యాయం చేస్తాడు ఆ పాత్రలో జీవిస్తాడు. అందుకే అతడి సినిమాలు బాగుంటాయంటారు. “అవును స్వప్నా! స్వప్నా నీకోవిషయం చెప్పనా?”

“ఏంటది”

మా ఇంట్లో నాకు పని సాయం చేస్తుంటుంది. ఆమెపేరు మాణిక్యం. చాలామంచిది. ఒక కొడుకు, కూతురు, తాగుబోతు మొగుడు. ఇంటర్లోనే అన్ని అలవాట్లకూ బానిసై ఎంత చెడిపోవాలో అంతా చెడిపోయాడు కొడుకు. మొగుడు పురుషాధిపత్యం తలకెక్కించుకున్న వాడు. తిట్లు తినని రోజు, దెబ్బలు తినని రోజు లేదు. ఆమెకు చెప్పి చెప్పి అలసి పోయాను. ఎన్నాళ్ళు భరిస్తావిలా? కూతురు పదోతరగతి రాసింది. మొన్నే! బాగా

చదువుకోవాలనే తపనా, కోరిక బలంగా వున్న అమ్మాయి. దాని భవిష్యత్తు గురించి ఆలోచించు మాణిక్యం. నువ్వు నిర్ణయాలు తీసుకోవాల్సిన సమయమొచ్చింది. అతడి నుంచి విడాకులు తీసుకోవడం ఒకటి, మీ పుట్టింటికి వెళ్ళడం, లేదా విడివిడిగా వుండటం, పోలీసు కంప్లయింట్ ఇస్తే ఆ భయంతోనన్నా మారతాడేమో! అని ఎంతో నచ్చజెప్పాను. ఉహు విన్నేడు. నలుగురూ ఏమంటారమ్మా! అందరి మొగుళ్ళు అంతేగా మేం సర్దుకోవట్లేదా? నువ్వెందుకు సర్దుకోవు? బతుకు ఇలాగే వుంటుంది. ఇలాగే తలొంచుకు బతకాలి మనం అంటారమ్మా! అందరి సపోర్టు అతనికే వుంటుంది.

కన్నీటి

క్రొవ్వపొంది?

కుండ ను

నెత్తిమీద మొస్తున్న

మాణిక్యం వానై పోయిందనుకో!

“చైతన్య! మనం చుట్టు చూడగలిగితే ఇలాంటి బతుకులే ఎన్నో. ఆ పాప చదువేమయింది?”

“అదే చెబుతున్నా! మొన్న రిజల్ట్ వచ్చాయికదా! 10% వస్తాయనుకుంటే 7 పర్సెంట్ వచ్చాయట. అదీ వాడికి కోపం. ఇన్ని అప్పులు చేసి నిన్ను ప్రయివేట్ స్కూల్లో చేర్చిస్తే, ఇవా నీ మార్కులు. చదువొద్దు, ఏమొద్దు. నా పరువంతా పోయింది. ఇంట్లో కూర్చో. లేదంటే మీ అమ్మతో పనికిపో’ అని ఒకటే గొడవ. క్రూరంగా ఆ పాపను కొట్టడం గోలగోల చేసాడట. తాగిన మత్తులో వున్నవాడు తల్లీ కూతుళ్ళనిద్దరినీ మిద్దెమీద నుంచి దూకి చచ్చిపోమ్మని బలంగా తోస్తున్నాడట. అర్ధరాత్రి ఆ భయంకర హింస నడుమ వాళ్ల ఘోష

చెప్పడానికి నాకు మాటలు రావడంలేదు.

ఆ తోవులాటలో కోవం పెరిగిపోయిన ఆ పాప వాళ్ళ అమ్మను హింసనుంచి తప్పించాలని, వాళ్ళ నాన్నని ఒకతోపు తోసిందట. అంత ఎత్తునుంచి నేల మీద పడటంతో తలపగిలింది. అక్కడికక్కడే చచ్చిపోయాడు. ఆ పాప ఇప్పుడు జునైనల్ కోర్టులో వుంది.

“అరె ఇంత జరిగిందా, పాపవైపు నుంచి ఆలోచిస్తే కరెక్ట్ చేసిందనిపిస్తోంది.”

అదే స్వప్నా! నాక్కుడా అలానే అన్పించింది. కానీ, తాగుడుకు బానిసై,

హింసించడము మరొక

లక్షణమనుకొని, ప్రవర్తించిన

వాడిదా తప్పు? అవకతవక

వరీక్షా విధానాలు

నిర్వహిస్తున్న ప్రభుత్వానిదా

తప్పు? మొగుడేం చేసినా

ఇంకా భరించాలనుకునే

బానిస మనస్తత్వాల స్త్రీలదా తప్పు?

అమ్మను ఎట్లయినా రక్షించాలనుకునే ఆ

పసిపాపదా తప్పు? ఎవరిది చెప్పు. నా

మనసంతా వికలంగా వుంది. నీతో

మాట్లాడాక కొంత రిలీఫ్ గా వుందనుకో.

“నేనొక లాయర్ నెంబరిస్తాను.

ఆయన్ని కలవమను. ఆత్మరక్షణ కిందకి

వస్తుంది.” సరేనా!

“ధ్యాంక్యూ! స్వప్నా, మాణిక్యం కష్టాలు ఇకనైనా తగ్గాలనే నా కోరిక.”

“దిగులుపడటం సమస్యకు పరిష్కారం కాదెప్పుడూ! ప్రతి సమస్యకు పరిష్కారముంటుంది.”

“స్త్రీలల్లో ఆత్మవిశ్వాసాన్ని, ధైర్యాన్ని నింపే నీ రచనలంటే నాకిష్టం. ఈ మధ్యేం రాసావు. కొత్త పుస్తకమొచ్చిందా?

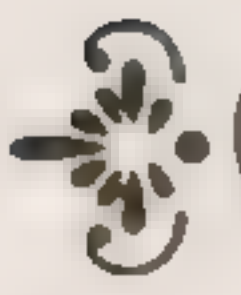
“ఆ, నీకు కొరియర్ చేస్తాలే.”

“ఇంకేదో ఫోన్ వస్తోంది. ఇప్పుడిక వుండనా? మళ్లీ మాట్లాడుందాం సరేనా.”

“బై”

* * *

సుఖాంతం

నిద్రమాత్ర పుచ్చుకుని గంటకిపైగా అయింది. ఇంతవరకు పనిచేసినట్టు లేదు. అక్కడికి పన్నెండింటిదాకా ఇటు అటూ దొర్లి ఇహ లాభంలేదని అప్పుడు పుచ్చుకున్నాను. రెండు మూడు గంటల సేవయినా నిద్రపట్టకపోతే తిన్నది అరగదు. అరక్కపోతే రేపు మళ్ళీ అదో బాధ. దానికి మందులు పుచ్చుకోవటం ఎలాగూ తప్పదు కదా అని నిద్రపట్టటానికి మాత్ర పుచ్చుకున్నాను.

ఇంట్లో ఎవ్వరూ లేరు కదా ఒక్క దాన్నీ నిశ్శబ్దంగా పడుకోవచ్చుననుకున్నాను మధ్యాహ్నం. మాగన్నుగా కునుకుపట్టే వేళ 'పోస్టు' అనే పోలికేక గుండెల్ని అదరగొట్టి లేపింది. తీరా లేచి చూస్తే మహిళా మండలి చందా రశీదు. ఒళ్ళుమండి చెత్త కాగితాల బుట్టలో పడేసి మళ్ళీ వచ్చి మంచంమీద ఒత్తిగిలాను. గుండెదడ ఇంకా తగ్గలేదు. మంచి నీళ్ళు తాగాలనిపించింది.

ఓ గుక్కెడు మంచినీళ్ళు అందించే దిక్కులేదు. అలాగే బద్ధకంగా మంచం పట్టి పట్టుకుని పడుకున్నాను. కాసేపువటికి దడ

తగ్గినట్లయింది. పక్కనే రేడియో బల్లమీద ఉన్న పేపరు తీసి వార్తలు చూడటం సాగించాను. అపోలో-11 సురక్షితంగా భూమ్మీదికి తిరిగి వచ్చిన తరువాత విశేషాలు కొంత మనఃస్థిమితాన్ని కలిగించాయి. ఈ చంద్రమండల యాత్ర ప్రారంభమయిన నాటి నుంచీ ఒకటే ఆదుర్దా వాళ్ళు భూమి వాతావరణాన్ని దాటారా లేదా, చంద్రుని చుట్టూ ప్రదక్షిణ ప్రారంభించారా లేదా, 'ఎల్లెమ్'లో అన్ని భాగాలూ సరిగ్గా ఉన్నాయని నిర్ధారణ అయిందా లేదా 'ఎల్లెమ్' చంద్రుని వైపు దిగటం

మొదలయిందా లేదా అంటూ అడుగడుక్కి ఒకటే ఆరాటం. పొద్దున్న పేపరు కోసం, సాయంకాలం రేడియో వార్తల కోసం ఎదురుతెన్నులు. రాత్రంతా ఆలోచనలు. ఇక 20న కునుకు పడితే ఒట్టు. 'ఎల్లెమ్' చంద్రోపరితలం మించి విజయవంతంగా పైకి లేచిందా, కొలంబియాని కలుసుకుందా లేదా అని ఆదుర్దా. చివరికి ఉండబట్టలేక అర్ధరాత్రి వార్తాపత్రిక ఆఫీసుకి ఫోన్ చేశాను. 'కొలంబియాని ఇప్పుడే

రాత్రిళ్లు ఇక ఆలోచనలన్నీ ఇందిరా గాంధీ గురించీ, నిజలింగప్ప గురించీను.

పగలంతా అమ్మాయి దగ్గర నుంచి ఉత్తరం వస్తుందా, అబ్బాయి దగ్గర నుంచి ఉత్తరం వస్తుందా అని ఎదురు తెన్నులు చూడటంతోనే సరిపోతోంది. వంటింట్లో పనిచేస్తున్నా, పడక్కుర్చీలో కూర్చుని పేపరు చదువుతున్నా ఆలోచనలన్నీ అమ్మాయి గురించీను, అబ్బాయి గురించీను. వాళ్ళ సంసారాల గొడవలే వాళ్ళకి గాని, అమ్మ

గురించీ, నాన్న గురించీ ఆలోచించ తానికి వాళ్ళకి వ్యవధి ఉన్నట్లు తోచదు. పోనీ, అబ్బాయి దగ్గరికి వెళ్ళి ఉందామా అంటే ఆయనకి నచ్చదు. వాళ్ల స్వాతంత్ర్యానికి మనం అడ్డురావటం దేనికి, వాళ్ల జీవిత విధానం వేరు, వాళ్ల ఆలోచనలు వేరు, మనకి వాళ్లకి పొత్తు

కలుసుకోబోతున్నది' అని చెప్పగానే ఒక్కక్షణం హాయిగా ఊపిరి పీల్చుకున్నాను.

మళ్ళీ ఆలోచనలు. తిరిగి భూమి వాతావరణంలో ప్రవేశించటానికి తగిన శక్తి ఉన్నదో, లేదోనని మరో బాధ. నాకెందుకొచ్చిన ఆందోళన ఇదంతా. హాయిగా కళ్లు మూసుకుని నిద్రపోక అని ఎంత నచ్చజెప్పుకున్నానరే ప్రపంచ సమస్యలన్నీ నా సమస్యలే అయినట్లు మధ్య నాకు నిద్రపట్టదు. అపోలో గొడవ అయిందనుకుంటే రాష్ట్రపతి సమస్య ఒకటి.

కుదరదు, మనం ఇక్కడుంటేనే హాయిగా ఉంటుంది. అంటూ పెద్ద ఉపన్యాసం ఇస్తారు. ఆయనకేం, ఆయన రిటైరైపోయారు. ఇంటివాటా మీద అద్దె వస్తోంది. అబ్బాయి మధ్య మధ్య ఏదో డబ్బు పంపిస్తూ ఉంటాడు. ఏదో తోచింది రాసుకుంటూ ఉంటారు. పత్రికలకనీ, సమావేశాలకనీ, పగలంతా ఎవరినో ఒకరిని కలుసుకోవటానికి వెళ్లటమో, ఇంట్లో కూర్చుని దీక్షగా రాసుకోవటమో చేస్తూ ఉంటారు. ఎటొచ్చి యధావిధిగా వంట చెయ్యటానికి ఓపికలేక,

ఊరికే కూర్చోనూలేక అనేక రకాల ఆలోచనలతో నిద్రపట్టక సతమతమయ్యేది నేనే. నిద్రపట్టే రోజుల్లో ఇంటిల్లిపాదీ నన్ను తిన్నగా నిద్ర పోనిచ్చారు కాదు. ఏ ఒక్క రోజైనా హాయిగా, మనస్సుకి తృప్తిగా నిద్ర పోయింది లేదు. పసిపిల్లగా ఉన్నప్పుటి సంగతి నాకు తెలియదుగాని, నాకు జ్ఞానం వచ్చినప్పుటి నుంచి చూస్తున్నాను. ఒకటో క్లాసు చదువుతున్నప్పుటి నుంచి 'బడికి పోవాలి' తొందరగా తెమలాలి, లేలే అంటూ మంచి నిద్రలో లేపుతూండేది అమ్మ.

అమ్మకి ఆచారం. వంటకి మడి కట్టుకోవటం కోసం, ఈ లోపునే నాకు స్నానం చేయించి ముస్తాబుచేసి బడికి పంపించాలని తెల్లవారకుండానే లేపేసేది. ఎండాకాలం గాలిలేక రాత్రిళ్ళు త్వరగా నిద్ర పట్టక మర్నాడు పొద్దెక్కినా మెలుకువ వచ్చేది కాదు. కొంపలు మునిగిపోతున్నట్లు మొహం మీద నీళ్ళుజల్లి మరీ లేపేది.

పోనీ ఆదివారం పూటయినా ఆలస్యంగా లేద్దామంటే తలంటు అంటూ ఒక తతంగం పెట్టేది. మార్నింగ్ స్కూల్స్ పెట్టారంటే నిద్రమత్తులోనే స్కూలుకి వెళ్లినట్లుండేది. ఇహ పరీక్షల రోజులో మున్తకం ముట్టుకుంటేనే నిద్ర ముంచుకు వచ్చేది. చదువుకోకుండా ఎక్కడ పడుకుంటానోనని నాన్నగారు దగ్గర కూర్చోబెట్టుకుని చదివించేవారు. ఆవలింతలు ఒకదాని వెనుక మరొకటి తరుముకొస్తూంటే గొంతులోనే మింగేసి ప్రాణాలు బిగపెట్టి చదవాల్సి వచ్చేది.

మళ్ళీ తెల్లవారకుండా లేపేసే వారు చదువుకోమని. హాయిగా సెలవులివ్వగానే రాత్రనక, పగలనక నిద్రపోవాలని నిశ్చయించుకుని ఎలాగో పరీక్షలు పూర్తి చేసేదాన్ని.

అదేం పాపమో, శాపం పెట్టినట్లు సెలవుల్లో చస్తే నిద్ర వచ్చేది కాదు. పరీక్షల్లో

పుస్తకాలు చదివితే నిద్ర కూరుకు వచ్చేది. సెలవుల్లో వత్రికలూ, నవలలూ చదువుతూంటే టైము తెలిసేది కాదు.

'పడుకోవే, అర్థరాత్రిదాకా ఏమిటా చదువు' అని కేకలేసేది అమ్మ. కాలేజీలో ఆఖరి సంవత్సరం చదువుతున్నప్పుడు పరీక్షల్లో ఒట్టుపెట్టుకున్నాను. ఇహ జన్మలో పరీక్షలకి వెళ్ళకూడదు హాయిగా రోజూ ఇష్టమొచ్చినంతసేపు నిద్రపోవాలని.

ఇంట్లో అన్నయ్య, వదిన తొమ్మిదవకుండా తలుపులు వేసుకుని పడుకుంటే నాకు తెలియని ఆ హాయిని తలుచుకుని నా మనస్సు కుతకుతలాడేది. హాయిగా నేనూ పెళ్లి చేసుకుని నేనూ సుఖంగా రోజూ నిద్రపోవాలనీ, పరీక్షలేని, నిద్రాభంగంలేని ఉల్లాస జీవితాన్ని గడపాలనీ నిశ్చయించుకున్నాను.

పెళ్లయితే అయిందిగాని నేననుకున్నట్లు మాత్రం సాగలేదు జీవితం. పొద్దున్నే తెల్లవారుతూనే లేవటం మాత్రం తప్పలేదు. అర్థరాత్రి వరకూ ప్రణయలోకంలో విహరించి, విహరించి అలిసి సాలిసి పడుకున్న దానికి పొద్దున్నే పాలవాడి కేక యముని రాకలాగే తోచేది నాకు. నిద్ర మత్తు వీడకుండానే లేవటం, కాలకృత్యాలు తీర్చుకోవటం, కాఫీ కార్యక్రమం, పనిమనిషి రాకపోకలు, వంటచేసి ఆయన్ని ఆఫీసుకి పంపటం, మెల్లిగా వంటింటి పనులు పూర్తి చేసుకుని వడక్కుర్చీలో వాలేసరికి పదకొండయ్యేది. తాపీగా పొద్దుటి పేపరు చూసేసరికి కనురెప్పలు మూతలు పడేవి. ఇలా కునుకు పట్టేదో లేదో పోస్టువాడి కేకో, కూరల వాడి పిలుపు రెప్పలు విప్పేటట్లు చేసేది. లేకుంటే పక్కింటి పిల్లలు తమాషాకి కాలింగ్ బెల్ నొక్కి పారిపోతూండేవారు. ఎవరో వచ్చారనుకుని తీరా తలుపు తీసి చూస్తే ఎవరూ ఉండరు. దూరం నుంచి పిల్లల నవ్వులు మాత్రం వినిపించేవి.

మళ్ళీ మధ్యాహ్నం ఆయన భోజనానికి రావటం, ఆయన్ని పంపించి ఏ పత్రికో నవలో తీసుకుని కాసేపు చదివేసరికి మళ్ళీ పోయిన ఆ కునుకు ఆశగా దగ్గరకొచ్చేది. అది గిట్టనట్లుగా ఈ లోపల పనిమనిషి వచ్చి 'అమ్మా' అంటూ దూడలా అరిచేది. ఆ తరువాత టిఫిన్ చెయ్యటం, సాయంకాలం వంట, మళ్ళీ యథాప్రకారం ప్రేమకలాపం, చాలీచాలని నిద్ర.

మా ప్రేమ వేడి కాస్త చల్లారి గట్టిపడే వేళకి బాబిగాడు తగులుకున్నాడు. పగలంతా హాయిగా నిద్రపోయేవాడు. సాయంకాలం మమ్మల్ని ఆడించి మళ్ళీ రాత్రి పాలు తాగి తాగడంతో నిద్ర పోయేవాడు. తెల్లవారుఝామునే కోడికన్నా ముందుగా లేచి 'ఈ.. ఆ..' అంటూ జెప్పరాని సంతోషాన్ని వెలిబుచ్చేవాడు.

వాడితో కలిసి వాడి సంతోషంలో పాలు పంచుకోకపోతే కేర్మంటూ కొంప మునిగినట్లు ఏడ్చేవాడు. వాడికోసం నాలుగింటికే దీపం వేసి 'జోజ' 'జోజ' అంటూ వాణ్ణి ఆడించడం ఒక బాధ్యత అయిపోయింది. పొద్దున్నే వాడికి నీళ్ళుపోసి, పాలిచ్చి, పొడరద్ది ఉయ్యాలలో పడుకోబెడితే ఆదమరచి నిద్రపోయి పదిన్నరకి నా పని పూర్తయి కాస్త నడుం వాలుద్దామనుకున్న టైముకి లేచేవాడు.

వాడితో ఆడుకోవాలనీ, వాడి ముద్దు మురిపాలు చూసి మురిసిపోవాలనే ఉండేది. నిద్రమాత్రం ముంచుకు వచ్చేది. వాణ్ణి పక్కలో వేసుకుని కక్కుర్తి పడి ఓ కునుకు తియ్యబోతే పమిట పట్టుకుని లాగటం, జుట్టు గుప్పెళ్లలో పట్టుకు లాగటం, పొట్టలో బుజ్జికాలు పెట్టి తన్నటం, నా నిద్ర పోగొట్టటానికి ఎన్ని చెయ్యాలో అన్నీ చేసేవాడు. పోనీ వాడు ఎదిగాడు, నేను తనివితీరా నిద్రపోదామనుకుంటున్న రోజుల్లో వాడి చదువు ప్రారంభమయింది.

వాణ్ణి పొద్దున్నే లేపి బడికి తయారుచేయటం కోసం నేనూ పొద్దున్నే లేవాల్సి వచ్చేది. ఇదికాక కడుపులో మరో పాపాయి కదలటం ప్రారంభించింది. ఇంట్లో క్రమక్రమంగా పెరుగుతున్న చాకిరీతో నిద్రకి మాత్రం వ్యవధి దొరికేది కాదు.

పిల్లలు పెద్దవాళ్ళవుతున్న కొద్దీ వాళ్ళ ప్రవర్తననీ వాళ్ళ భవిష్యత్తునీ తీర్చిదిద్దే బాధ్యత చిన్నప్పటి నా పరీక్షలకన్న దుర్భర మయినదిగా తయారైంది. అనుక్షణం పిల్లల గురించి ఆలోచనే.

వాళ్ళు కాలేజీ నుంచి కాస్త ఆలస్యంగా వస్తే కంగారు. కాస్త ఒంట్లో నలతగా ఉంటే భయం. అబ్బాయికి ఘస్టుక్లాసు వస్తుందో, రాదోనని ఆందోళన. అమ్మాయికి మంచి సంబంధం దొరికేదాకా దిగులు. అబ్బాయికి మంచి ఉద్యోగం వచ్చేదాకా తపన. వాళ్ళ పెళ్లి ఖర్చుల గురించి ఆందోళన-అమ్మాయి అత్తగారి తీరు గురించి దిగులు-కోడలికింకా కానుపు రాలేదన్న దిగులు నా ఒంట్లో బాగోనప్పుడు దగ్గరుండి చూసే దిక్కులేదన్న దిగులు ఇన్ని దిగుల్లతో నేనెక్కడ నిద్రపోగలను?

ఇప్పుడు పిల్లలు ఎవరి కాపరాలు వాళ్ళు చేసుకుంటున్నారు. వాళ్ళకి పిల్లలున్నా, లేకపోయినా వాళ్ళ బాధేదో వాళ్ళు పడతారు. ఇక నుంచి నేనూ, ఆయన! సమస్య లేమున్నాయి. వేళకి కాస్త వండుకొని తిని హాయిగా నిద్రపోరాదా, లేకపోతే కృష్ణారామా అనుకుంటూ కూర్చోరాదా అంటారు. కృష్ణారామా అంటూ ఎంతసేపు కూర్చోను, పైకి అనుకుంటూ కూర్చుంటే విన్న వాళ్ళు పిచ్చిదాన్ని అనుకుంటారు. లోలోపల అనుకుంటే ఆ రాముడికీ కృష్ణుడికీ కూడా వినిపించదు. వినిపించని దానికి అనుకోవటం దేనికి? పైగా అందులో నాక్కావలసిన నిద్రపోయే మార్గం ఏమీ కనిపించలేదు. కృష్ణారామా

ఎందుకన్నా మంచిదని మళ్ళీ లేచి బల్లమీద ఉన్న కాగితం అవీ తీసుకున్నాను. ఒళ్ళో పుస్తకం ఒత్తు పెట్టుకుని పెన్నిలుతో నాలుగు ముక్కలు వొణుకుతున్న చేత్తో రాశాను.

‘ఏమండీ, కంగారు పడకండి. నిద్రపోతున్నా నంతే. ఆత్మహత్య చేసుకున్నానని అపార్థం చేసుకోకండి. కేవలం నిద్రకోసం నిద్రపోతున్నాను.

అనుకుంటూంటే మిడిగుడ్లు పడిపోవటం తప్ప కళ్ళు మూతలు పడటం మాత్రం జరగలేదు.

పోనీ కాలక్షేపానికి పేపరు చదువుకుంటూ కూర్చుని ఆ తరవాత ప్రశాంతంగా నిద్రపోదామా అంటే మనస్సు ఊరుకోదే. ఆ పేపరులో చదివినవాటి గురించి ఆలోచించటం సాగిస్తుంది.

మళ్ళీ అపోలో 11 గురించీ, రాష్ట్రపతి గురించీ, తెలంగాణా సమస్య గురించీ, ఆలోచనలు. నిద్రపట్టదు, పిల్లలు వాళ్ళ సంసారాలు వాళ్ళు చేసుకుంటున్నారు కదా అని నిశ్చింతగా ఊరుకుందామంటే కడుపుతీపి. వాళ్ళనే అనుక్షణం జ్ఞాపకం చేసుకుంటుంది మనస్సు. వాళ్ళ గురించే ఆలోచిస్తుంది. నిద్ర మాత్రం పట్టదు.

ఒక్కసారి హాయిగా తృప్తిగా నిద్రపోయిన రోజు నాకు గుర్తు లేదు. జీవితమంతా నిద్రకోసం మొహం వాచినట్లు అనిపిస్తుంది. ఒక్కసారి నిశ్చింతగా నిద్రపోయే వరం దేముడివ్వకూడదూ?

నన్ను లేపకండి అని బోర్డు తగిలించి నిద్రపోవాలని ప్రయత్నించినా ఫోను మోగటమో, పక్కంటి వాళ్ళబ్బాయి పేపరు కోసమో, కూరగాయలవాడో, పేపర్లవాడో రాత్రిపూటయితే పక్కంటి చంటివాడి ఏడుపో, కుక్కలో, నక్కలో ఏదో ఒక విధంగా నిద్రాభంగం కలక్కమానదు.

ఇక రెండు గంటలు గడిస్తే కోడికూస్తుంది. ఈ రెండు గంటలయినా ఓ కోడి కునుకు తియ్యకపోతే రేపొద్దున్నే లేచి ఇంటిపనులు చేసుకునే ఓపిక ఉండదు. ఒక్కపూట లేవకపోతే ఇల్లంతా గల్లంతే, మరో నిద్ర మాత్ర వేసుకుంటే మంచిది. ఈ పూట ఆలోచనలతో రెండు మాత్రలు వేసుకుంటే గాని కునుకుపట్టే యోగ్యత లేనట్లుంది.

లేచి వెళ్ళి ఓ గ్లాసుడు మంచినీళ్ళూ, అలమారులో ఉన్న నిద్రమాత్రల సీసా తెచ్చుకున్నాను. ఒళ్ళు తిరిగినట్లయింది. నెమ్మదిగా కూర్చుని సీసామూత తీసి మెల్లిగా ఎడంచేతిలోకి ఓ మాత్రకోసం సీసా వంచాను. చెయ్యి తెగ వణికింది. సీసాలో మాత్రలన్నీ చేతిలో పడ్డాయి. నిద్రమాత్ర లవన్నీ. వాటిలో నిద్ర ఉంది.

ఆ నిద్ర నాకు కావాలి. ఒక్కసారి హాయిగా ఒళ్ళు మరిచి నిద్రపోవాలని ఉంది. వెధవ కోడికునుకులు నాకొద్దు. మనిషి నిద్ర కావాలి. ఆ అనుభవాన్ని పుట్టినప్పటినుంచి నేనెరుగను. ఇవాళ అలాంటి అనుభవాన్ని పొందగలిగితే.

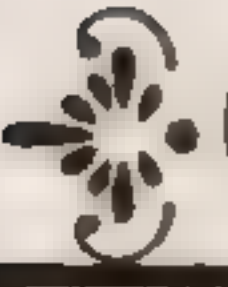
ఆ మాత్రం ఆలోచనకే నా హృదయం ఉప్పొంగిపోయింది. నిద్రకి మించిన సుఖం ప్రపంచంలో మరేదీ లేదు. ఇంతవరకు నాకు లభ్యంకాని సుఖం అదే. ఒక్కసారి తనివితీరా నిద్రపోవాలి.

(ఎందుకన్నా మంచిదని మళ్ళీ లేచి బల్లమీద ఉన్న కాగితం అవీ తీసుకున్నాను. ఒళ్ళో పుస్తకం ఒత్తు పెట్టుకుని పెన్నిలుతో నాలుగు ముక్కలు వొణుకుతున్న చేత్తో రాశాను.

‘ఏమండీ, కంగారు పడకండి. నిద్రపోతున్నా నంతే. ఆత్మహత్య చేసుకున్నానని అపార్థం చేసుకోకండి. కేవలం నిద్రకోసం నిద్రపోతున్నాను.)

❖ ❖ ❖

రాష్ట్రంలో మద్యం నియంత్రణ ఆవశ్యకత

సమాజ ఎదుగుదలకు చీడపురుగు అయిన మద్యం నిషేధించడంలో ప్రభుత్వం అలసత్వం మారాలి. రాజ్యాంగంలో మద్యనిషేధం కొరకై పొందుపరచిన 47వ అధికరణ అమలు దిశగా ముందుకు సాగాలి. నాటి ప్రతిపక్ష నాయకుడు, నేటి ముఖ్యమంత్రి వైయస్ జగన్మోహన్ రెడ్డి పాదయాత్రలో నవరత్నాలు ప్రకటించారు. వాటిలో ఒకటి మద్య నియంత్రణ. కుటుంబాలను విచ్ఛిన్నం చేసేటటువంటి, మహిళలపై హింసకు కారణమైనటువంటి మద్యాన్ని మూడు విడతల్లో నియంత్రిస్తాం అని మాట ఇచ్చారు.

ఆర్థిక మంత్రి రాజేంద్ర బడ్జెట్ ప్రవేశ పెడుతూ మహాత్మా గాంధీ లక్ష్యాలను నెరవేర్చేదిగా ఈ బడ్జెట్ ఉంటుందని చెప్తూనే మద్యం షాపులను ప్రభుత్వవే నిర్వహిస్తోందని సెలవిచ్చారు. ఎక్సైజ్ మంత్రి నారాయణస్వామి మాట్లాడుతూ మద్యం అమ్మకాలను మరియు లైసెన్సులను ప్రభుత్వం క్రమబద్ధీకరిస్తుంది అని చెప్పారు.

మద్యాన్ని నియంత్రించటం అసాధ్యకార్యమా? ఆర్థిక కార్యమా అన్నది ప్రభుత్వం తేల్చుకోలేకపోతున్నట్లు నిపుణులు చెబుతున్నారు. మద్యాన్ని నందమూరి తారక రామారావు రెండవసారి ముఖ్యమంత్రి అయినప్పుడు అనగా 1994వ సంవత్సరంలో నిషేధించారు. దీనికి కారణం లేకపోలేదు. 1992 సంవత్సరం నుండి మా ఊరికి సారా వద్దని సాధారణ మహిళలు, జన విజ్ఞాన వేదిక, అఖిల భారత ప్రజాతంత్ర మహిళా సంఘం (ఐద్వా) లతోపాటు ఇతర మహిళా సంఘాల యొక్క ఉద్యమాల ఒత్తిడి, స్త్రీల తిరుగుబాటు ప్రధాన కారణం. ఆనాడు ఎన్టీఆర్ మాట ఇచ్చి నిలబెట్టుకున్నాడు.

కానీ నేడు జగన్ మా నిలబెట్టు కుంటాడా? రాష్ట్ర రెవెన్యూ పేరుతో తటపటాయిస్తాడా? లిక్కర్ మాఫియాను

నియంత్రిస్తారా?

నూతన మద్యం విధానానికి కేరళ మరియు తమిళనాడులను అధ్యయనం చేస్తామని చెప్పింది మన ప్రభుత్వం. మరి కేరళలో మద్యం తాగే అర్హత 21 సంవత్సరాల నుండి 23సంవత్సరాల వయసుకు పెంచారు. మరి మన రాష్ట్రం సంగతి ఏమిటి? కేరళలో డ్రై డే లను అధికంగా పాటిస్తారు. మరి మన డ్రై డే లు ఎన్ని? వీటితోపాటు ముఖ్యమైన అంశం ఏమిటంటే డీ అడిక్షన్ సెంటర్ల ఏర్పాటుకై ప్రభుత్వం కసరత్తు చేస్తుంది. మన రాష్ట్రంలో కూడా మద్యానికి బానిసలైన వారిని దాని నుండి దూరం చేయుటకు డీ ఎడిక్షన్ సెంటర్లు ఏర్పాటు, ప్రభుత్వ ఆసుపత్రుల్లో మానసిక వైద్య విభాగాలు ఏర్పాటు, చేయాల్సిన అవసరం ఉందని తమిళనాడు నిపుణులు సలహా ఇచ్చారు. వాటితో పాటు మద్యం మహమ్మారిని తరిమి కొట్టే ప్రసారాలను కూడా చేయాల్సిన అవసరం ఉందని చెప్పారు. మద్యం షాపులను ప్రభుత్వమే నడిపి ప్రతి షాపుల్లోనూ ముగ్గురు సిబ్బంది, ఒక సూపర్వైజర్ నియమిస్తారని తద్వారా మన రాష్ట్రానికి 10500 ఉద్యోగాలు వస్తాయని రాష్ట్రంలో యువతకు ఇది ఉపాధి కల్పన అవుతుందనుకోవడం సరైనదేనా? మద్యం షాపులో ఉద్యోగాలు

నిరుద్యోగ నియంత్రణకు ప్రత్యామ్నాయమా?

మద్యాన్ని నియంత్రిస్తామన్నారు. మద్యం షాపులకు లైసెన్సులు సెప్టెంబర్ వరకు ఎందుకు పొడిగించినట్లు అన్నది ఆలోచించాల్సిన అంశం. మన రాష్ట్రంలో మొత్తం 4380 షాపులు ఉన్నాయి వాటిలో సంవత్సరానికి 20 శాతం షాపులో తగ్గిస్తా మంటే 876 షాపులు పోగా ఈ సంవత్సరం 3504 షాపులను ప్రభుత్వం ఆధీనంలో నడుపుతాయి అన్నమాట. మరో మంత్రి మాట్లాడుతూ ప్రభుత్వం అమ్మే మద్యం ధర పెంచి తద్వారా సామాన్యునికి అందుబాటులో లేకుండా చేస్తామని అన్నారు. ఇదిసాధ్యమేనా? ఉదాహరణకు ప్రభుత్వం గతంలో 50 రూపాయలకు అమ్మిన మద్యం ధర ఇప్పుడు వంద రూపాయలకు అమ్మింది అనుకుందాం. ఒక పురుషుని సంపాదన రోజుకు 150 రూపాయలు అనుకుందాం. దానిలో 50 రూపాయలు తాను మద్యం తాగి వంద రూపాయలు ఇంటికి ఇచ్చాడు అనుకుందాం. ఇప్పుడు ధర పెరగడంతో 100 రూపాయల మద్యం త్రాగి 50 రూపాయలు ఇంటికి ఇస్తాడు. దాని కారణంగా ఇంటికి ఒక పురుషుల ద్వారా వచ్చే ఆదాయం తగ్గుతుంది. దాని పర్యవసానంగా కుటుంబ సభ్యుల యొక్క

ఆహారంలో మార్పు వస్తుంది. ఫలితంగా పౌష్టికాహార లోపంతో అనారోగ్యాలపాలు అవుతారు.

ముఖ్యంగా మహిళలు రక్తహీనతకు గురికావలసి వస్తుంది. అంటే మద్యం మానేందుకు ఎటువంటి చర్యలు తీసుకోకుండా కేవలం ధర మాత్రమే పెంచడం వలన ఆదాయం తగ్గి అనారోగ్యం పెరిగి అంధకారంలోకి నెట్టబడతారు ఆదాయాన్ని పెంచుకునే పద్ధతి మద్యాన్ని నియంత్రించలేదు. క్రొత్తగా అలవాటు పడకుండా అవకాశాలను తగ్గించడంలో, యువతకు మద్యం-దాని పర్యవసానాలు

పట్ల అవగాహన పెంచడంలో ప్రభుత్వం పాత్ర కీలకంగా ఉండాలి. మొదటి విడతగా ప్రభుత్వం చేపడుతున్న బెల్ట్ షాపులు మూసి వేయడం, షాపుల సంఖ్యను తగ్గించడం, జాతీయ రహదారుల పక్కన మద్యం షాపులు మూసివేయడం పకడ్బందీగా జరగాలి.

సుప్రీంకోర్టు తీర్పు పాటించడంలో ప్రభుత్వం చిత్తశుద్ధితో ఉండాలి. నూతన ప్రభుత్వం నూతన మద్యం విధానం ఆదాయంతో సంబంధం లేకుండా ఆరోగ్యాన్ని, మహిళల జీవితాల్లో వెలుగును నింపేదిగా ఉండాలి. కుటుంబ హింసను తగ్గించేదిగా, ఆలుబిడ్డల ఆనందాన్ని

ఆశించేదిగా, అందరి మన్ననలు పొందేదిగా ఉండాలి. ఎన్టీఆర్ కు సాధ్యమైన మద్య నిషేధం జగనన్నకు అసాధ్యమా? ఎన్టీఆర్ మద్యనిషేధం కాలంలో కొనుగోలు శక్తి పెరిగి పౌష్టికాహార లోపం తగ్గింది అన్న విషయాన్ని గమనించాలి. కొనుగోలు పన్ను ద్వారా ఆదాయము పెరిగింది.

ప్రజల కొనుగోలు శక్తికి ప్రధాన ఆటంకంగా ఉన్న మద్యాన్ని నిషేధించాలి. ప్రజల జీవితాన్ని ఆనందమయం చేయాల్సిన బాధ్యత మన ముఖ్యమంత్రి పైన ఉంది.

నిందితులకు ఆమె ఒక సవాల్ ..

- వాట్సాప్ సౌజన్యంతో

దేశంలో ఆరునెలల పసికందు నుంచి ఆరవై ఏళ్ల ముసలివాళ్ల వరకు అందరిపై అత్యాచారాలు జరుగుతున్నాయి. నిర్భయ, పోక్స్ చట్టం వంటి కొత్త చట్టాలను తెచ్చినా అత్యాచారాల సంఖ్య మాత్రం తగ్గకపోగా నిందితులు దర్జాగా రోడ్లపై తిరుగుతున్నారు. నేరం చేయడం.. ఇతర ప్రాంతాలకు వెళ్లిపోవడం... దాంతో పోలీసులూ ఆ కేసులను సీరియస్ గా తీసుకోవడం లేదనే విమర్శలూ ఉన్నాయి. కానీ, కేరళలోని కొల్లమ్ ఐపీఎస్ అధికారిణి మాత్రం నిందితులు ఎక్కడున్నా సరే వారికి శిక్షపడాల్సిందే అని పట్టుబట్టారు. చట్టం నుంచి ఏ నిందితుడూ తప్పించుకోలేదని నేరం చేసిన వారికి సవాలు విసిరారు ఈ లేడీ సింగం.

కేరళలోని కొల్లమ్ కు చెందిన సునీల్ కుమార్ భద్రన్ అనే టైల్స్ వర్కర్ సౌదీ అరేబియాలో కూలి పనిచేస్తుండేవాడు. అతను 2017లో కొల్లం వచ్చాడు. సునీల్ ఇంటిపక్కనే ఓ పదమూడేళ్ల బాలిక ఉండేది. అతని కన్ను ఆ బాలికపై పడింది. ఆ బాలికను లొంగదీసుకోవాలన్న ఉద్దేశంతో ముందుగా బాలిక బాబాయితో పరిచయం

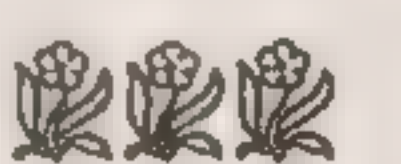
పెంచుకున్నాడు. అలా తరచూ వాళ్ల ఇంటికి వెళ్లేవాడు. అలా ఓరోజు ఇంట్లో ఎవరూ లేని సమయంలో ఆ బాలికపై అత్యాచారం చేశాడు. కుటుంబ సభ్యులు ఘటన గురించి తెలుసుకునేలోపే సునీల్ సౌదీ అరేబియా పారిపోయాడు. కేసు నడిపించే స్తోమత

ఆ కుటుంబానికి లేదు. దాంతో ఆ బాలికను 'గవర్నమెంట్ కేర్ సెంటర్'కు పంపించారు. కొన్నిరోజులకు అవమాన భారంతో ఆ బాలిక ఆత్మహత్య చేసుకుంది. తనవల్లే కూతురికి ఇలా జరిగిందనే బాధతో బాబాయి బలవన్మరణానికి పాల్పడ్డాడు. ఇదంతా జరిగి రెండేళ్లు కావస్తున్నా, ఆ

కేసును ఎవరూ పట్టించుకోలేదు. కేసు పూర్వపరాలు పరిశీలించిన కొల్లం ఐపీఎస్ అధికారిణి మెరిన్ జోసెఫ్ స్వయంగా రంగంలోకి దిగారు. ఇండియన్ పీనల్ కోడ్ యాక్టు 376 కింద కేసు నమోదు చేశారు. బాలిక మరణించినా ఆమెకు ఎలాగైనా న్యాయం జరగాలని, నిందితుడికి శిక్షపడాలని కంకణం కట్టుకున్నారు. దర్యాప్తులో భాగంగా నిందితుడున్న సౌదీ అరేబియాకు చేరుకున్నారు. కేసులో ఎన్ని అడ్డంకులు వచ్చినా తట్టుకుని నిలబడ్డారు మెరిన్. నిజాయితీగా మన బాధ్యతలను మనం నిర్వహిస్తే ఏ పన్నైనా కష్టంకాదని నిరూపించారు మెరిన్. సౌదీ అరేబియాలోని రియాద్ లో నిందితుడు సునీల్ ను ఈ వారమే అరెస్టుచేసి, భారత్ కు తీసుకువచ్చారు.

రెండేళ్ల క్రితం జరిగిన ఈ సంఘటనను ఛేదించిన ఈ లేడీసింగం ధైర్యానికి కొల్లాం ప్రజలు హోటాస్ వో చెబుతున్నారు. అంతేకాదు, ఇలాంటి కేసులను పక్కన పడేస్తున్న అధికారులకు ఈ కేసుతో గుణపాఠం చెప్పారు మెరిన్.

జనాభా పెరుగుదలకు తొలుత రక్తసంబంధీకుల మధ్య లైంగిక సంబంధాలు అవసరం అయ్యాయి. మానవుని ఆవిర్భావాన్ని గురించిన బైబిలుగాథను మనం అంగీకరించేట్లయితే ఈ వివరణకే మనం వెళ్ళవలసి ఉంటుంది. సున్నితమైన ఈ విషయంలో బైబిలులో వైరుధ్యం కనపడుతుంది. కయీను తన సోదరుడైన హేబెలును చంపి దేవుని సన్నిధి నుండి వెళ్ళిపోయి నోడ్లో నివసిస్తాడు. అక్కడ కయీను భార్యను చేసుకోగా ఆమె అతనికి ఒక కుమారుని కనింది.

ఇక్కడ అతనికి భార్య ఎక్కడ నుండి వచ్చింది? కయీను తల్లిదండ్రులే మొట్టమొదటి స్త్రీ పురుషులు. హీబ్రూ సంప్రదాయాన్ని అనుసరించి కయీను, హేబెలు ద్వయానికి ఇరువురు అప్పచెల్లెళ్ళు ఉంటారు. వారిద్వారానే పిల్లలను కన్నారు. అప్రియమైన ఈ వాస్తవాన్ని క్రైస్తవ అనువాదకులు దాటవేసి నట్లుగా అనిపిస్తుంది. చారిత్రక పూర్వదశలో స్వేచ్ఛా సంగమం అమలులో ఉండేది. ఆదిమ మానవ బృందాలు ఎలాంటి ఆంక్షలులేని లైంగిక సంబంధాలను కలిగి ఉండేవారు. భారతీయ పురాణాలలో కూడా మనం దీనిని చూడవచ్చు. బ్రహ్మదేవుడు తన కుమార్తెయైన సరస్వతిని వివాహం చేసుకున్నాడు. ఇలాంటి కథే ఈజిప్టువాసుల నోర్స్ 'ఎద్డా'లో ఉంది. ఈజిప్టు దేశీయుల దేవుడైన అమ్మోన్ తన తల్లికి భర్త అవుతాడు. ఎద్డా ప్రకారం ఓడిన్ తన స్వంత కుమార్తె ఫ్రిగ్గాకు భర్త అవుతాడు.

డాక్టర్ అడాల్ఫ్ బాస్టియన్ చెప్పినదాని ప్రకారం, "స్వగన్వారాలో రాజా కుమార్తెలు తమ భర్తలను ఎంపిక చేసుకునేందుకు పూర్తి స్వేచ్ఛను కలిగి వున్నారు. కపిలపురాలో స్థిరపడిన నలుగురు అన్నదమ్ములు ఐదుగురు

మహిళలు సోషలిజం

అప్పచెల్లెళ్ళలో పెద్దదైన ప్రియను రాజమాతగా చేసుకోవటంతోపాటు మిగిలిన వారిని కూడా వివాహం చేసుకుంటారు.

ఇట్లా స్వేచ్ఛతో కూడిన స్త్రీ పురుష లైంగిక సంబంధాల నుంచి క్రమంగా ఉన్నత రూపంలోని లైంగిక సంబంధం అభివృద్ధి చెందినట్లు మోర్గాన్ పేర్కొంటాడు. అది రక్త సంబంధీకుల కుటుంబం. దీనిలో తరాల మధ్య వివాహ సంబంధాలు ఏర్పడతాయి. ఒక తరంలోని స్త్రీ పురుషులంతా భార్యాభర్తలుగా ఉంటారు. వాళ్ళ పిల్లలు ఇంకొక తరంలో భార్యాభర్తలవుతారు. వీళ్ళ పిల్లలు ఇంకొక తరం. ఈ తేడా వల్ల ఆదిమ సమాజం తొలి దశలోని స్త్రీ పురుష సంబంధాలకంటే కొద్ది మార్పువచ్చింది. ఒక తరంవాళ్ళు ఇంకొక తరం వాళ్ళతో సంబంధాలు పెట్టుకోవటం మానేసారు. ఐతే అన్నాచెల్లెళ్ళు, అక్కాతమ్ముళ్ళు, మేనకోడళ్ళు, పినతల్లుల పిల్లలు వీళ్ళందరి మధ్యా సంబంధాలుండేవి. ఈ కుటుంబం రూపం గత శతాబ్ది (18వ) వరకూ హవాయిలో పేరుకే ఉంది. వాస్తవరూపంలో లేదు. అమెరికన్, ఇండియన్ పద్ధతి బంధుత్వాలలో అన్నాచెల్లెళ్ళు గానీ, అక్కా తమ్ముళ్ళుగానీ

ఒక బిడ్డకు తల్లి తండ్రులు కాలేరు. హవాయిన్ పద్ధతి ప్రకారం అలా చేయవచ్చు. రక్తసంబంధీకుల కుటుంబం హెరోడోటస్ కాలంలో మసాగెట్స్ జాతి ప్రజల్లో అమలులో ఉంది. హెరోడోటస్ ఇలా రాశాడు. "ప్రతి పురుషుడు ఒక స్త్రీని పెళ్ళాడతాడు. కానీ ప్రతి పురుషుడు ఆమెతో లైంగిక సంబంధం కలిగి ఉండేందుకు అనుమతి ఉంటుంది".

ఇలాంటి పరిస్థితులే లిషియన్స్, ఎస్ట్రెకన్స్, క్రీటన్స్, ఎథీనియన్స్, లెస్బియన్స్, ఈజిప్షియన్లలో ఉండేవని బాకోఫెన్ నిరూపించాడు.

మోర్గాన్ ప్రకారం రక్తసంబంధీకుల కుటుంబం తర్వాతదైన మూడవ రూపం, కుటుంబ రూపాలలో ఉన్నతమైనది వచ్చింది. దానిని ఆయన పునాలువన్ కుటుంబం అని పిల్చాడు. "పున్ అలువన్", అంటే, "ప్రియమైన సహచరి" అని అర్థం.

తరాల ప్రాతిపదికన రూపొందిన వివాహ అర్హత కలిగిన తరగతులను ఆధారం చేసుకుని ఆవిర్భవించిన రక్తసంబంధీకుల కుటుంబం, ఏదైతే పునాలువన్ కుటుంబానికి ముందటి రూపమో అదే, కుటుంబ జీవితానికి అసలైన రూపమని మోర్గాన్

భావించాడు. అయితే లైంగిక సంబంధాల విషయానికి వస్తే రక్తసంబంధీకుల కుటుంబమే పురాతన రూపమనటాన్ని కునొవా వ్యతిరేకించాడు. గణ నిర్మాణానికి దారితీసే మధ్యంతర రూపంగా ఆయన దీనిని భావించాడు. గణ నిర్మాణంతోపాటే ఇదికూడా సాగుతుంది.

కునొవా ఇంకా ముందుకు వెళ్ళి ఇలా చెప్పాడు. వర్గ విభజన (ప్రతి పురుషుడు, ప్రతి స్త్రీ వారి వర్గనామాన్నీ, గణచిహ్నాన్నీ ధరిస్తారు) రక్తసంబంధీకుల మధ్య లైంగిక సంబంధాలను ఆటంకపరచదు. అయితే, తల్లిదండ్రులకూ -సంతానానికి మధ్యా, అత్తలకూ - మేనల్లుళ్ళకూ మధ్యా, మామలకూ -మేనకోడళ్ళకూ మధ్యా లైంగిక సంబంధాలను అరికడుతుంది. మామలు-బాబాయిలు, అత్తలు - పిన్నమ్మలు వంటి పదాలు మొత్తం సమూహాన్ని తెలియ

చెప్పతాయి.

మోర్గాన్తో విభేదించినచోట్ల కునొవా తన వాదనలకు రుజువులను చూపుతాడు. మోర్గాన్తో ఆయన పలు అంశాలలో విభేదించినప్పటికీ వెస్టర్మార్క్ తదితరులు సాగించిన దాడులకు వ్యతిరేకంగా ఆయన మోర్గాన్ పక్షాన నిలచాడు. కునొవా ఇలా చెప్పాడు.

“మోర్గాన్ ప్రతిపాదించిన కొన్ని సిద్ధాంతాలు సరైనవి కావని తేలితే తేలవచ్చు. మరికొన్ని పాక్షికంగా తప్పుని తేలవచ్చు, కాని, ఉత్తర అమెరికన్ ఇండియన్స్లో ఒకే చిహ్నం గలిగిన బృందాలకూ, రోమన్లలోని గణ నిర్మాణాలకూ మధ్యవున్న సారూప్యతను గుర్తించిన మొట్టమొదటి వ్యక్తి మోర్గాన్. అంతేకాక, ఇప్పటి మన కుటుంబ రూపమూ, బంధుత్వ వ్యవస్థా సుదీర్ఘకాల పరిణామ ఫలితమని చూపిన మొదటి వ్యక్తి

కూడా ఆయనే. కనుకనే, మరిన్ని పరిశోధనలకుగాను మనకు అవకాశాన్ని కల్పించినందుకై ఆయనకు మనం రుణపడి ఉన్నాము. వీటి ప్రాతిపదికపైనే మనం మరిన్ని పరిశోధనలు సాగించవచ్చు”. పురాతన సమాజం గురించిన మోర్గాన్ గ్రంథానికి తన రచన అనుబంధం వంటిదని ఆయన తన గ్రంథానికి రాసిన ముందుమాటలో పేర్కొన్నాడు.

ఎవరినైతే డాక్టర్ జిగ్గర్ ప్రత్యేకించి ఉటంకిస్తాడో ఆ వెస్టర్మార్క్ స్టార్కేలు కుటుంబ ఆవిర్భావమూ, పరిణామమూ అనేవి తమ బూర్జువా దురవగాహనలతో ఎంతమాత్రం పొసగవన్న వాస్తవాన్ని మున్ముందు అంగీకరించక తప్పదు. మోర్గాన్ను ఉన్నత ధోరణితో వ్యతిరేకించే వారిని సైతం కునొవా ప్రఖ్యాతి విజ్ఞాన ప్రబుద్ధం చేస్తుంది. *** **

చైతన్య మాసవి చిట్టెమ్మ

- ఎం.వెంకట్రామయ్య

మండవ నాగభూషణమ్మ (చిట్టెమ్మ) గారు కృష్ణాజిల్లా పాత దివితాలూకాలో నాదెళ్ళవారి పాలెంలో 1928లో జన్మించారు. ఈమెను మండవ వెంకట సుబ్బయ్యగారు. ఆముదాల లంక వాస్తవ్యులు 1942లో వివాహం చేసుకున్నారు. అప్పటికే చల్లపల్లి జమీందారీ వ్యతిరేక ఉద్యమం మొదలైంది. ఆ పరిస్థితుల్లో ఆమె అత్తవారింట అడుగు పెట్టారు. తన 77 సంవత్సరాల వైవాహిక జీవితంలో ఆమె అనేక ఘట్టాలు చవి చూశారు.

ఆడపడుచుల, మరుదుల వివాహాలు ఈమె చేతుల మీదుగా చేశారు. అందరితో కలివిడిగా ఉండేవారు. కాంగ్రెస్ గూండాలు, జమీందారు అనుకూల వర్గంవారు ఇళ్ళ మీద పడి ఆస్తులు ధ్వంసం చేసినా మొక్కవోని ధైర్యంతో నిలబడ్డారు. భర్త మండవ వెంకట సుబ్బయ్యగారు, మరిది వెంకట నరసయ్య గారు మూడున్నర

సంవత్సరాల కాలం జైలులో వున్నా ఇంటిపట్టునే వుండి అందరి మన్ననలు పొందారు. కనీస సౌకర్యాలు కరెంటు, డొంకదారి లేని రోజుల్లో పదుల సంఖ్యలో పార్టీ కార్యకర్తలు వచ్చినా, నాయకులు వచ్చినా వండిపెట్టేవారు.

ఆర్థిక వరిస్థితులలో ఎన్ని ఒడిదుడుకులొచ్చినా తట్టుకుని నిలబడ్డారు. నిర్బంధాలకు గురయ్యారు. పార్టీ సభ్యులు, కార్యకర్తలు, నాయకులపట్ల ఒకేరకంగా ఆదరాభిమానాలు చూపేవారు. ఎక్కడ ప్రచార సభలు జరిగినా, బహిరంగ సభలు జరిగినా తోటి మహిళలను కలుపుకుని కాలినడకన వెళ్ళి వచ్చేవారు. ప్రత్యక్ష రాజకీయాలలో ఎక్కడా కనపడకపోయినా వెంకటసుబ్బయ్యగారి రాజకీయ జీవితంలో అన్నింటా ఆమె ఉండేవారు. వెంకటసుబ్బయ్యగారు 2003లో మరణించిన తర్వాత కూడా తనకు చేతనైనంతలో పార్టీకి ఆర్థిక సహాయాన్ని

అందించారు. తన మరణానంతరం తన పార్టీవ దేహాన్ని మెడికల్ కాలేజీకి దానం ఇచ్చి నిజంగానే చైతన్య మాసవి అనిపించుకున్నారు. తన తదనంతరం కూడా సిపిఎం పార్టీకి ఆర్థిక సహాయంగా ఉండడం కోసం కొన్ని ఏర్పాట్లు చేశారు. బంధువర్గంలో, పార్టీ శ్రేణుల్లో అందరికీ తలలో నాలుకలా ఉండేవారు. పార్టీ కార్యకర్తలందరూ అమ్మా అని పిలుచుకునేవారు. ఏడు దశాబ్దాలు పైగా వైవాహిక జీవితంలో ప్రజలతో, కుటుంబ సభ్యులతో, బంధువులతో, కార్యకర్తలతో ప్రేమగా ఆత్మీయంగా మెలగడం ఆమెకే సాధ్యమైంది. ప్రజల సంక్షేమం కోసం పేద ప్రజల బాగోగుల కోసం, భూమి కోసం, భుక్తి కోసం, భారత కమ్యూనిస్టు పార్టీ చేపట్టిన అనేక ఉద్యమాలు నడిపిన మండవ వెంకటసుబ్బయ్య గారికి అన్నివిధాలా చేదోడు వాదోడుగా వున్నా మా మండవ నాగభూషణమ్మగారు నిజమైన, స్వచ్ఛమైన చైతన్య మాసవి. ఆమెకు ఇవే మా విప్లవ నివాళులు.

అందాల అరకులోయ పేరు వినగానే పచ్చని వాతావరణం, ప్రకృతి సోయగాలు, లోయలు ఇలా వర్ణించుకుంటూపోతే అంతలేదు. కానీ ఇంకా లోతుకి వెళ్ళితే గాని అరకులో ఉన్న పరిస్థితులు మనకు తెలియవు.

సమాజంలో “విద్య వైద్య” కీలకంగా ఉంటేనే సమాజ అభివృద్ధి ఆరోగ్యంగా ఉంటుంది. అరకు లోయలో పిల్లలకు విద్య ఎంతవరకు అందుతుంది అన్న విషయమై ఐదవ కార్యకర్తలు అనేక బాలికల ఆశ్రమ పాఠశాలలు, హాస్టల్స్ సర్వే చేయడం జరిగింది. ముఖ్యంగా గిన్నెల బాలికల ఆశ్రమ పాఠశాలలో 322 మంది ఆడ పిల్లలు ఉన్నారు. ఇంతమందికి 1 బోరు మాత్రమే ఉంది. నీళ్ళ కోసం పిల్లలు బయట గెడ్డలకు వెళుతున్నారు. చాలీచాలని మంచినీటి సమస్య వల్ల పిల్లలు అనేక ఇబ్బందులు పడుతున్నారు. మరుగుదొడ్లలో రన్నింగ్ వాటర్ లేక, కరెంట్ లేక చాలా ఇబ్బంది పడుతున్నాయి. రాత్రులు బాత్‌రూమ్‌కి పోవాలంటే భయంతో పిల్లలు వెళ్ళలేని పరిస్థితి.

ప్రహరీ గోడ పూర్తి స్థాయిలో నిర్మాణం జరగలేదు. ఎత్తైనగోడ లేక బయట వ్యక్తులు లోపలికి వచ్చే ప్రమాదం ఉంది. గతంలో 9వ తరగతి అమ్మాయిని గర్భవతిని చేసిన

గిరిజన ప్రాంతంలో విద్యా, వైద్య పరిస్థితులు

విషయం ఈ హాస్టల్‌లోనే జరిగింది. అయితే డబ్బుతో తల్లిదండ్రులకు ఆశ చూపి విషయం బయటకు రాకుండా వార్డెన్ గుట్టుగా ఉంచింది. వాచ్‌మెన్ లేరు, ఇప్పటి వరకు నోట్‌బుక్స్ రాలేదు. డార్మిటరీ రిపేర్‌లో ఉంది. ప్లేగ్రౌండ్ రిపేర్ చేయలేదు. 322 మందికి 10 బాత్‌రూమ్స్ మాత్రమే ఉన్నాయి. కాస్మోటిక్స్‌కి ఒక్కొక్క బాలికకు రూ.160 ఇస్తున్నారు.

అలాగే భిల్లుగూడ బాలికల ప్రాథమిక ఆశ్రమ పాఠశాలలో 540 మంది బాలికలు ఉన్నారు. బాత్‌రూమ్స్ మొత్తం 42 ఉన్నాయి. పని చేయనివి 10 ఉన్నాయి. ఆర్.ఓ ప్లాంట్ రిపేర్‌లో వుంది. బోరింగ్ అవసరం ఉంది.

ప్లే గ్రౌండ్ సరిపోవడం లేదు. ఇప్పటి వరకు నోట్‌బుక్స్ రాలేదు. జనరేటర్ అవసరం ఉంది. కాస్మోటిక్స్‌కి బాలికకు రూ.160 ఇస్తున్నారు. 4వ తరగతి నుండి 7వ తరగతుల వారికి రూ.150 ఇస్తున్నారు. 4వ తరగతి నుండి 7వ తరగతుల పిల్లలకు బెంచీలు లేవు.

పానిరంగిని, ఆర్.డుంబ్రిగూడ, ఎండపల్లివలస, భీముడి వలస, రణజిల్లేడి గ్రామాలలో స్కూళ్ళలో ప్రహరీ గోడలు, మంచినీటి సమస్యలు, వంట స్థితి, బిల్డింగ్ రిపేర్స్, బెంచీలు, బాత్‌రూమ్స్ మరియు అదనపు మౌలిక సదుపాయాలు అవసరం ఎంతో ఉంది.

మైనా చిన్నప్పటి నుంచి ఆమె తండ్రికి మెకానిక్ పనిలో సాయం చేసేది.

పెళ్ళై ఇద్దరమ్మాయిలు పుట్టి మూడో జడ్డ గర్భంలో ఉన్నప్పుడే భర్త చనిపోయాడు.

అంతకు ముందే ఆమె తండ్రి చనిపోయాడు. తోబుట్టువులు చిన్నవాళ్ళు. వాళ్ళను

కూడా తనే పోషించాలి. చదువా లేదు. తనకు తెలిసిన మెకానిక్ పనినే ఉపాధిగా మలుచుకుంది. హైవే మీద చిన్న గుడిసె వేసుకుని దాన్నే చిన్న షెడ్డుగా మార్చుకుంది. మొదట్లో సైకిళ్ళు, బైకులు మరమ్మత్తులు చేసేది. క్రమంగా పెద్ద పెద్ద వాహనాలు, ట్రక్కులను మరమ్మత్తులు చేసే దశకు చేరుకుంది. చుట్టుపక్కల వాళ్ళు మగవాళ్ళు చేసే పనులు నీకెందుకు? మరేదైనా పని చేసుకో అన్నారు. మహిళలు బలహీనులు కారు...తలచుకుంటే పురుషుల కన్నా ధైర్యంగా పనిచేసి తమ కాళ్ళపై తాము నిలబడగలరని నిరూపించింది మైనా. మధ్యప్రదేశ్‌లోని మందసార్ పట్టణం నుంచి 8 కి.మీల దూరంలోని నయాఫేడా ఆమె ఊరు. బైపాస్ హైవే మీద ఈమె మెకానిక్ షెడ్డు నడుపుతోంది. పిల్లల్ని హాస్టల్‌లో ఉంచి చదివించింది. వారు ప్రయోజకులుగా మారారు. వయస్సు మళ్ళినా కూడా ఈమె వాహన మరమ్మత్తులు ఆపడం లేదు.

మెకానిక్ మైనా

మానవతా వాదికి నివాళి

ఎప్పుడో సరిగ్గా చెప్పలేనుగాని 1972కి ముందే మా అమ్మకీ, కోటేశ్వరమ్మ అంటికి పరిచయం ఉంది. అట్లాగే మా నాన్నకీ, కృష్ణారావు అంకుల్ కీను. 1972 నుంచి నాకు కూడ. అప్పుడు నేను శ్రీ వెంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయంలో పని చేస్తున్నాను. 1978లో నేను నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయంకి వచ్చినప్పటికీ నుంచి ఈ పరిచయం ఆత్మీయ స్నేహంగా మారింది.

నాగార్జున యూనివర్సిటీలో ఉన్న నేను చాల అనుబంధ కళాశాలలకు పరీక్షల సమయంలో అబ్జర్వర్ గా వెళ్లాను. ఆ క్రమంలో మాంటిస్సోరి మహిళా కళాశాలకు కూడ కొన్నిసార్లు వెళ్లాను. అక్కడ సీటింగ్ ఆరేంజ్మెంట్ నిబంధనలకు అనుగుణంగా చక్కగా ఉండేది. మీ ఆఫీస్ వాళ్లు చాల బాగా వేశారమ్మా అని నేను అక్కడి ఇన్విజిలేటర్ తో అన్నాను. వాళ్లు కాదండీ, ఈ పనంతా మేమే చేస్తాం. ఎందుకంటే ఏదైనా పొరపాటు జరిగితే మా కళాశాలకు చెడ్డపేరు వస్తుందని జాగ్రత్తగా ఉంటాం అని చెప్పారామె. ఇక విద్యార్థినులు చూసిరాయటం కాదుగదా కనీసం తలతిప్పి వక్కకి కూడ చూడకపోవటం గమనించాను. పరీక్ష హాల్ లంతా నిశ్శబ్దంగా ఉండేది. అది అంటి నేర్పిన క్రమశిక్షణ.

ఒకసారి పరీక్షల సమయంలో స్టాడ్ కన్వీనర్ గా నేను సభ్యులుగా అయిదారుగురు అధ్యాపకులు కలిసి విజయవాడ కళాశాలకు వెళ్లాం. మాంటిస్సోరి కళాశాలకు కూడ వెళ్లాం. నేనక్కడ కొబ్బరి చెట్ల కింద నిలబడి మిగిలిన వాళ్లను

పరీక్షహాల్స్ కి వెళ్లి కాపీలు పట్టుకోమన్నా. వాళ్లు చాల సేపు పరిశీలించారు. ఒక్క కాపీగాని, పొరపాటుగాని దొరకలేదు.

ఆచార్య జగన్నాథరాజు గారు మా వైస్ ఛాన్సలర్ గా ఉన్నప్పుడు అంటి వెళ్లి ఆయనకు తమ కళాశాలకు రమ్మని ఆహ్వానించారు. వీలు చూసుకొని వస్తానన్నారాయన. ముందు చెప్పకుండా సడెన్ గా వెళ్లి చూడమని నేను చెప్పాను ఆయన అలాగే చేశారు. అంటి పద్ధతులకు, క్రమశిక్షణకు చాల ఆనందించి అభినందించారు.

స్త్రీల కోసం, ఆడ పిల్లల కోసం ఏ మంచివని చేయటానికైనా వెనకాడని వ్యక్తిత్వం అంటిది. నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయంలో సెంటర్ ఫర్ విమెన్స్ స్టడీస్ కి నేను డైరెక్టర్ గా ఉన్నప్పుడు ఆడ పిల్లలకు ఆత్మరక్షణ విద్యను నేర్పించాలని అనుకున్నాను. ఆ క్లాసులు మాంటిస్సోరిలో పెడితే బాగుంటుందని అనిపించింది. అంటికి చెప్పా.

చాల సంతోషించి అంగీకరించారు. 40 రోజుల పాటు ఉదయం 5 నుంచి 8 గంటల వరకు విద్యార్థినులు నేర్చుకున్నారు. అప్పట్లో విజయవాడలో ఈ రకమైన విద్య నేర్పేవారు లేరు. విశాఖపట్నంలో ఉన్న అడ్వకేట్ అల్లూరి సీతారామరాజుగారు కూడీ విద్య నిపుణులు. ఆయనతో (మార్షల్ ఆర్ట్స్) నాకున్న పరిచయాన్ని ఉపయోగించుకొని ఇక్కడికి ఆయనను రప్పించుకొని నేర్పించాం. ఆయన మా

యూనివర్సిటీ ఇస్తానన్న ఖర్చులు కూడ వద్దని తానే ఖర్చులు పెట్టుకుని వచ్చి ఉచితంగానే నేర్పించారు. తనకు వచ్చిన విద్యను ఆడపిల్లలకు ఉచితంగా నేర్పటం తన నియమమన్నారు. చివరిరోజున మాంటిస్సోరి విద్యార్థినులు ఆ మాస్టారితో కలిసి అద్భుతమైన ప్రదర్శనలిచ్చారు. బహుమతులను అంటి తెప్పించారు. ఆ ప్రదర్శనకు అతిథిగా నాటి మంత్రి వడ్డే శోభనాద్రీశ్వరరావు గారు వచ్చి ఎంతో మెచ్చుకున్నారు.

ఇక్కడొక చిన్న పిట్టకథ, మాంటిస్సోరి హైస్కూల్ కి నాటి మంత్రి అల్లూరి సత్యనారాయణ రాజుగారు 5^{1/2} ఎకరాలు ప్రభుత్వ స్థలాన్ని కేటాయించారు. ఆ స్థలంలోనే ప్రస్తుత భవనాలన్నీ ఉన్నాయి. వారి తమ్ముడే ఈ సీతారామరాజుగారు.

ఈ బాంధవ్యం అంటేకి ఎంతో ఆనందాన్ని కలిగించింది.

అవసరంలో ఉన్న స్త్రీలకు అంటే ఎట్లా సహాయం చేస్తారో రెండు ఉదాహరణలు చెప్తాను. ఒకనాడు నెలల పిల్లను ఎత్తుకుని, మూడేళ్ల కొడుకుని నడిపించుకుంటూ ఒక స్త్రీ అంటే దగ్గరకు వెళ్లింది. తనకు దిక్కెవరూ లేరనీ బ్రతికేమార్గం చూపించమనీ వేడుకొంది. అంటే వెంటనే స్పందించారు. హాస్టల్ కి వెళ్లు. అక్కడ నీకు చేతనైన వనిచెయ్యి. నీ బిడ్డలతో అక్కడే ఉండు అని చెప్పి ఆమెను ఆదుకున్నారు. ఆమె పేరు లక్ష్మి. తనకు వచ్చిన వంట పనితోనే నెగ్గుకు వచ్చింది. తన బిడ్డలను

చదివించుకొంది. పెళ్ళిళ్లు చేసింది. రిటైరయి పెన్షన్ కూడ తీసుకుంది. ఈ విషయమంతా లక్ష్మి నాకు చెప్పింది.

ఒక రోజు ఆమె ఇంటికి వచ్చేసరికి ఒక ఇల్లాలు నెలల బిడ్డను ఎత్తుకుని మెట్లమీద కూర్చుని ఏడుస్తోంది. అంటే ఆమెను నమ్రదాయించి ఇంట్లోకి తీసుకువెళ్లారు. తరువాత వాళ్ల ఇంట్లో వాళ్లని పిలిపించి మాట్లాడి నమన్యను పరిష్కరించారు.

ఇది నేను స్వయంగా చూశాను. మీకు ఈ చైతన్యం ఎక్కడి నుంచి వచ్చింది అని అడిగాను. డాక్టర్ అచ్చమాంబ గారి దగ్గర నుంచి అని చెప్పారు. డా. కొమర్రాజు

అచ్చమాంబ గారమ్మాయి కె.యల్. టాన్యాకు మాంటిస్సోరి హైస్కూల్లో టీచర్ గా ఉద్యోగం ఇచ్చారు అంటే.

పై ఉదాహరణలలో నేను చెప్పిన వారెవరూ అంటే కులానికి చెందిన వారు కాదు. ఆమె ఏ ఉద్యోగం ఇచ్చినందుకూ డబ్బు తీసుకోలేదు. ఏ కోర్సుకీ డొనేషన్ కట్టించుకోలేదు.

ఆ కళాశాల ఆవరణలోని ఏ గోడను తాకినా, ఏ రాయిని మీటినా, గాలిని పలకరించినా కోటేశ్వరమ్మ కోటేశ్వరమ్మ కోటేశ్వరమ్మ అంటాయి. నేను మాత్రం ఇంకేం చెప్పగలను.

***

ఆడపిల్లలను అడుగు బయట పెట్టనివ్వని కాలంలోనే ఆమె దేశంలో తొలి హౌస్ సర్జన్. మహిళలకు ఓటుహక్కు లేని కాలంలోనే ఆమె దేశంలో తొలి మహిళా ఎమ్మెల్యే. ఆమె ముత్తులక్ష్మిరెడ్డి. బహుశా ఈ పేరు నేటి తరానికి పెద్దగా తెలియక పోవచ్చు. చరిత్ర పుస్తకాల్లోనూ పెద్దగా లేకపోవచ్చు. కానీ బ్రిటిష్ ఇండియాలోని తొలి మహిళా ఎమ్మెల్యే ముత్తులక్ష్మిరెడ్డి. అంతేకాదు దేశంలోనే మొదటి హౌస్ సర్జన్. స్టేట్ సోషల్ వెల్ఫేర్ బోర్డ్ తొలి చైర్ పర్సన్. లెజిస్లేటివ్ కౌన్సిల్ తొలి డిప్యూటీ ప్రెసిడెంట్ కూడా.

‘అన్నింటా ప్రథమంగా నిలవడమే కాదు. మహిళా అభ్యున్నతికి, సమానత్వం కోసం జీవితాంతం పోరాడిన అరుదైన మహిళ ముత్తులక్ష్మి రెడ్డి.’ అని అంటారు ‘ముత్తులక్ష్మి రెడ్డి-ఏ లెజెండ్ అన్ టూ హర్ సెల్ఫ్’ పుస్తకంలో రచయిత డాక్టర్ వి.శాంత. ఓ దేవదాసి కుటుంబంలో 1886 జూలై 30న ముత్తులక్ష్మిరెడ్డి జన్మించారు. ఆమెది మద్రాసు రాష్ట్రంలోని పుదుక్కోట ప్రాంతం. తల్లి చంద్రమ్మాళ్ దేవదాసిగా ఎదుర్కొన్న కష్టాలను చూసిన ముత్తులక్ష్మిరెడ్డికి ఎలాగైనా ఈ దురాచారాన్ని రద్దు చేయాలని అనిపించింది. ఇది ఆమె ఆ దిశగా అడుగులు

వేసేలా చేసింది. ఆడపిల్లల చదువులపై ఆంక్షలున్న ఆ కాలంలోనే ముత్తులక్ష్మి 13 ఏళ్ల వయసులోనే 10వ తరగతి పూర్తి చేశారు. 1912లో మద్రాసు వైద్య కళాశాల నుంచి వైద్య విద్యను పూర్తి చేసి దేశంలోనే తొలి హౌస్ సర్జన్ గా నిలిచారు. గాంధీ, అనిబిసెంట్ ల ప్రభావం ముత్తులక్ష్మిపై ఎక్కువగా ఉండేది. ‘దేవదాసి’ కూతురుగా పుట్టి ఆ వ్యవస్థే రద్దు చేయించారు. హౌస్ సర్జన్ గా కొంతకాలం చేశాక ఆమె ఉన్నత చదువుల కోసం ఇంగ్లాండ్ వెళ్లారు. అదే సమయంలో విమెన్స్ ఇండియా అసోసియేషన్ (డబ్ల్యుఐఏ) అభ్యర్థన మేరకు మళ్లీ భారత్ వచ్చి రాజకీయాల్లో చేరారు. 1926లో మద్రాసు లెజిస్లేటివ్ కౌన్సిల్ కు నామినేట్ అవడంతో దేశంలోనే తొలి ఎమ్మెల్యేగా నిలిచారు.

కొన్నాళ్ల తర్వాత కౌన్సిల్ కు డిప్యూటీ ప్రెసిడెంట్ గా ఎన్నికయ్యారు. ఆ సమయంలోనే మహిళలు, చిన్నారులు, అనాథల సంక్షేమం కోసం కృషి చేశారు. ముఖ్యంగా దేవదాసీ వ్యవస్థ రద్దు కోసం పోరాడారు. దేవదాసీ వ్యవస్థ రద్దు కోసం మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీలో బిల్లు పాస్ చేయించి చట్టం తీసుకురావడంలో కీలకపాత్ర వహించారు. అంతేకాదు, డాక్టర్ గా పేద

ఆమె..ఓ డాక్టర్

రోగుల కోసం 1954లో అడయార్ క్యాన్సర్ వైద్యశాలను స్థాపించి సేవలందించారు. తన ఆత్మకథ ‘మై ఎక్స్ పీరియన్స్ యాజ్ ఏ లెజిస్లేటర్’ పుస్తకంలో మహిళలు, పిల్లల అక్రమరవాణా, బాల్య వివాహాల చట్టం సవరణ, దేవదాసీ వ్యవస్థ రద్దుకు చేసిన కృషిని ఆమె పేర్కొన్నారు. ఆమె సేవలకు గుర్తింపుగా భారత ప్రభుత్వం 1956లో పద్మభూషణ్ పురస్కారంతో గౌరవించింది.

***

గతమేదో తరుముతుంటే నీడల్లే వెంటాడి...

(కందుకూరి వీరేశలింగం కథల పోటీలో సాధారణ ప్రచురణకు ఎన్నికైన కథ)

ఎంజిబిఎస్ కు చేరేసరికి బస్సు రేడీగా ఉంది. కండక్టరుకు ఫోన్లో మెసేజ్ చూపించి, నా సీట్లో కూర్చున్నా. అనంతపురం-హైదరాబాద్ మధ్య బస్సు ప్రయాణం నాకు అత్యంత ఇష్టమైన ప్రయాణాల్లో ఒకటి. ఫోన్లో డేటా ఆన్ చేశా. వాట్సాప్ సందేశాలు, ఫేస్బుక్ నోటిఫికేషన్లు, మెయిల్స్ కుప్పలు కుప్పలుగా వచ్చిపడ్డాయి. అనవసరమైనవి, రోటీన్ సందేశాలు దాటేస్తూ, అవసరమైనవి మాత్రం చూస్తున్నా. ఓ సమూహంలో ఓ వ్యక్తి పోస్ట్ చేసిన వీడియో ఒకటి వచ్చింది. “నేను మీటూ బాధితురాలిని కాదు. ఎందుకంటే ఎవరైనా నాపట్ల అసభ్యంగా ప్రవర్తిస్తే చెంప చెక్కుమనిపిస్తాను. అప్పుడే తేల్చుకుంటాను. కొన్ని సంవత్సరాల వరకు ఎదురు చూస్తూ కూచోను”. ఓ ప్రముఖ నర్తకి కాబోలు వీడియోలో చెబుతోంది. నిజంగా అప్పుడే తేల్చుకోవచ్చు కదా. ఇంత ఆలస్యం ఎందుకట? అంత తేలిగ్గా సాధ్యమా అది? డేటా ఆఫ్ చేసి, కళ్ళు మూసుకున్నాను.

“గీతా... తొక్కుడు బిళ్ళ ఆడదాం రా.” ఎదురింటి భవాని పిలిచింది. “వస్తున్నా...” తింటున్న కజ్జికాయ గబగబా మింగేసి, నీళ్ళు తాగేసి, బయటికి పరిగెత్తింది. ఎనిమిదేళ్ళ గీత. తొక్కుడు బిళ్ళాటలో ఎప్పుడు గీతదే పైచెయ్యి. “నన్నూ ఆడించుకోరా?... కొత్తగా వాళ్ళ వీధిలోకి వచ్చి చేరిన మణి అడిగింది. “రా ఆడదాం” కలుపుకున్నారు. మణి ఆటముందు గీత తట్టుకోలేక పోయింది. “నువ్వు తొండి ఆడుతున్నావు.” ఉక్రోశంగా అన్నది. “లేదు నేను సరిగ్గానే ఆడుతున్నాను. నీకే చాత కావడంలేదు” తిప్పికొట్టింది మణి. ఆమె వెళ్ళిపోయాక భవాని గీతతో గుసగుసగా

అన్నది. “మణి వాళ్ళింటికి ఓ స్వామీజీ వచ్చాడట. ఆయన మంత్రించి ఇచ్చిన బిళ్ళతో ఆడుతుందట మణి. అందుకే ఎవ్వరూ గెలవలేరట” భవాని మాటలకు నోరెళ్ళబెట్టింది గీత. తొక్కుడు బిళ్ళ మంత్రిస్తారా ఎక్కడైనా? ఆ వయసుకు అంత తార్కికంగా ఆలోచించలేక పోయింది. మణి కూడా అప్పుడప్పుడు స్వామీజీ మహత్యం గురించి గొప్పగా చెబుతుండేది. మంత్రించిన వీభూది ఇవ్వడం వల్ల పరిక్ష బాగా రాశానని, కథలు చెబుతాడని, చేతిలో పెట్టుకొని కర్పూరం వెలిగిస్తాడని-ఇవన్నీ వింటుంటే గీతకు ఆసక్తి పెరిగింది. “నాకు స్వామీజీని చూపించవా?” ఆత్రంగా అడిగింది. “మా ఇంటికొస్తే చూపిస్తా”. అంటూ నాలుగిళ్ళ అవతల తమ ఇంటికి తీసుకెళ్ళింది మణి.

వరండాలో చివర గోడ కానుకొని, నేలపై పరచిన పరుపుపై పద్మాసనమేసుకొని కూర్చున్నాడు స్వామీజీ. పక్కనే రాగి చెంబులో నీళ్ళు. సన్నగా ఉన్న దృఢమైన 40-50 ఏళ్ల ముదురు రంగు శరీరం.

“స్వామీ నా డ్రెండు గీత” పరిచయం చేసింది మణి. “రా బుజ్జీ.” స్వామి పిలవడంతో ఇబ్బంది పడుతూనే దగ్గరగా వెళ్లి కూర్చుంది గీత “చెప్పు ఏం కావాలి?” భుజం పట్టుకొని అడిగాడు. “నాకేమొద్దు. ముడుచుకుంది. “తప్పు, పిల్లలు అలా అనకూడదు. ఇదుగో ఈలడ్లు తీసుకో, మీ అమ్మచేసే లడ్డుకంటే తీయగా ఉంటుంది.” గీత తీసుకొని నోట్లో వేసుకుంది. “నిజంగానే చాలా తీయగా ఉంది” అనుకుంది. “పిల్లలు బాగా తినాలి, ఆడుకోవాలి” అంటూ స్వామీజీ, ఇంకా కొందరు పిల్లల్ని కూర్చోబెట్టి, కథలు చెప్పడం మొదలు పెట్టాడు. గీతకు కథలు బాగా నచ్చాయి, స్వామీజీ మాటలు కూడా. అప్పుడప్పుడు వెళ్లి వస్తుండేది.

ఓ రోజు గీత వెళ్లేసరికి పిల్లలెవరూ లేరు. “మణి లేదా అంటి?” అని అడిగింది మణి తల్లిని. “వాళ్ల నాన్నతో కలిసి బజారుకెళ్ళింది.” ఆవిడ వంటింట్లో నుంచే జవాబిచ్చింది. “మళ్ళీ వస్తాన”ని వెనక్కి రాబోయింది. “మణి వస్తుందిలే, నువ్వొచ్చి ఇక్కడ కూర్చో, కథ చెప్తా.” స్వామీజీ

పిలవడంతో బిడియపడుతూనే వెళ్లి కూర్చుంది. “అలా దూరంగా కూర్చుంటా వెందుకు? ఇలావచ్చి నా ఒళ్ళో కూర్చో.” అంటూ దగ్గరికి లాగి ఒళ్ళో కూర్చోబెట్టు కున్నాడు. ‘ఏం కథ కావాలి?’ అంటూ భుజాలు పట్టుకొని గట్టిగా వత్తడం మొదలెట్టాడు. గీతకు అరికాళ్ళల్లో, చేతుల్లో చెమట పట్టింది. స్వామీజీ చేతుల్లో ఏదో తేడా. కానీ అర్థంకాలేదు. ‘ఎందుకు భయపడతావు? నీలా బొద్దుగా, ముద్దుగా ఉండే పిల్లలంటే దేవుడికి ఎంతో ఇష్టం.” గీతకు తేడా మెల్లమెల్లగా అర్థమవుతోంది. ఒక్క ఉదుటున లేచి, “మళ్ళీ వస్తా” అంటూ బయటకు పరుగు తీసింది.

ఆ మరుసటి రోజు మణి కనిపించి, “స్వామి రమ్మంటున్నారు నిన్ను” పిలిచింది. “నేను రాను, ఆ స్వామి మంచోడు కాదు.” అరచినట్లే ఉంది గీత గొంతు, “ఏందీ మా స్వామి మంచోడు కదా? అంటూ గొడవకు దిగింది. దూరంగా స్వామీజీ వస్తూ కనిపించాడు. వొళ్ళంతా చెమటలు పట్టేశాయి. ఒకటే పరుగు అందుకుంది. ఉలిక్కిపడి లేచాను. నిజంగానే వొళ్ళంతా చెమటలు. సీసాలోంచి నీళ్ళు తాగి బయటకు చూశాను. బయట వెన్నెల పరచుకుంది. వీధి దీపాల కాంతుల్లో తుంగభద్రను దాటుతోంది బస్సు.

వీడకలను మరచి మనసంతా ఆహ్లాదభరితమైంది. నా ఆనందానికి విఘాతం కలిగిస్తూ, నడుం మీద ఏదో కదులుతున్న ఫీలింగ్. వెనుక సీటునుంచి చేయి నా శరీరం వరకు సాగిందని అర్థమైంది. సీరియస్గా వెనక్కి చూశాను. 50-55 ఏళ్ల శాశీ బయటకు చూస్తున్నాడు, ఏమీ తెలియనట్లు తన చేతిని తన దగ్గరే పెట్టుకొని. మౌనంగా ముందుకు తిరిగి, బయట వెన్నెలను ఆస్వాదిస్తూ, నిద్రలోకి జారుకున్నా.

“కాస్త చెయ్యి తీసుకుంటారా? కోపంగానే అయినా మర్యాదగా అన్నాను. “చెయ్యేవరేశారు? ఏం మాట్లాడుతున్నారు మీరు?” నాకన్నా కట్టిగా అరిచాడతను. “మీరే ఇందాకట్టుంచి అదే పనిలో ఉన్నారు. మీ వయసుకు అలా ప్రవరించడానికి సిగ్గులేదా?” తగ్గలేదు నేను. “ఏం మాట్లాడుతున్నావమ్మా నువ్వు? మా ఆయన నీ మీద చెయ్యేశాడా?” సదరు శాశీ భార్య కాబోలు గొడవకు దిగింది. ఈ గొడవతో బస్సులో లైట్లు వెలిగాయి. అందరూ సినిమా చూస్తున్నట్లు చూస్తున్నారు.

“భవానీ, చింతకాయలు తెంచుకొచ్చు కుందామా?” పదేళ్ళ గీత అడిగింది. “అమ్మో అవి చాలా పైనున్నాయి, మనకందవుగా,” భవాని నిరుత్సాహ పడింది. “ఆ ఎనకాల బిల్డింగ్ మీదికెక్కి, కట్టతో కొడితే రాలతాయి.” ఐడియా ఇచ్చింది గీత. “సరే, అట్లయితే నువ్వు పైకెక్కి రాలగొట్టు, నేను కింద పడిండేవి యేరతా.” బరువు లేకుండా తప్పించుకుంది భవాని. “సరే నేనే పోతా” చింతకాయల మీద ఆశతో గీత బిల్డింగ్ పైకెక్కి కర్రతో కొట్టాలని ప్రయత్నిస్తోంది కానీ అందడం లేదు. “నన్ను రాలమంటావా?” శబ్దం విని వెనక్కి చూసింది. ఇరవై ఎళ్ళు ఉంటాయేమో, మిద్దెపైన గదిలో అద్దెకుంటున్న కాలేజీ స్టూడెంటని అర్థమైంది గీతకు. “వద్దులేన్నా” వెనుమామాట వడింది. “ఏం నేను తెంచీయకూడదా?.. చనువుగా కర్ర లాక్కుని కొన్ని రాలగొట్టాడు. “ధ్యాంక్సన్నా” సంబరపడింది గీత “నా రూమ్లో కోసినవి చాలా వున్నాయి. ఇస్తారా” అంటూ చెయ్యి పట్టుకుని లాక్కెళ్ళినట్లు తీసుకెళ్ళాడు. “ఇదుగో ఇవన్నీ ఇస్తా, నేను చెప్పినట్లు

చేస్తావా?.. అర్థం కాక చూస్తోంది గీత. “ఇలా నా నడుం చుట్టూ చేతులేసి పట్టుకో” చేతులు తీసుకోబోయాడు. గీతకు భయంతో కూడిన కంపరం పుట్టింది. చేతుల్లో ఉన్న చింతకాయలు విసిరికొట్టి, ఒక్క గెంతులో క్రిందికి పారిపోయింది.

తల్లికి చెప్పబోతే “చాలే ఊరుకోవే, నీవయసెంత? అన్నీ పెద్ద మాటలు ఆ పిల్లోడు చాలా మంచోడు.” అంటూ తీసిపారేసింది. ఆ తర్వాత చింతకాయలు కావాలని ఎప్పుడూ అనిపించలేదు గీతకు.

నడుం మీద మళ్ళీ మెత్తగా స్పర్శ తెలియడంతో కలత నిద్రలోంచి ఈ లోకంలోకి వచ్చి పడ్డాను. “కాస్త చెయ్యి తీసుకుంటారా? కోపంగానే అయినా మర్యాదగా అన్నాను. “చెయ్యేవరేశారు? ఏం మాట్లాడుతున్నారు మీరు?” నాకన్నా గట్టిగా అరిచాడతను. “మీరే ఇందాకట్టుంచి అదే పనిలో ఉన్నారు. మీ వయసుకు అలా ప్రవరించడానికి సిగ్గులేదా?” తగ్గలేదు నేను. “ఏం మాట్లాడుతున్నావమ్మా నువ్వు? మా ఆయన నీ మీద చెయ్యేశాడా?” సదరు శాశీ భార్య కాబోలు గొడవకు దిగింది. ఈ గొడవతో బస్సులో లైట్లు వెలిగాయి. అందరూ సినిమా చూస్తున్నట్లు చూస్తున్నారు. “ఏంటయ్యాగోల, మర్యాదగా ఉండలేరు?” ఎవరికి చెప్తున్నాడో అర్థం కాకుండా పెద్దమనిషి తరహా తీర్చిచ్చాడు కండక్టరు. అందరూ నన్నే విచిత్రంగా చూస్తున్నట్లు నిపించి సిగ్గుతో కుంచించుకుపోయాను. బస్సులో లైట్లారిపోయాయి. కానీ నాకళ్ళు మూతపడలేదు. ఎప్పటికో మళ్ళీ కలతనిద్ర.

డాక్టర్ అయ్యి తీరాలని ఇంటర్లో జైపిసి గ్రూపు తీసుకుంది గీత. చేరిందే కానీ జువాలజీ డిసెక్షన్లంటే చచ్చేంత భయం. ఆ వాసనకే కళ్ళు తిరిగినట్లుండేది. “ఇదిగో గీతా, ఇలాగైతే నువ్వు ప్రాక్టికల్స్లో

ఫెయిలయిపోతావు. లీజరున్నప్పుడు రా, నీకు ప్రత్యేకంగా నేర్పిస్తాను.” జువాలజీ లెక్చరర్ సుందరం అభయమిచ్చాడు. గీత ఎట్లయినా సరే డిసెక్షన్స్ నేర్చుకొని తీరాలని, మధ్యాహ్నం భోజనం త్వరగా ముగించి, విరామంలో వెళ్ళింది. “ఇదిగో ఇలా సిజర్స్ పట్టుకోవాలి ఇలా ఫోర్సెప్స్ తో ఓపెన్ చెయ్యాలి.” వెనుక నుంచి గీత భుజాల మీదుగా చేతులు పట్టుకొని నేర్పిస్తున్నాడు సుందరం. “ఇలాగే రోజూ వచ్చావనుకో, నీకే టాప్ మార్కులు.” గీత నడుం చుట్టూ చెయ్యేశాడు. చేతిలో ఉన్న సిజర్స్ తో గట్టిగా సుందరం చేతిమీద గుచ్చి పారిపోయింది గీత. ఇంటికొచ్చి తల్లిదండ్రులతో చెప్తే “నిన్నెవరు ఒంటరిగా

వెళ్ళమన్నారు? చెప్పుకుంటే మన పరువేమైపోతుంది నోర్మాసుకుని కూర్చో.” అంటూ నోరు మూయించారు. చివరకు అన్ని సజ్జెక్టులలో మంచి మార్కులు వచ్చినా, జువాలజీ ప్రాక్టికల్స్ లో మాత్రం అతైసరు మార్కులతో గట్టెక్కింది. ఆ దెబ్బతో డాక్టరు కోర్సే కాదు సైన్స్ కూడా వదిలేసి, డిగ్రీలో హ్యూమానిటీస్ తీసుకుంది.

ఆ తర్వాత కూడా అప్పుడప్పుడు కల్లో డిసెక్షన్లు చేస్తున్నట్టు, వింత వింత జంతువులేవో ఎగిరి మీదపడి కరిచినట్టు, ఉలిక్కిపడి లేచేది. నడుం మీద ఏదో జంతువు పాకుతున్నట్లనిపించి, మళ్ళీ ఉలిక్కిపడి లేచాను. అదే వెనుక శాస్త్రీ ఇక లాభంలేదు ఏదో ఒకటి చేయాలి.

జుట్టుకేసిన మెటల్ క్లిప్ తీసి, నడుం మీద కదులుతున్న జంతువు తాలూక శరీర భాగాన్ని చటుక్కున పట్టేసి, గట్టిగా బిగించాను. వెనుక నుంచి కెవ్వున కేక. “ఏమయిందండీ?” శాస్త్రీ అర్థభాగం అడుగుతోంది ఆవలిస్తూ. క్లిప్ తీసేశాను. “ఆ .... ఏంలేదు ... ఏదో కలగన్నా.” శాస్త్రీ జవాబు, చేతిని వెనుక దాచుకుంటూ, “అవును ఎప్పుడూ మేమే కలగనాలా ఏంటి?” కసిగా నవ్వుకున్నా. నా ఆలోచనలను భగ్గుపరుస్తూ బస్సు అనంతపురం బస్టాండులో ఆగింది. “గీతా...” బయట తెలతెలవారుతున్న లేత వెలుగుల్లోంచి రవి పిలుపు.

వితంతువైతే చదువు అక్కర్లేదా?

పదహారేళ్లకే పెళ్లై, ఇద్దరు పిల్లల తల్లి ఇరవై ఏళ్లకు వితంతువై ఇద్దరు పిల్లలతో పుట్టింటికి వచ్చేసింది. ఇలా ఎన్నిరోజులు.. డిగ్రీ చదువుతాను అంది ఆమె. ఆడపిల్లవు అందులోను వితంతువు. నీకిప్పుడు చదువెందుకు అన్నారు పెద్దలంతా. వాళ్లను ఒప్పించలేక బెంగుళూరు వెళ్లిపోయింది ఆమె. ఉద్యోగం కోసం కాళ్ళు అరిగేల తిరిగినా ఎక్కడా ఉద్యోగం దొరకలేదు. ఒక వృద్ధురాలి సహాయంతో మూడు వేల జీతంతో కాలే సెంటర్ లో ఉద్యోగం దొరికింది. పిల్లలను ఆ వృద్ధురాలి సంరక్షణలో ఉంచి ఉద్యోగ బాధ్యతలు నిర్వహించింది. తన కష్టాలు మిగతా వాళ్లకు కూడా ఉంటాయని తెలుసుకుంది. అంచలంచలుగా ఎదిగి తొమ్మిది వేల జీతానికి ఎదిగి హాస్పిటల్ లో రిసెప్షనిస్టుగా చేరి ఐదువేలు తన ఖర్చులకు వాడుకొని, 4 వేలు స్థానికంగా ఉండే వితంతువులకి ఉపయోగించేది.

2012లో “చితాల్” పేరుతో

ఫేస్ బుక్ లో పేజీ తెరచి దాతల నుంచి బాధితుల కోసం డబ్బు సహాయం అర్థించే దాన్ని. 29 ఏళ్ల సిఫియా హానిఫ్ జీవితం ఇది. అలా అలా

ఎదుగుతు 500 వందల నిరుపేద కుటుంబాలకు వైద్యం, విద్యా అందిస్తుంది. ఫేస్ బుక్ ద్వారా ఇతర రాష్ట్రాల నుంచి కూడా అవసరార్థులు ఈమెను సంప్రదించి సహాయార్థం పొందుతారు. ప్రతి సంవత్సరం 200 మంది విద్యార్థులకు ధన సహాయం చేస్తోంది ఆమె. బిడ్డల పెంపకం ఉద్యోగ బాధ్యతతో పాటు డిగ్రీ చదివి బి.ఇడి. చేసింది. ఉపాధ్యాయురాలుగా నిలదొక్కుకుంది. ఎమ్.ఎస్. డబ్ల్యూ. పూర్తి చేసింది. స్థానిక ఎమ్.ఎల్.ఎలు, ప్రభుత్వ అనుపత్రుల వైద్యులు ఈమెకు సహాయం

చేయడానికి ముందుకు వస్తారు. అంతే కాదు భవిష్యత్తులో పి.హెచ్.డి. చేయాలను కుంటుందీమే. ఒక ఆంగ్ల పత్రికలో వచ్చిన ఈమె కథనాన్ని చూసి ఆమెను “నీరజా భానోత్” అవార్డుకు ఎంపిక చేశారు. ఈ అవార్డు సామాజిక సేవ చేసే వారికే ఇస్తారట. దీని ద్వారా లక్షన్నర నగదు బహుమతి వస్తుంది. ఇదంతా తెలిసి ఆమె ఎంతో ఆనందించి నగదు బహుమతి పేదవాళ్లకు ఉపయోగిస్తానని చెప్పింది. వితంతువుకు చదువెందుకు అనే వారికి ఈమే జీవితమే కదా సమాధానం....

సాధారణంగా వితరణ బుద్ధిగల మానవులందరికి తాము ఉదారబుద్ధి గల వారిగా గుర్తింపబడాలనే కాంక్ష ఎంతో కొంత ఉంటుంది. ఒకొక్కరు ఒకొక్క రకంగా తమ శక్తి కొద్దీ దానము చేస్తూ కీర్తి గణిస్తూ ఉంటారు. అయితే మానవులు చేయగల అన్ని దానాలలోకి అతి శ్రేష్ఠమైనది అవయవదానము. మన పురాణ ఇతిహాసాలలో దాన కర్మడికి లభించినంత ప్రాచుర్యం తన శరీరాన్ని కోసి ఇచ్చి వేరొక ప్రాణి ఆకలి తీర్చడానికి వెనుకాడని శిభి చక్రవర్తికి లభించలేదు. అలాగే నేటి ఆధునిక కాలములో వైద్య, విజ్ఞాన అభివృద్ధి ద్వారా మానవులు చేయగల ఈ అత్యుత్తమమైన దానమైన అవయవదానము గురించి తగిన ప్రాచుర్యము లభించడం లేదు. సామాన్య ప్రజలకు సరైన అవగాహన లభించుటలేదు.

మన శరీరంలోని కొన్ని ఆరోగ్యకరమైన భాగాలను దానమిస్తే ఇతరులు ఆరోగ్యంగా జీవించుటకు ఉపయోగపడుట కంటే ఉత్తమమైన సేవ మరేమి ఉన్నది? ఆగస్టు 13న ప్రపంచమంతట అవయవదానం దినముగా జరుపుకొంటారు. అవయవ దానం యొక్క ఆవశ్యకతను విశిష్టతను వివరించు ప్రచారము కొరకు ఈ రోజును వినియోగిస్తారు. ఈ సందర్భంగా అవయవదానము పట్ల ప్రజలలో ఉన్న అపోహలను తొలగించి వారిని అవయవ దానము పట్ల మరింత సుముఖులని చేయుటకే ఈ చిరు ప్రయత్నం.

ఒక వ్యక్తి మరణానంతరం అతని శరీరంలోని 12 అవయవాలు ఇతరులకి కొత్త జీవితాన్ని ప్రసాదించగలవు. అవి గుండె, కిడ్నీలు, లివరు, కళ్ళు, ఊపిరితిత్తులు, చర్మము మరియు టిష్యూలు,

అవయవ దానం - అత్యుత్తమం

ఎముకలు, బోన్ మ్యారో, పాన్క్రియాస్ చెందుతాయి.

ఇంకా ప్రేగులు.

వీటిలో కొన్ని మాత్రము మనిషి జీవించి ఉండగానే దానము ఇవ్వవచ్చు.

కిడ్నీ, లివర్లో కొంత భాగము, పాన్క్రియాస్లో కొంత భాగము ఊపిరితిత్తులలో కొంత భాగము మొ॥ ఇవి ఇతరులకి దానమిచ్చే అవయవదాత ఆరోగ్యానికి, జీవన ప్రమాణానికి (జీవించే కాలం) ఎటువంటి హాని కలుగదు. రెండు కిడ్నీలు ఆరోగ్యంగా ఉన్న ఆరోగ్యమైన వ్యక్తి ఒక కిడ్నీ ఇంకొక వ్యక్తికి ఇచ్చినా ఏ విధమైన అపాయముగానీ, ఆరోగ్య హానిగానీ కలుగదు. అలాగే లివరు, పాన్క్రియాస్, లంగ్స్లో కొంతభాగాన్ని ఇతరులకి అమర్చినా అవి మళ్ళీ రీజనరేషన్ ద్వారా తిరిగి సంపూర్ణంగా ఆరోగ్యంగా అభివృద్ధి

కొన్ని ముఖ్య అవయవాలు దానం మనిషి మరణించిన తరువాత మాత్రమే సాధ్యపడుతుంది. మరణానంతరం అవయవ మార్పిడి బ్రెయిన్ డెడ్ గా డిక్లేర్ చేయబడి గుండె కొట్టుకుంటూ రక్త ప్రసరణ మామూలుగా ఉన్నప్పుడు మాత్రమే సాధ్యమవుతుంది.

నేత్రదానము సామాన్యంగా గుండె ఆగిపోయి మరణించిన వ్యక్తి నుండి కూడా మరణించిన 6 గంటల లోపు స్వీకరించవచ్చును. సామాన్యంగా మరణించిన వ్యక్తి శరీరము నుండి చర్మము, టిష్యూలు ఇంకా ఎముకలు అవయవ మార్పిడికి ఉపయోగించవచ్చును.

ఒక వ్యక్తి గుండె, రక్త ప్రసరణ సాధారణంగా ఉండగా మెదడులో ఏ రకమైన స్పందనలు లేకుండా ఉండడాన్ని బ్రెయిన్ డెడ్ గా నిర్ధారిస్తారు. అట్టి వ్యక్తిని మరణించనట్లుగా ధృవీకరించవచ్చు. సాధారణంగా యాక్సిడెంట్స్ లో తగిలిన దెబ్బలు వల్ల కానీ, బ్రెయిన్ లో ఉండే ట్యూమర్లు, బ్రెయిన్ హెమరేజ్ వల్ల గాని అలాంటి పరిస్థితి వస్తుంది. మెదడు నుండి శరీరానికి వ్యాపించే అన్ని మేజరు నరాలలో ఏ విధమైన స్పందనలు లేకపోతే అట్టి వ్యక్తి కార్డియోవ్యాస్కులర్ సిస్టమ్ నార్మల్ గా పనిచేస్తున్నా శరీరం ఏ రకమైన కదలిక లేకపోతే నిర్ణీతంగా ఉంటుంది. అట్టి వ్యక్తిని బ్రెయిన్ డెడ్ గా డిక్లేర్ చేసి చనిపోయినట్లు నిర్ధారిస్తారు.

అట్టి శరీరములో నుండి అన్ని అవయవములను అవయవ మార్పిడి కోసం ఉపయోగించవచ్చును. కోమా, బ్రెయిన్ డెడ్

ఒక్కటి కాదు. కోమాలో రోగి అచేతన స్థితిలో ఉన్నా మెదడు పనిచేస్తూనే ఉంటుంది. అయితే ఈ బ్రెయిన్ డెడ్ డిక్లరేషన్ కొన్ని నిర్దిష్ట ప్రమాణాలకి కట్టుబడి హాస్పిటల్ అధికారులు, ఇద్దరు డాక్టర్లు అందులో ఒకరు తప్పనిసరిగా న్యూరాలజిస్టు అయి ఉండాలి. వారి సమక్షంలో బ్రెయిన్ సిస్టమ్ నూరల్ రిఫ్లెక్సస్, ఫిజికల్ ఎగ్జామినేషన్, 6 గంటల వ్యవధిలో 2 సార్లు నిర్వహించి నిర్ధారిస్తారు. ఒకసారి బ్రెయిన్ డెడ్గా నిర్ధారించిన తరువాత పేషెంటు బంధువులతో సంప్రదించి వారి అనుమతితో అవయవ వాలను సేకరించవచ్చును. అవయవాల సేకరణకు ప్రతి దేశములో ఒక్కొక్క తరహాలో చట్ట ప్రమాణాలు ఉంటాయి. ఒక వ్యక్తి వద్ద డోనర్ కార్డు ఉన్నాకూడా వారి మరణానంతరం సమీప బంధువుల అంగీకారంతోనే అవయవాలను స్వీకరించుట సాధ్యము.

భారతదేశంలో మానవ శరీరాల నుండి అవయవ మార్పిడి 1962లో మొదలు అయ్యింది. ప్రారంభ దశలో సరి అయిన చట్ట పరమైన నిబంధనలు లేకపోవడం వల్ల అనేక సమస్యలు అవయవాల అవినీతి విక్రయాలు ఇంకా ఇతర అవకతవకలు జరుగుతూ వచ్చాయి. మొట్టమొదటి హ్యూమన్ ఆర్గన్ ట్రాన్స్ ప్లాంట్ షన్ యాక్ట్ 1994లో వచ్చింది. అప్పటి నిబంధనలను ఇంకా పటిష్ట పరుస్తూ 2011 మళ్ళీ సవరించారు.

సవరించిన చట్టం ప్రకారం బ్రెయిన్ డెత్ సర్టిఫికేషన్ బోర్డ్ ప్రమాణాలను సరళీకరించారు. అవయవాల మార్పిడి కోసం అవయవాలను కోరే వారు ఇంకా అవయవ దాతలు గుర్తింపు కలిగిన హాస్పిటల్స్ లో ఇంకా ఆర్గాన్ ఇండియా (ఆర్గాన్ ఇండియా) మోహన్ ఫౌండేషన్, గిఫ్ట్ యూవర్ ఆర్గన్, గిఫ్ట్ ఎ లైఫ్ వంటి

రక్తదానము 18 సం॥ నుండి 50 సం॥ లోపు ఆరోగ్యంగా ఉన్న ఏ వ్యక్తి అయినా ఏ విధమైన ఆరోగ్య హాని లేకుండా 6 నెలలకి ఒక సారి రక్తము దానము ఇవ్వవచ్చు. రక్తము మాత్రమే కాకుండా రక్తములోని ప్లాస్మా, ప్లేట్ లెట్స్ వంటి రక్త జనితాలు కూడా దానమివ్వవచ్చును.

సంవత్సరానికి 1.8 లక్ష మంది కిడ్నీ వ్యాధుల వల్ల కిడ్నీ మార్పిడి కావలసి ఉంటే కేవలం 6000 మందికి మాత్రమే కిడ్నీ మార్పిడి జరిగింది. దాదాపు 2 లక్షల మంది లివర్ వ్యాధులతో బాధపడుతుంటే కేవలం 1,500 మందికి మాత్రమే లివర్ మార్పిడి జరిగింది. అలాగే 50,000 మంది హార్ట్ సమస్యతో బాధ పడుతుంటే సగటున 10, 15 మందికి మాత్రమే హార్ట్ ట్రాన్స్ ప్లాంట్ షన్ జరుగుతున్నది. లక్ష మంది రోగులకి నేత్రదానము అవసరము అయితే దాదాపు 25,000 మందికి మాత్రమే నేత్ర దానము ఉపయోగపడుతున్నది. ఈ పరిస్థితి మనదేశములో సామాన్య మానవులకి అవయవదానము యొక్క ఆవశ్యకత, విశిష్టత పట్ల సరి అయిన అవగాహన లేకపోవడము వల్ల, ఇంకా అనేక ఇతర అనుమానాలు, భయాలు, సాంఘిక, మతపరమైన ఆచారాలు వల్ల కలుగుతోంది.

న హాంక నంస్థలతో నమోదు చేసుకొనవలెను. అవయవదానము విషయంలో ఏమైనా సలహా సంప్రదింపులకు సందేహ నివృత్తికి మోహన్ ఫౌండేషన్ వారి టోల్ ఫ్రీ నంబర్ 1800 4193737కు ఫోన్ చేయవచ్చును. ఆంధ్రప్రదేశ్ “జీవన దాన్” సంస్థ ద్వారా అవయవ మార్పిడి నిర్వహిస్తుంది. అవయవదానములాగే స్వచ్ఛంద రక్తదానము ఎంతో మంది రోగులను అనేక వ్యాధుల నుండి కాపాడుతోంది. రక్తదానము 18 సం॥ నుండి 50 సం॥ లోపు ఆరోగ్యంగా ఉన్న ఏ వ్యక్తి అయినా ఏ విధమైన ఆరోగ్య హాని లేకుండా 6 నెలలకి ఒక సారి రక్తము దానము ఇవ్వవచ్చు. రక్తము మాత్రమే కాకుండా రక్తములోని ప్లాస్మా, ప్లేట్ లెట్స్ వంటి రక్త జనితాలు కూడా దానమివ్వ వచ్చును.

ప్రపంచంలోని అన్ని అభివృద్ధి చెందిన, చెందుతున్న దేశాలలో భారతదేశంలో చాలా ఎక్కువ సంఖ్యలో అవయవమార్పిడి జరుగుతున్నది. ఉదాహరణకి సగటున సంవత్సరానికి 1.8 లక్షల మంది కిడ్నీ వ్యాధుల వల్ల కిడ్నీ మార్పిడి కావలసి ఉంటే కేవలం 6000 మందికి మాత్రమే కిడ్నీ మార్పిడి జరిగింది. దాదాపు

2 లక్షల మంది లివర్ వ్యాధులతో బాధపడుతుంటే కేవలం 1,500 మందికి మాత్రమే లివర్ మార్పిడి జరిగింది. అలాగే 50,000 మంది హార్ట్ సమస్యతో బాధ పడుతుంటే సగటున 10, 15 మందికి మాత్రమే హార్ట్ ట్రాన్స్ ప్లాంట్ షన్ జరుగుతున్నది. లక్ష మంది రోగులకి నేత్రదానము అవసరము అయితే దాదాపు 25,000 మందికి మాత్రమే నేత్ర దానము ఉపయోగపడుతున్నది.

ఈ పరిస్థితి మనదేశములో సామాన్య మానవులకి అవయవదానము యొక్క ఆవశ్యకత, విశిష్టత పట్ల సరి అయిన అవగాహన లేకపోవడము వల్ల, ఇంకా అనేక ఇతర అనుమానాలు, భయాలు, సాంఘిక, మతపరమైన ఆచారాలు వల్ల కలుగుతోంది.

ఈ పరిస్థితులలో సామాజిక చైతన్యము కలిగిన వ్యక్తులు, వ్యవస్థలు ఇంకా మీడియా సంస్థలూ, స్వచ్ఛంద సంస్థలు మానుకుని బాధ్యత వహించి అవయవదానము ఆవశ్యకతను ప్రజలలో ప్రచారం చేసి వారిని చైతన్యపరచి అవయవదానము పట్ల వారిని సుముఖులుగా చేయాలి.

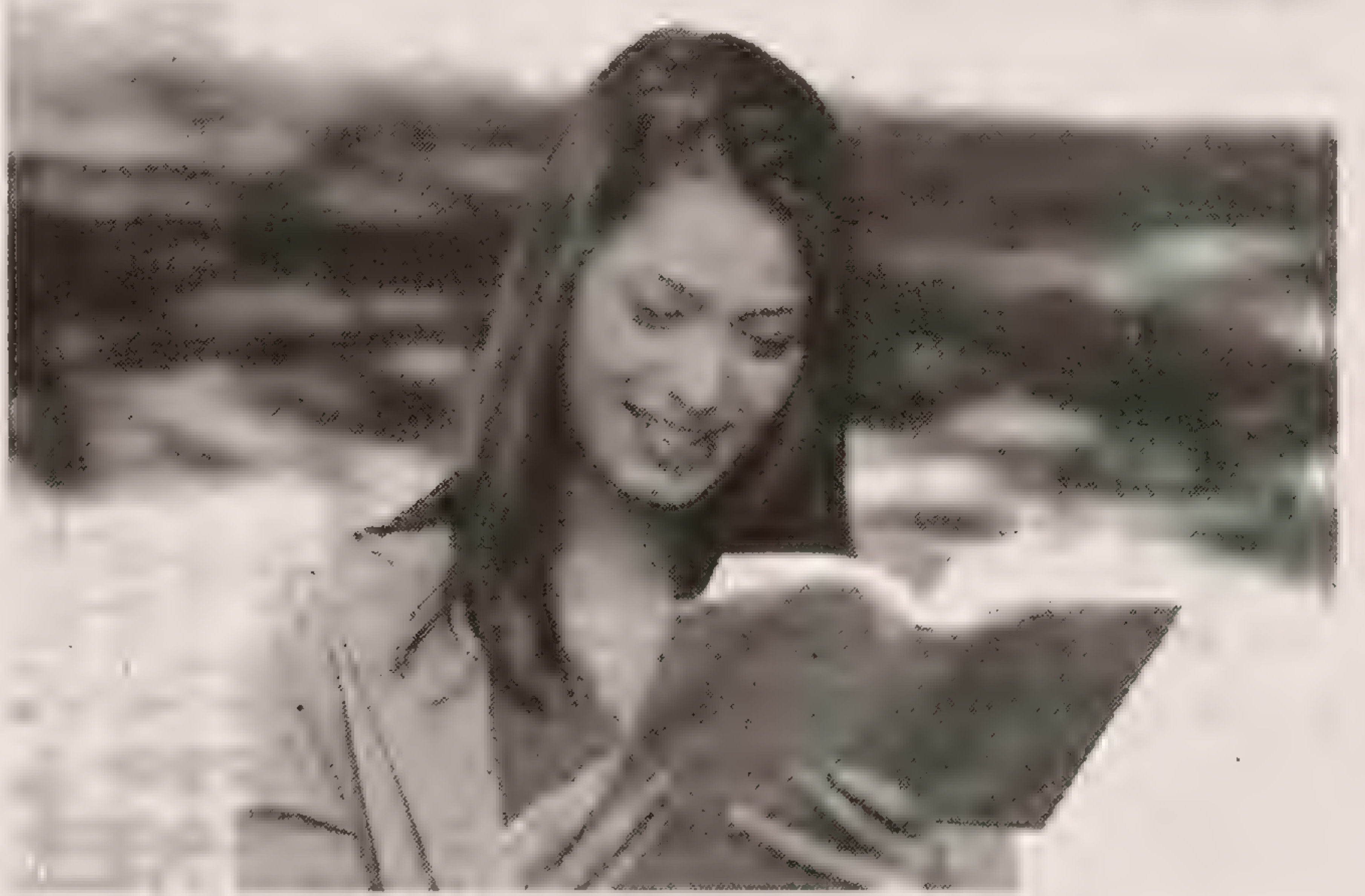
పుస్తకాల రెక్కలు

అమ్మడు ఆశా !

అందరూ క్షేమంగా వున్నారని తలుస్తున్నాను.

మీ వేసవి సెలవులు పూర్తయి పోయి బాగా బిజీగా అయిపోయి వుంటావనుకొంటున్నాను. అమ్మమ్మా ! అక్కడ అమెరికాలో కాలక్షేపం ఎలా అవుతోంది అని అడిగావు. ఇక్కడ మనవరాళ్ళతో గడపటమే పెద్ద కాలక్షేపం. ఇక్కడ పిల్లలందరికి ఇప్పుడు వేసంగి సెలవులు. అందునా మేము అమెరికాకు తూర్పు ప్రాంతంలో వున్నాం. చలి ఎక్కువ ఇక్కడ. ఈ జూన్, జులై, ఆగస్టు మాసాలు ఎండలు కాస్తాయి. సంవత్సరమంతా చలి, మంచుతో సతమతమయిపోయే వీళ్ళకి ఈ సీజన్ పండగలా వుంటుంది. బీచ్ లో, పార్కుల్లో పర్యటనల్లో, క్యాంపింగ్ లో బిజీగా వుంటారు.

మరొక విషయమేమంటే ఇక్కడ గ్రాడ్యుయేషన్ పార్టీలు కూడా బాగా జరుగుతుంటాయి. అంటే మనకి ఇంటర్మీడియట్ పూర్తయి కాలేజీకి వెళ్ళటమన్నమాట. వీళ్ళకి 12వ గ్రేడ్ వరకు హైస్కూల్ లోనే. అంతవరకు అందరికీ ఫ్రీ ఎడ్యుకేషన్! కాలేజీ అనగానే ఫీజులు ఎక్కువగా వుంటాయి. అన్నట్లు నీకు తెలుసుగా పెద్ద మనవరాలు కూడా కాలేజీకి వెళ్తుంది ఈ సంవత్సరం. దాని గ్రాడ్యుయేషన్ పార్టీ కూడా ఈ నెల్లోనే. అట్లా మన దేశం వాళ్ళు చాల మంది వున్నారు కదా! ఆ పిల్లలవి కూడా పార్టీలు వుంటాయి. చాల వాటికి వెళ్లున్నాం మేము పిన్ని వాళ్ళతో. అన్నట్లు మరో విషయం

రా! జులై 4వ తారీఖు అమెరికా స్వాతంత్ర్య దినం కదా! ఇక్కడ ఏ ఊరిలో ఆ ఊరుకి అంతా చాల చక్కగా పెద్ద సంఖ్యలో నిర్దేశించిన ఆరుబయట ప్రదేశానికి చేరుతారు, ఫైర్ వర్క్ అద్భుతంగా జరుగుతాయి. చిన్నా పెద్దా యువత అంతా తలలు ఎత్తి ఆకాశానికేసి చూస్తుంటే ఆ మందుగుండు ఆకాశంలో వివిధ వెలుగుల్లో విన్యాసాలు చేస్తుంటే అందరి ముఖాల్లో అశ్రుర్యం వెల్లివిరిస్తూ, కళ్ళు మిరుమిట్లు కొల్చుతూ ఎంత బాగుంటుందో! ఇంతకీ ఇదంతా నీకెందుకు చెప్తున్నానంటే నేనేదో సైన్సు స్టూడెంటుని, నాకు అమ్మమ్మ ఈ హిస్టరీ అంతా ఎందుకు చెబుతుంది అనుకొంటున్నావు కదూ! అదే ఆ విషయమే చెప్పబోతున్నాను రా!

నీవు అడిగిన ప్రశ్నకు కూడా సమాధానం. కాలక్షేపం ఎలా అవుతుంది అని, వచ్చేటపుడు మేము కొన్ని పుస్తకాలు మాతో తెచ్చుకున్నాం. పిన్ని వాళ్ళింట్లోను కొన్ని పుస్తకాలున్నాయి. పుస్తక పఠనం

అలవాటయిన వారికి తోచుబాటు అవటం లేదనే ప్రశ్నేలేదు. పుస్తకాలు మంచి నేస్తాలు రా తల్లి! పుస్తకాలు చదవటం వల్ల మనకు తెలియని అద్భుత ప్రపంచం మన కళ్ళ ముందు ఆవిష్కృతమవుతుంది. అందుకే నిన్ను క్లాసు పుస్తకాలు కాక జనరల్ బుక్సు కనీసం నెలకు రెండైన చదవమంటున్నాను. అన్ని పుస్తకాలు మనం కొని చదవనవసరం లేదు. మీ కాలేజీ లైబ్రరీలోను, మీ ఊరి లైబ్రరీలోను పుస్తకాలు తెచ్చుకొని చదవవచ్చు. దీనికై డబ్బు ఏమీ ఖర్చు పెట్టనవసరం లేదు. ప్రాచీనకాలం నుంచి ప్రపంచమంతట గ్రంథాల సేకరణ, భద్రపరచటం అనేది వుంది. మన దేశంలోను చాల గ్రంథాలయాల్లో లిఖిత పుస్తకాలు, తాటియాకుల పుస్తకాలు కూడా వున్నాయి.

ప్రపంచంలోని చాలా పెద్ద గ్రంథాలయం యునైటెడ్ స్టేట్స్ లైబ్రరీ ఆఫ్ కాంగ్రెస్ వాషింగ్టన్ డి.సి.లో వుంది. ఇందులో 26 మిలియన్ గ్రంథాలు, కరపత్రాల్తోసహా 90 మిలియన్ల విషయాలు

వున్నాయి. క్రీ.శ 1800లో దీన్ని స్థాపించారు. పుస్తకాల్లో ఎంత సమాచారం దొరుకుతుందో నీకర్థం అవుతుంది కదా! గాంధీజీ మాటల్లో అయితే ఉత్తమ గ్రంథాల సేకరణే ఒక నిజమైన విశ్వ విద్యాలయం.

ఈనాటి పిల్లల్లో చాలా మంది పుస్తకాలు చదవటం కంటే సెల్ ఫోన్లో ముచ్చట్లు చెప్పుకోవటం, ఇంటర్ నెట్ వీక్షించడమే ఎక్కువైపోయింది. నేను దీన్ని తప్పుపట్టడంలేదుకాని, పుస్తకాలు చదవడం కూడ ఒక మంచి అలవాటు అని చెబుతున్నాను. కొత్త పుస్తకాలు చదవటం, కొత్త విషయాలు తెలుసుకోవటం అదొక మధురమైన అనుభూతి... “శరీరానికి వ్యాయామం లాంటిదే మనస్సుకు పుస్తక పఠనం” అనేది పెద్దల మాట.

మీరు నిజంగా ఎంతో అదృష్ట వంతులు. ఇవాళ ఏ పుస్తకం కావాలన్నా మీకు అది ఎక్కడ దొరుకుతుందో, ఏమిటో అంతా తెలుసు. లేదంటే ఏ ఆన్ లైన్ లోనో ఆర్డర్ చేసి తెప్పించుకొంటారు. మా పరిస్థితి అప్పట్లో అలా కాదు.

మా చిన్న తనంలో మా పల్లెటూరిలో మా చిన్న గ్రంథాలయంలో ఏ పుస్తకాలు అందుబాటులో వుండేవో అందులో మంచివి ఏవో పెద్దవాళ్ళ నుండి తెలుసుకొని చదివేవారం.

శరత్, రాకూర్, గోపిచంద్ బుచ్చి బాబు, చలం, విశ్వనాథ, లత మొదలైన రచయితల పుస్తకాలన్ని అప్పుడు చదివినవే. నవలలు, చరిత్ర పుస్తకాలు ఏవి అందుబాటులో వుంటే అవి. వాటికి తోడు రంగనాయకమ్మ, కోడూరి కౌసల్యదేవి, మాలతీ చందూర్, యద్దనపూడి రచయిత్రులుగా చాలా మంచి సీరియల్స్ రాశారు. అవి చదవటమే మాలో మేము ఆ సీరియల్స్ లోని కథల గురించి

శరత్ - రాకూర్ గోపిచంద్ బుచ్చిబాబు - చలం - విశ్వనాథ-లత మొదలైన రచయితల పుస్తకాలన్ని అప్పుడు చదివినవే. నవలలు, చరిత్ర పుస్తకాలు ఏవి అందుబాటులో వుంటే అవి.. వాటికి తోడు రంగనాయకమ్మ, కోడూరి కౌసల్యదేవి- మాలతీ చందూర్ - యద్దనపూడి రచయిత్రులుగా చాలా మంచి సీరియల్స్ రాశారు. అవి చదవటమే మాలో మేము ఆ సీరియల్స్ లోని కథల గురించి చర్చించు కోవటం, వాదులాడు కోవటం చేసేవాళ్ళం. మాకున్న ఎంటర్టైన్ మెంటు ఆ రోజుల్లో రేడియో, పుస్తకాలు చదవటం, నెలకో రెండు నెలలకో అమ్మా, నాన్న టౌన్ కెళ్లే సినిమా కెళ్ళటం.

చర్చించుకోవటం, వాదులాడుకోవటం చేసే వాళ్ళం. మాకున్న ఎంటర్టైన్ మెంటు ఆ రోజుల్లో రేడియో, పుస్తకాలు చదవటం, నెలకో రెండు నెలలకో అమ్మానాన్న టౌన్ కెళ్లే సినిమా కెళ్ళటం... అంతే !

ఇప్పుడు చిన్న పిల్లల కోసం చక్కగా రంగురంగుల బొమ్మలతో వున్న ఆకర్షణీయమైన కథల పుస్తకాలు ఎన్నో వచ్చాయి. బొమ్మలను మాత్రమే కొనివ్వకుండా తల్లిదండ్రులు పిల్లలకు మంచిమంచి కథల పుస్తకాలు కొని యిచ్చి, చదవటం కూడా అలవాటు చేయాలి. భారత రామాయణాది ఇతిహాసాలు సైతం అందమైన బొమ్మలతో అర్థమయ్యేలా చక్కటి కథలుగా వచ్చేయి.

కథ సంపూర్ణంగా తెలీకున్నా అవుట్ లైన్ అయినా తెలుస్తుంది కదా! మన సంస్కృతి, నాగరికత అని పెద్దపెద్ద ఉపన్యాసాలు యిచ్చేవారు మన సంస్కృతిని

తెలియచెప్పే సాహిత్యాన్ని చదవటం కూడా అలవాటు చేయాలి, పిల్లలకి చిన్నతనంలోనే చదవడం అలవాటయితే అది అలాగే కొనసాగుతుంది.

అసలు ఇంతకీ నీవు ఏ పుస్తకాలు చదివేవురా! ముందుగా నీవు ఆసక్తి కరమైన చిన్న చిన్న నవలలు చదవటం మొదలు పెట్టు... ఆ తర్వాత కొంచెం సీరియస్ గా వుండే, గాఢమైన విషయాలు, విశ్లేషణలతో కూడినవి చదవవచ్చు. మన గతమంతా అర్థం చేసుకోవాలంటే ఎన్నో ఎన్నెన్నో పుస్తకాలు. చరిత్ర గ్రంథాలు చదవవలసిన అవసరం వుంది... ఎందరో మహానుభావులు తమ జీవితానుభవాలను ఎన్నింటినో పొందుపరచి చెప్పిన గ్రంథాలున్నాయి... జీవిత చరిత్రలున్నాయి ఆవన్నీ చదవాలంటే ఒక జీవితం చాలదు. అయినా ఎటువంటి పుస్తకం, ఎందుకు, ఎవరికి, ఎట్లా ఎప్పుడు ఉత్తేజితం చేస్తుందో చెప్పలేం... మనిషి జీవితాన్ని ఆనందమయం చేసే అపురూపమైన వస్తువుల్లో పుస్తకాలు ఒకటన్నది తిరుగులేని నిజం...

ఈ సందర్భంలో ప్రపంచ ప్రఖ్యాత రచయిత మాక్సిం గోర్కీ మాటలు ఇక్కడ ఒక్కసారి గుర్తు చేసుకోవటం చాలా అవసరం “పుస్తకాలు నా మనస్సుకు, హృదయానికి రెక్కలిచ్చాయి. నేను బురద నుంచి బయటపడటానికి తోడ్పడ్డాయి. పుస్తకాలు చదవకపోతే నా చుట్టూ వున్న మౌఢ్యంలోనూ, నీచంలోను మునిగిపోయి ఉండేవాణ్ణి విశాల ప్రపంచ దృశ్యాలను పుస్తకాలు నాముందు పరిచాయి.”

మరి నీవు ఏ పుస్తకం చదవాలను కొంటున్నావో, ఏది చదివినాతో ఏం చెబుతావోనని ఎదురు చూస్తుంటానురా తల్లి.....

భారతదేశ విశిష్ట మహిళ - మాంటిస్సోరి రూపశిల్పి కోటేశ్వరమ్మ

- డా॥ యార్లగడ్డ మంగతాయారు, ప్రిన్సిపాల్, మాంటిస్సోరి ఇంటర్మీడియట్ కళాశాల.

ఒక చిన్న విద్యాసంస్థను స్థాపించి “ఇంతింతై వటుడింతై” అన్నట్లు విద్యారంగంలో గర్వించదగ్గ విద్యాసంస్థగా మాంటిస్సోరిని తీర్చిదిద్దిన మహిళామణి కోటేశ్వరమ్మగారు. 1955 ఒక చారిత్రక సంవత్సరం. మాంటిస్సోరి విద్యాలయాన్ని అంకురార్పణ జరిగిన సంవత్సరం ప్రభుత్వ ఉద్యోగాన్ని వదులుకొని సాహసోపేతమైన నిర్ణయం తీసుకొని సంకల్ప శుద్ధితో ! అకుంటిత దీక్షతో ! నిర్విరామ కృషితో ! కె.జి. నుండి పి.జి. స్థాయికి తీసుకెళ్ళారు!

మహిళా సాధికారత కోసం ! బాలికలకు ఉన్నత విద్యను అందించాలనీ, పేదవర్గాల వారికి మధ్యతరగతి వర్గాలకు మంచి విద్యను అందించాలన్న సత్సంకల్పంతో పాఠశాలను, కళాశాలను నడిపారు.

ఎన్నో జాతీయ, అంతర్జాతీయ పురస్కారాలు అందుకున్నారు. అనేక గ్రంథాలు రచించారు. ఆమె రచనల ద్వారా, మహిళల్లో నేటితరం యువతుల్లో చైతన్యాన్ని పెంపొందించారో, తన సంపాదకత్వంలో, ‘ఇల్లు ఇల్లాలు’ అన్న పత్రిక నడిపారు! తద్వారా ఆర్థిక విలువలు, నైతిక విలువలు, గృహిణులకు సలహాలు, విద్యార్థినులకు స్ఫూర్తిదాయకమైన వివిధ రంగాల్లో విశిష్ట మహిళలు పరిచయం చేసారు. ఆమె రచనలు అన్ని మహిళా సాధికారతకు సంబంధించి విద్యాభ్యుదయం మహిళల్లో చైతన్యం నింపటాన్ని సంబంధించిన రచనలే. ఎంతోమంది విద్యార్థినులను, సిబ్బందిని అనన్య సామాన్యంగా తీర్చిదిద్దారు.

ఈ పాఠశాల, కళాశాలల్లో చదివిన ఎంతోమంది విద్యార్థులు దేశ విదేశాల్లో పేరు గడించిన డాక్టర్లు, ఇంజనీర్లు, వ్యాపారవేత్తలు, టీచర్లు అయ్యారు అంటే దానికి స్ఫూర్తి, పునాది కోటేశ్వరమ్మ గారి కృషి. ఈ విద్యాలయంలోని బోధనాపద్ధతులు, క్రమశిక్షణ, స్ఫూర్తిదాయకమైన కార్యక్రమాలు మాంటిస్సోరి విద్యాసంస్థలు సాధించిన విజయాలు అన్నింటి వెనుక మూల సూత్రం కోటేశ్వరమ్మ గారి దిశానిర్దేశనమే. “యత్రనార్యంతు పూజ్యంతే రమంతే తత్రదేవత” అన్న నానుడికి తగ్గట్టుగా స్త్రీ జనోద్ధరణ కోసం నిరంతరం ! శ్రమించారు కోటేశ్వరమ్మ గారు. ఈమె సత్ సంకల్పానికి దైవానుగ్రహం ఉండటం వల్లే కోటేశ్వరమ్మ గారి మాంటిస్సోరి సంస్థ దినదిన ప్రవర్ధమానమైంది. ఎంతోమంది మహిళలకు మాంటిస్సోరి విద్యాసంస్థల ద్వారా ఉపాధి కల్పించారు. ఈమె భారత దేశం గర్వించదగ్గ విశిష్ట మహిళ. అందుకే కోటేశ్వరమ్మ గారిని భారత ప్రభుత్వం ‘పద్మశ్రీ’ తో సత్కరించారు.

మహోన్నత వ్యక్తి మాంటిస్సోరి కోటేశ్వరమ్మ

ఎం.దాయానిధి, ఎం.ఎ, ఎం.ఇడి., ఎం.ఫిల్, వైస్ ప్రిన్సిపాల్, మాంటిస్సోరి డిగ్రీ కాలేజి.

ఓ మారుమూల గ్రామంలో జన్మించి మహిళావిద్యకు ప్రోత్సాహం చాలా తక్కువ వున్న రోజుల్లో ఉన్నత విద్యలను అభ్యసించి విద్యాలయం స్థాపించి అంచెలంచెలుగా ఎదిగి మహిళాభ్యుదయం కోసం, మహిళా చైతన్యంకోసం, మహిళా విద్యా అభ్యుదయం కోసం మహోన్నత సంకల్పంతో ఆమె పడ్డ శ్రమ, తపన, సాధించిన విజయాలు అనన్యమైనవి. ఎంతో మంది విద్యావేత్తలు, రాజకీయవేత్తలు విద్యారంగంలో ప్రసిద్ధిచెందిన వ్యక్తులు కోటేశ్వరమ్మగారు చేసిన నిర్విరామ కృషిని వేయినోళ్ళ కొనియాడిన విషయం అందరకూ విదితమే. అనేక కార్యక్రమాల ద్వారా శిక్షణ పెంపొందించడం, విద్యా మనోవికాసాలు పెంపొందించడం, పద్మశ్రీ డా॥ కోటేశ్వరమ్మగారి మాంటిస్సోరి విద్యాసంస్థలో ప్రత్యేకత.

నిరంతరం అనేక కార్యక్రమాల ద్వారా మహిళల్లో నిబిడీకృతమైన శక్తి యుక్తులను వెలికి తీయడం, ఆత్మవిశ్వాసం పెంపొందించడం, ఉన్నత విద్యావంతులుగా తీర్చిదిద్దడం మహోన్నత మహిళా మణులుగా రూపొందించడంలో కోటేశ్వరమ్మగారు దార్ఢ్యనీకురాలు. ఈమెను విజయవాడ ఇందిరాగాంధీ అని పుర ప్రముఖులు కొనియాడారు. కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల ద్వారా ఎన్నో అవార్డులు పొందారు. ఆమె చేసిన కృషిని గుర్తించి కేంద్ర ప్రభుత్వం పద్మశ్రీ అవార్డుతో సత్కరించారు. కోటేశ్వరమ్మగారి నిండైన వ్యక్తిత్వం లక్ష్య సాధనకోసం అవి సాధించేవరకూ చేసిన అలుపెరుగని పోరాట పటిమ నేటి యువతరానికి స్ఫూర్తిదాయకం. విద్యారంగం, రచనా రంగం, లలిత కళారంగం, సామాజిక కార్యక్రమాలు, అభ్యుదయ కార్యక్రమాలు, మహిళా వికాసం కోసం చేపట్టిన కార్యక్రమాలు ఇలా విభిన్న కోణాల్లో ఆమె చూపిన చొరవ ద్వారా బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి అనిపించుకున్నారు. ఈమె సంపాదకత్వంలో “ఇల్లు ఇల్లాలు” అనే పత్రిక ద్వారా స్త్రీ జనాభ్యుదయం కోసం సంక్షేమం కోసం అనేక రచనల ద్వారా వ్యాసాల ద్వారా స్ఫూర్తిదాయకమైనటువంటి మహిళా మణులను పరిచయం చేయడం ద్వారా నేటి తరం స్త్రీలలో ఆత్మ విశ్వాసాన్ని, స్ఫూర్తిని పెంపొందించారు. ఈమె జీవితం నేటి తరాలకు దిక్సూచి లాంటిది...

మాంటిస్సోరి కోటేశ్వరమ్మ - మా అమ్మ

శ్రీమతి ఎం. ఈశ్వరమ్మ, రిటైర్డ్ జూనియర్ కాలేజి ప్రిన్సిపల్

అది 1972వ సంవత్సరం. నాది ఎం.ఎస్.సి. జువాలజీ పూర్తయింది. ఇంకా చదవాలి అనే ఆకాంక్ష వున్నా ఇంటికి పెద్దా మరియు మధ్యతరగతి కనుక ఉద్యోగా న్వేషణలో పడ్డాను. నర్సాపూర్లో ఒక ఇంటర్వ్యూకి వెళ్ళివచ్చాను. ఇంతలో మాంటిస్సోరివారు వార్తాపత్రికల్లో జూనియర్, డిగ్రీ కాలేజ్ పెడుతున్నారని వారికి కళాశాల అధ్యాపకులు కావాలని వార్త వెలువడింది. అదిచూసి నేను దరఖాస్తు చేసుకున్నాను. ఉద్యోగార్హతను పొందాను. అదే నానుదినం. ఒక ఉత్తమ ఆశయాలతో కూడిన స్వార్థరహిత సుహృద్భావ వాతావరణంలో నడుప బడుతున్న మా మాంటిస్సోరి విద్యా సంస్థలో సభ్యత్వం పొందాను. అప్పుడే చూశాను మేడం గారిని. ఆమె మన కనుల ముందు నడయాడే మూర్తిభవించిన సరస్వతీదేవి.

ఆమె యందు ఎప్పుడూ అంచెలంచెలుగా ఎదగాలనే తపన ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తుంది. వ్యక్తిగతంగా ఆమె నిరంతర విద్యార్థి. ఏ రంగానికైనా చొచ్చుకొని వెళ్ళి లోటుపాటులు గ్రహించి ప్రావీణ్యం సంపాదించడం ఆమెకు వెన్నతో పెట్టిన విద్య. అలానే విద్యాసంస్థలు కూడా ఆడవారికి అన్ని రంగాలలోనూ ప్రవేశం కావాలనే కోరికతో దినదిన ప్రవర్థమానంగా 10 వరకూ ఎదిగాయి. అతి తక్కువ రుసుముతో అధిక ప్రమాణాలను అందించిన గొప్ప వ్యక్తి కోటేశ్వరమ్మ. తనకు తెలిసిందంతా కూడా పిల్లలకు తెలియజేయాలనే తాపత్రయంతో గొప్ప గొప్ప వారి జీవిత చరిత్రలను చిన్న చిన్న పుస్తకాల రూపంలో తేలికైన భాషలో రచించారు. అంతటితో ఆగక “ఇల్లు ఇల్లాలు” అనే మాస పత్రిక నడిపారు. ఆవిడ మేధ ఒక

నిత్యనూతన ఆలోచనల పుట్ట.

మాంటిస్సోరిలోనికి అడుగిడగానే మా అమ్మ కోటేశ్వరమ్మ పలికిన మొదటి మాట చిరునవ్వుతో కూడిన భాషణ “ఈసిరోమణి మనుషులున్నవి, దేశమేలాగురోయ్, కొంచెం కండపట్టు,” ఇవి నాపట్ల ఆవిడ గమనిక. ఆ శ్రద్ధ, ప్రేమ భావం నా మనస్సును నున్నితంగా తాకి ఆత్మీయతను అందించాయి. తొందరపాటు తనం, ముక్కుసూటిగా మాట్లాడటం నా నైజం. అది తప్పా, ఒప్పా అని తప్ప ఎదుట వారిని బాధిస్తాయని ఆలోచన ఉండేది కాదు. “పాఠాలు ఎవరైనా చెప్తారోయ్ ఎదుటి వారితో సర్దుకుపోవడం గొప్ప” ఇది మా మేడం గారు నాకు చెప్పిన రెండవ పాఠం. మేడంగారితో వున్న చనువు మాస్టారు గారితో ఉండేది కాదు. సైన్సు సబ్జెక్టు కావడం వలన ఎందుకో బెరుకు. వారితో ఎక్కువగా బేటీ అవుతున్నా ఎందుకో బెరుకు. ఆయన విజ్ఞాన నగము. మేమెంత ఇసమంత.

కమ్యూనిస్టు భావజాలంతో ఆశయాలు పలికిన వారందరూ ఆచరణలో పెట్టలేరు. కానీ మా మేడం గారు స్త్రీ జానోద్ధరణకై అవకాశాలను కల్పించాలని అనుకునే వారు. కనుక ఆచరించి మహోన్నతులుగా నిలిచారు. నిస్సహాయులు, అసహాయులు, విధి వంచితులు అయిన వారికి తన ఛాయను అందించి ఏదో ఒక అవకాశాన్ని కల్పించి ధైర్యాన్ని నింపేవారు. అటువంటి వారికి ఒక స్థైర్యం ఏర్పడి మనుగడకు ఆత్మ విశ్వాసం ఏర్పడేది. మానవ సేవే మాధవ సేవ అనే మానవతా భావాన్ని సంస్కారాన్ని చూపించారు. మా మాంటిస్సోరి సంస్థలన్నీ కలిపి ఒక పెద్ద కుటుంబం. కేజీ నుండి పీజీ వరకు విస్తరించినా కూడా పై నుంచి క్రింది వరకూ

ఉద్యోగులందరూ. స్నేహ సంబంధాలను కలిగి వుంటారు. ఈ మా సంస్థల ప్రత్యేకత మాంటిస్సోరి పూదోటలోని పుష్పాలము మేము. మమ్ములను బంధించి ఏకతాటిపై నడిపి కార్యదక్షులుగా తీర్చి దిద్దిన ఘనత కార్యకర్త కనుక మా సూత్రం, కారణ కర్త, క్రియా కర్త అయిన మా కోటేశ్వరమ్మగారు.

ఇంటికంటే గుడి పదిలం. అన్న చందాన స్నేహ సౌశీల్యతతో ఒక సుహృద్భావ వాతావరణంలో విభేద రహితంగా మా ఉద్యోగ వృత్తులను నిర్వర్తించుకున్నాము. అందుకే పదవీ విరమణ మాలో ఒక మూలన శూన్యత నింపింది. అనుబంధాలతో కూడిన శ్రమ మాది. ఇదంతా మా మేడం గారి అండా దండా ఛాయలలో సాగింది. డా॥ వి.కృష్ణారావుగారు వెన్నెముక అయితే ఆయన ప్రేరణ, ఆలోచనలతో రూపు దిద్దుకున్న సాకారరూపం మా మాంటిస్సోరి సంస్థలు. తెరపైన కనిపించేది మా మేడం గారు అయితే తెర వెనుక నిర్వహణ పూర్తిగా మా మాస్టారే. ఇద్దరూ కూడా ఇంత బలిష్ఠమైన మాంటిస్సోరి రథ చక్రాలు. కనుకనే మాంటిస్సోరి ప్రగతి పథాన పరుగులిడి తారాస్థాయికి చేరుకుంది. ఈ మాంటిస్సోరి మాతను పురోగామిగా కొనసాగించడమే వారసుల ముందున్న సవాల్.

అలసి సొలసిన ముందుతరం భగవంతునిలో లీనమై కీర్తిశేషులుగా నిలిచిపోయి మరలిరాని లోకాలకు చేరుకుంది. భగవంతుడు వారి ఆత్మకు శాంతి చేకూర్చాలనీ, భావితరాలకు వారి జీవన మార్గం ఒక ప్రేరణ కావాలని మా ఆకాంక్ష మేడం గారికి మాస్టారుకి మా హృదయపూర్వక నివాళులివి. ☆

బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదంపై ఎక్కు పెట్టిన బాణం కెప్టెన్ లక్ష్మీ సెహగల్.

బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదానికి వ్యతిరేకంగా, భారత దేశ స్వాతంత్ర్య సాధనకై మిలిటెంట్ పోరాటం జరిపిన కొద్దిమంది మహిళల్లో కెప్టెన్ లక్ష్మీ సెహగల్ ఒకరు.

లక్ష్మీ సెహగల్ 1914లో అక్టోబర్ 24వ తేదీన మద్రాసులో ఎస్ స్వామినాథన్, అమ్మ స్వామినాథన్ (అమ్మ కుట్టి) దంపతులకు రెండవ సంతానం. తండ్రి ఉన్నత విద్య నిమిత్తం విదేశాలకు వెళ్లవలసి వస్తే జాతిని కోల్పోయినట్లే అని బంధువులు అడ్డుకున్నారు. బాలికల స్వేచ్ఛకు, విద్యకు అడుగడుగునా ఆటంకాలే. సెహగల్ బాల్యంలో దళితులతో కలసి ఆడుకోవటం, భుజించటం మహా పాపం.

లక్ష్మీ సెహగల్ తండ్రి పేద బ్రాహ్మణ కుటుంబంలో పుట్టినప్పటికీ తన సొంత తెలివితేటలు ఉపయోగించి చదువుకుని ఉన్నత స్థాయికి ఎదిగారు. అనంతరం పేరు మోసిన న్యాయవాది అయ్యారు. కాని ఒక భారతీయుని కేసు వాదించి బ్రిటీష్ వానికి వ్యతిరేకంగా వాదించటం కారణంగా దాని ప్రభావం లక్ష్మీ సెహగల్ పై పడింది. సెహగల్ కళాశాలకు వెళితే మీ నాన్న బ్రిటీష్ వారికి వ్యతిరేకంగా వాదించాడని ఆమెకు సీటు ఇవ్వలేదు. ఆమె 1938 వ సంవత్సరంలో మద్రాస్ మెడికల్ కాలేజీలో వైద్య విద్యను అభ్యసించారు. 1936వ సంవత్సరంలో బికెఎన్ రావుతో వివాహం జరిగింది. కాని ఆరు నెలల కాలంలోనే వారి వైవాహిక జీవితం ఇబ్బందుల్లో పడి విడిపోయారు.

ఆ ఒంటరితనం కారణంగా ఏర్పడిన మానసిక సమస్య నుండి బయట పడుటకు సింగపూర్ వెళ్లి వైద్య వృత్తిని చేపట్టారు. సింగపూర్ లో పరిచయం అయిన ఆమె భావాలకు దగ్గర అయిన వ్యక్తి ప్రేమ్

సెహగల్ ను వివాహం చేసుకున్నారు. ఆ దంపతులకు ఇద్దరు సంతానం.

లక్ష్మీ సెహగల్ చిన్ననాటి కాల పరిస్థితి పరిశీలించినట్లయితే విదేశాలకు వెళితే జాతిని కోల్పోయినట్లే అన్న నానుడి. దళితులు పట్ల తీవ్రస్థాయిలో వివక్ష, లింగ వివక్ష మరియు భారతీయుల పట్ల బ్రిటిష్ వారి దౌర్జన్యం ఉన్నటువంటి పరిస్థితి.

ఇటువంటి పరిస్థితులలో లక్ష్మీ సెహగల్ వైద్య విద్యను అభ్యసించటం, బ్రిటిష్ సామ్రాజ్య వాదానికి వ్యతిరేకంగా పోరాటం చేయటం అంటే అది ఒక సాహసోపేతమైన చర్య.

తండ్రి మరణాంతరం తల్లి రాజకీయ కార్యకలాపాలు మరింత ఎక్కువైనాయి. సరోజిని నాయుడు సోదరి సుహాసిని జర్మనీ కమ్యూనిస్టు పార్టీ సభ్యురాలు, అమ్మ మరియు సుహాసినీల ప్రభావంతో స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో ఈమె చురుకుగా భాగస్వామి అయినారు. భారత దేశంలో మహాత్మా గాంధీ నాయకత్వంలో జరుగుతున్న సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమంలో పాల్గొన్నారు కాని అది గాంధీజీ అర్థాంతరంగా నిలిపి వేయటాన్ని వ్యతిరేకించారు. సింగపూర్ బ్రిటీషు వారి పాలనలో ఉన్నప్పటికీ, జపాన్ వారి దాడులు జరుగుతున్న సందర్భాల్లో సైతం దేశంతో సంబంధం లేకుండా ఒక వైద్యురాలిగా ఎంతో శ్రమకోర్చి వైద్య సేవలందించారు.

అదే కాలంలో కెప్టెన్ మోహన్ సింగ్ ఆజాద్ హింద్ ఫౌజ్ ను స్థాపించారు. ఆ దళంలో చేరుటకు లక్ష్మీ సెహగల్ సిద్ధ పడ్డారు. అనతికాలంలోనే దాని బాధ్యతలు తీసుకోవలసిందిగా మోహన్ సింగ్ అతని

అనుచరులు సుబాష్ చంద్రబోస్ ను కోరారు. దానికి అంగీకరించి బాధ్యతలు స్వీకరించారు. బోస్ ఉపన్యాసమునకు మంత్రముగ్ధురాలై స్వాతంత్ర్య ఉద్యమంలో భాగస్వాములగుటకు సిద్ధపడ్డారు. ముఖ్యంగా మహిళలు భాగస్వాములయితే స్వాతంత్ర్య ఉద్యమం విజయవంతం అవుతుందని ఆహ్వాన సభకు హాజరైన మహిళలకు కబురు పంపమని చెప్పారు.

మొదటి స్వతంత్ర సంగ్రామంలో పాల్గొన్న రూహీ లక్ష్మీ బాయి పేరుతో ఒక మహిళా గ్రూపును ఏర్పాటు చేసి దానిలో పనిచేయుటకు ఆహ్వాన సభకు 20 మంది మహిళలు హాజరైతే వారిలో 15 మంది మహిళలు సిద్ధమయ్యారు. వారిలో లక్ష్మీ సెహగల్ దైర్య సాహసాల్ని గమనించిన బోస్ రూహీ లక్ష్మీ బాయి రెజిమెంట్ కు లక్ష్మీ సెహగల్ ను అధిపతిగా నియమించారు. అప్పటినుండి స్వాతంత్ర్య సమరంలో భాగస్వాములైనారు. 1945 వ సంవత్సరంలో బర్మాలో ర్యాలీలో పాల్గొన్నందుకు బ్రిటీష్ ప్రభుత్వం అరెస్టు చేసింది.

1971 వ సంవత్సరంలో కమ్యూనిస్టు పార్టీ మార్క్సిస్టు తరుపున రాజ్యసభ సభ్యులు

అయ్యారు. బంగ్లాదేశ్ క్షామం సందర్భంగా ఉచిత వైద్య సేవలు అందించారు. భోపాల్ గ్యాస్ దుర్ఘటన సందర్భంగా వైద్య సేవలు అందించారు.

1981లో అఖిల భారత ప్రజాతంత్ర మహిళా సంఘం వ్యవస్థాపకుల్లో ఆమె ఒకరు. 1998 వ సంవత్సరంలో భారత ప్రభుత్వం పద్మ విభూషణ్ బహుమతితో

సత్కరించింది. 2002 వ సంవత్సరంలో భారత రాష్ట్రపతిగా పోటీ చేశారు. అబ్దుల్ కలాం ప్రత్యర్థిగా, వామపక్ష అభ్యర్థిగా పోటీ చేసి ఓడారు.

2012 జులై 23 న మరణించారు. తుదిశ్వాస విడిచేవరకు ప్రజా సేవలో నిమగ్నమయ్యారు. సరోజిని నాయుడు సోదరి సుహాసినీ బోధించిన దోపిడీ, పీడన

పాఠాలు మరవలేదు. దోపిడీకి, సామ్రాజ్య వాదానికి వ్యతిరేకంగా నినదించారు. ఆమె యొక్క పోరాటానికి ప్రతిరూపంగా సుభాషిణి అలీని చైతన్యపథంలో నడిపారు. ప్రస్తుతం ఆమె సిపిఎం పోలిట్ బ్యూరో సభ్యులుగా ఉన్నారు.

ఆలోచించండి...

- గంగారావు ప్రియాంక , సామాజిక శాస్త్రవేత్త

మహిళలకు అత్యంత ప్రమాదకరమైన దేశంగా భారతదేశాన్ని చూపిస్తున్న కొన్ని అధ్యయనాలను మనం నమ్మి తీరాలి. ఎందుకంటే నిరంతరం మనదేశంలో మహిళలు శారీరకంగానూ, మానసికంగానూ హింసలకు గురి అవుతున్నారు. మన మహిళలపై జరుగుతున్నటువంటి హింసలను ఎదిరించి మాట్లాడే వారికంటే, మహిళలను తప్పుపట్టి మాట్లాడే వారి సంఖ్య రోజురోజుకీ పెరుగుతోంది. కానీ ఐక్యరాజ్యసమితి ఏం చెప్తుంది? ఈ ప్రపంచంలో మహిళలపై మరియు బాలికలపై హింస రోజు రోజుకీ పెరుగుతూ ఉందనీ, దానికి అడ్డుకట్ట వేయడం కొరకు స్పాట్ లైట్ ఇనిషియేటివ్ వంటి కార్యక్రమాలను చేపడుతోంది. మీ టు వంటి కార్యక్రమాలను విజయవంతంగా చేపట్టింది. కానీ మనదేశంలో ఆవుల మీద ఉన్న ప్రేమ ఆడపిల్లల మీద లేకుండా పోయింది. చనిపోయిన ఆవులు చర్మాలు వలచినందుకు బ్రతికున్న మనుషుల చర్మాలు తీసే ప్రబుద్ధులు ఉన్నారు. కానీ బ్రతికున్న మహిళల్ని హత్యలు చేస్తున్న, జీవచ్ఛవాలను చేస్తున్నా అడిగే నాథుడు లేడు. అధికారంతో కొందరు, అహంకారంతో మరికొందరు ఆడదాన్ని బలహీనురాలుని చేసి బడుగు జీవిగా మారుస్తున్నారు. ఒక హత్య లేదా ఒక అత్యాచారం జరిగినప్పుడు సామాజిక మాధ్యమాల్లో స్పందిస్తున్నారే తప్ప వాటిని మూలాలతో తెంచే ప్రయత్నం ఎవరూ చేయడం లేదు.

మహిళలపై హింస ఎంత వ్యవస్థాగతం అయిందంటే ఇంటిలో భార్యని వేదించడం భర్త హక్కుగా మారినంత. ఆడపిల్లలు నచ్చిన దుస్తులు ధరించి వెళితే కారు కూతలు కూయటం యువతకు హక్కుగా మారినంత. ఒంటరిగా వెళుతున్న మహిళను ధైర్యంగా అత్యాచారం చేయొచ్చు అని ఒక అల్లరి మూకకు అనిపించేంత. అమాయకమైన ఆడపిల్లను ప్రేమించి మోసం చేసే అంత. ఆడపిల్ల ప్రేమించకపోతే యాసిడ్ పోసి చంపేంత. అనేక గ్రామాల్లో ఎదిరించిన దళిత మహిళలను

సామూహిక అత్యాచారాలు చేసే అంత. నా భూమి నా హక్కు అని అడిగే మహిళను వివస్త్రను చేసి వికటాట్టహాసం చేసేంత. ఇలాంటి కామాంధులు, దుర్మార్గులు ఉన్న ఈ దేశంలో అప్పుడే పుట్టిన ఆడశిశువు నుండి కాటికి కాళ్ళు చాచిన అవ్వ వరకు రక్షణ లేక నిరంతరం బిక్కుబిక్కుమంటూ బ్రతుకీడుస్తున్నారు. నిర్భయ సంఘటన జరిగినప్పుడు ఈ దేశంలో ముఖ్యంగా మన రాష్ట్రంలో ఉన్న పెద్దలు అప్పటి పిసిసి అధ్యక్షుడు, నేడు మినిస్టర్ గా ఉన్న బొత్తు సత్యనారాయణ లాంటివారు మంచి ఆడపిల్ల అయితే అర్ధరాత్రులు తిరగటం ఎందుకని ప్రశ్నించి అమ్మాయిదే తప్పు అని నిర్ధారించారు. ఇంకొంత మంది పెద్దలు ఆడపిల్లలు ధరించే దుస్తుల కారణంగానే మహిళలపై అత్యాచారాలు మరియు హత్యలు జరుగుతున్నాయని ఘంటాపదంగా నొక్కివక్కాణించారు. మరి హన్మకొండలో నిద్రిస్తున్న తొమ్మిది నెలల బాలికను ఎత్తుకుపోయి అత్యాచారం చేసి ఆపై హత్య చేసిన క్రూరుడిని మనం ఏమనాలి? తప్పు ఆ క్రూరుడుదే అందామా లేదా అభం శుభం తెలియని ఆ పసి గుడ్డుపై నెడదామా?

పెద్దలారా ఒక్కసారి ఆలోచించండి మధ్యం మత్తులో కన్నబిడ్డల్ని అత్యాచారం చేసే తండ్రులున్నారు, అశ్లీల చిత్రాలకు బానిసై తోబుట్టువులను చెరచిన సోదరులున్నారు, మధ్యం మత్తులో అవ్వలని అత్యాచారాలు చేసిన అడ్డగాడిదలు ఉన్నారు. కామంతో కళ్లు మూసుకుపోయి మన చుట్టూ సమాజాన్ని, అనంతర పరిణామాలను సైతం ఆలోచించని మానవత్వాన్ని మరచిన మృగాలు ఉన్నారు. వీరి తప్పులను లోపాలను గుర్తించలేక ఆడపిల్లలను తప్పుపడుతున్న మనుషులు ఉన్నారు. వారు మన మధ్యే ఉన్నారు. కాబట్టి వారిని మార్చే ప్రయత్నం చేద్దాం లేదా ఈ సమాజం నుండి తరిమివేసే తెగింపు చేద్దాం..

నిర్మాత: తాటి నునీత,
సహదర్శకురాలు: స్వప్నిక, ప్రొడక్షన్ అండ్
ఆర్ట్ డిజైనర్: జయశ్రీ నారాయణ,
ఆర్కిటెక్చర్, సెట్ డిజైనర్: చంద్రిక
ఎగ్జిక్యూటివ్ డైరెక్టర్: దివ్యా విజయ్.

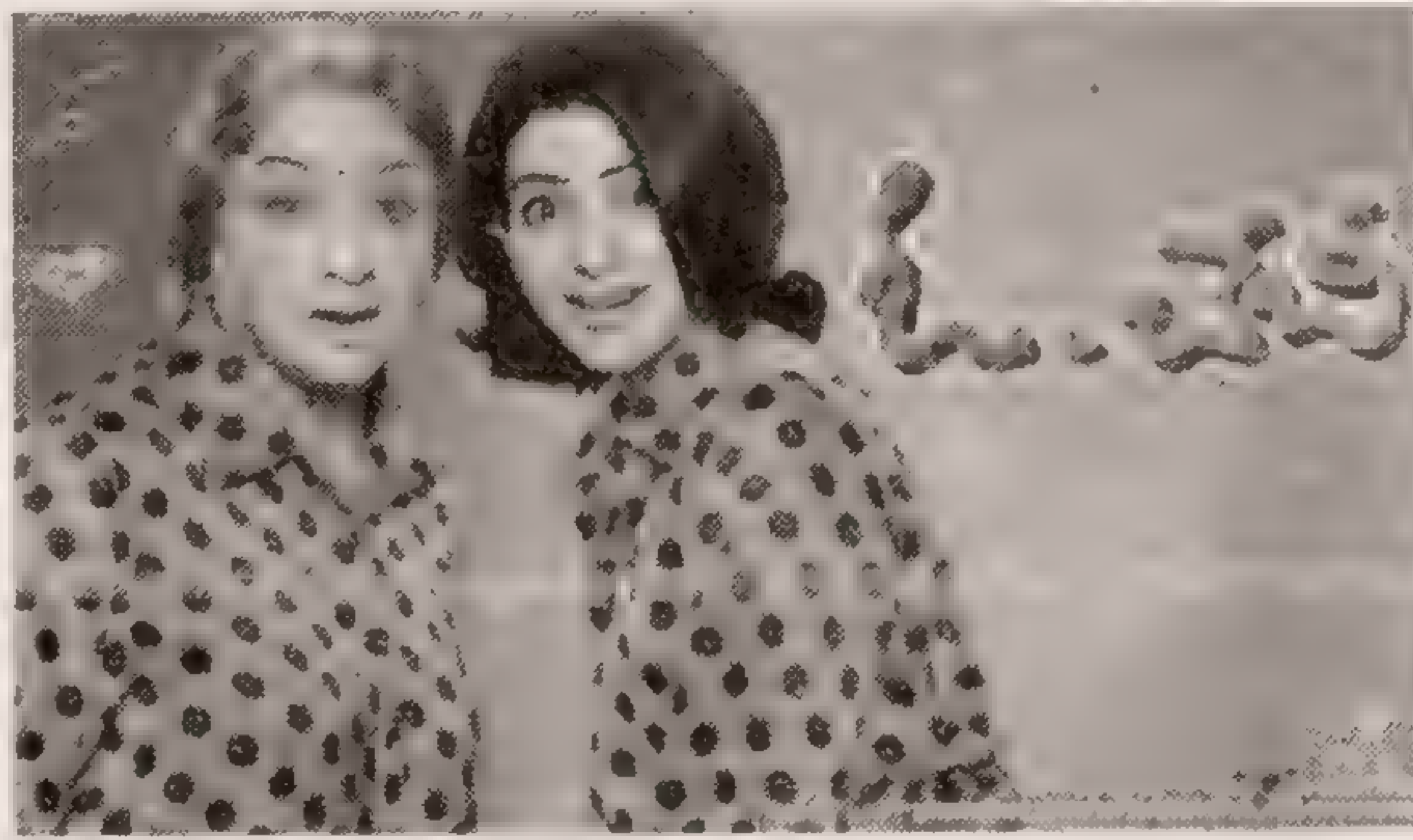
ఇలా ప్రతి విభాగంలో మహిళా ప్రాధాన్యం ఉండాలనే అనుకోకుండానే ఈ చిత్ర నిర్మాణంలో మహిళలకే ప్రాధాన్యం దక్కిందని చెప్పారు దర్శకురాలు నందినీరెడ్డి. తెర వెనుక వీరి కష్టానికి తెరపై లక్ష్మీ, సమంత ధీటుగా నటించి పాత్రలను పండించారు.

ఈ చిత్ర విజయం ఈ రంగంలో పైకి ఎదగాలనుకునే మహిళలందరికీ ఒక స్ఫూర్తిని ఇస్తుంది. ఇక కథలోకి వస్తే మనలో చాలా మందికి మన చిన్నప్పుడు చదువైనా, కళలైనా నేర్చుకునేటప్పుడు పడిన కష్టాలు, ఇదంతా నాకెందు కొచ్చిన గోల అనుకోవడం గుర్తుకొచ్చి అప్పుడేమీ తెలీలేదు.. ఇప్పుడైతేనా ఎంత బాగా నేర్చుకుంటానో అని అనుకునేవాళ్ళు చాలా మంది ఉంటారు. లేదా పెద్దల ఒత్తిడితో 15 ఏళ్లకే పెళ్లై చంకలో ఒక బిడ్డ, కడుపులో ఒక బిడ్డ అన్నట్లు రోజులు గడుస్తున్నాయి. 20 ఏళ్లకే జీవితం అంటే విరక్తి కలిగి చిన్నప్పటి బాల్యం తిరిగి వస్తే ఎంత బాగుంటుంది అని ఊహించుకునే అమ్మాయిలు ఎందరో ఉంటారు. ఈ చిన్న ఊహ ఈ సినిమాకు ప్రాణం. ఊహ ఇంత బాగుంటే అది నిజమైతే.. అనేదే ఈ చిత్రం.

ఎందరో ముసలివాళ్ళు.. మనసంతా నిండిన బాధ, ఆవేదనలే... ఓ.. బేబీ చిత్రకథ. వంటైతే అద్భుతం. మాట మాత్రం సూరేకారం. సహజంగా పెద్దలకు ఉండే గుణం ఇది. ఇది భరించడం కుటుంబంలో మిగిలిన వారికి చాలా కష్టం. కుటుంబంలో ఎవరి వైపు నుంచి చూస్తే ఎవరి వెర్షన్ వారికి నిజమే కదా అనిపిస్తుంది.. ఏదీ

ఓ. బేబీ

అసహజం కాదు. అత్త ఆలోచన, పెద్దరికం కోడలి నిస్పృహ, ఎటూ చెప్పలేని కొడుకు అసమర్థత చాలా మంది ఇళ్లల్లో ఇంతే.. ఇక సమంతాలో ఉన్న మహానటి ఈ చిత్రంలో విశ్వరూపం ప్రదర్శించింది. సీనియర్ నటి లక్ష్మీ నటన గురించి చెప్పడానికి మాటలు చాలవ్.. అక్షరాలు

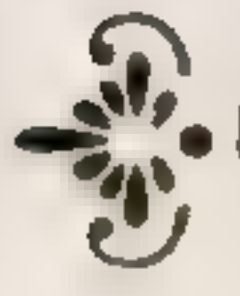
అంతకంటే చాలవ్.. కేవలం చూడమే కరెక్ట్... మాటల రచయిత లక్ష్మీ భూపాల్ బేబీ చేత “మొలతాడుకి మోకాలికి మధ్య కొవ్వు పెరిగి కొట్టుకుంటున్నారని” ఘటన మాటల ద్వారా అత్యాచారం చేసేవారని నిందించారు. మొగాళ్లందరికీ మొగుడిలా బతకాలని బేబీ చేత అనిపించి స్త్రీలు తమని తాము ఎలా మలచుకోవాలో తెలియ జెప్పారు. స్త్రీపురుష స్నేహానికి ఎంత గౌరవం కల్పించారు. సీనియర్ యాక్టర్ రాజేంద్ర ప్రసాద్ బేబీకి స్నేహితుడుగా ఎల్లవేళలా తోడుగా వున్న వైనంతో మరియు జీవితాంతం వరకు రాజేంద్రప్రసాద్ తన కుటుంబాన్ని చూసుకుంటూనే బేబిని కంటికి రెప్పలా చూసుకుంటాడు. రావు రమేష్ తో “పెద్దవాళ్ళు వెళ్లిపోతూ మన బాల్యాన్ని కూడా వాళ్లతో తీసుకెళ్లిపోతారు” పలికించిన డైలాగ్ చాలా రోజుల వరకూ మరిచిపోలేం. భారీ సెట్టింగుల్లేవ్, డ్యూయెట్లు అసల్లేవ్.. చిత్రం మొదట్లోనే సైకాలజీ డాక్టర్లు కరువున్న

దేశంలో సైకాలజీ చదవడానికి విద్యార్థులు ఎందుకు ముందుకు రావడం లేదు అనే అంశాన్ని తెలియజెప్పారు. సంపాదన లేని స్పెషలైజేషన్ వల్ల ఉపయోగం లేదని విద్యార్థుల ద్వారా తెలియజేస్తూ వైద్య వృత్తిలో సేవకంటే సంపాదన గురించిన ఆలోచనే యువతలో ఎక్కువగా ఉందని తెలిపారు. చిన్నవయస్సులోనే భర్తను పోగొట్టుకున్న మహిళ బిడ్డను పెంచడానికి ఎన్ని బాధలు పడుతుందో తనను తాను రక్షించుకో దానికి ఎంత ధైర్యం తెచ్చుకోవాలో లక్ష్మీ పాత్ర ద్వారా తెలియజేశారు నందినీరెడ్డి. అంతేగాక ఏ వయస్సులోనైనా మహిళ కష్టపడి పనిచేసి సంపాదించగలదని ఆమె క్యాంటీన్ నడపడం ద్వారా తెలియ జేశారు. మనిషికి కష్టాలు వచ్చినప్పుడు వాటిని తీర్చేందుకు ఈ సృష్టి ఏదో ఒక శక్తి ఏదో ఒక రూపంలో ఆదుకుంటుందనే

విషయాన్ని డైరెక్టర్ వినాయకుడి బొమ్మను జగపతిబాబు వచ్చి లక్ష్మీ చేతికి ఇవ్వడం ద్వారా చూపించారు. బేబీ పాడాలనే తీరని కోరికను సోషియో ఫాంటసీ ద్వారా మనవడి ట్రూప్ లో చేరి పాడినట్లు చూపించారు. చివరికి మనవడి యాక్సిడెంట్ అయితే వేరే దారి లేక బేబీ రక్తం ఇచ్చి మనవడిని బతికించి తనకు తన ఆశలు నెరవేర్చుకునే అవకాశాన్ని వదులుకుని కుటుంబ బంధాలకు, ప్రేమలకు విలువిచ్చింది. ఇంత అందమైన జీవితాన్ని ముందుంచుకుని ఏమీ లేదనుకుంటూ నిరాశలో కుంగిపోయే వారికి ఈ చిత్రం ద్వారా మంచి సందేశాన్ని అందించారు నందినీరెడ్డి.. ఎన్నో కోణాల్లో ఎంతో శ్రద్ధతో ఇంత పరిణితి చెందిన చిత్రాన్ని నందినీ రెడ్డి తెలుగు ప్రేక్షకులకు అందించారు. ఈ చిత్రాన్ని చూసి సరదాగా నవ్వుకోవడమే కాదు, మన వృద్ధుల పట్ల కుటుంబసభ్యులు బాధ్యతలను గుర్తు తెస్తుంది చిత్రం.

☆ ☆ ☆

పుస్తాగ పూలు...

జికె హాస్పటల్లో రాజారావు చేరాడు. అతనికితోడుగా రాధకూడా అక్కడేఉంది! ఆ హాస్పటల్లో రోగులని (కాదు పేషెంట్స్ ని వాళ్ళు ఫ్రెండ్స్ అంటారు) వాళ్ళు ట్రీట్ చేసే విధానం రాధలో కొత్త ఆలోచనలని రేకెత్తిస్తున్నాయి. తనకు అక్కడ ఇచ్చే ప్రాముఖ్యతకు నివ్వెర పోతోంది. తనలో ఏం ప్రత్యేకత ఉందో అర్థం కావటం లేదామెకు.

అక్కడ చేరిన అభాగ్యులెందరో.. కన్నవాళ్ళే బతుకు కాలరాసిన స్వప్న, సవతి తండ్రి చేతిలో లైంగికంగా హింసించ బడిన శ్రీదేవి, మూర్ఖత్వం కరడు గట్టిన అత్తవారిని, అతి మంచివాడైన భర్తను మార్చాలని విడాకులకై తెగించిన అపురూప వ్యక్తి అవురూవ, అవురూవను ఎలా దక్కించుకోవాలో తెలియక మానసికంగా గాయపడిన రామకృష్ణ, భర్తతో వేధించబడి, కన్న కొడుకు ముందే బలవంతపు పడుపువృత్తికి గురై, చావు బతుకుల మధ్య కొట్టుమిట్టాడుతున్న అభాగిని రాణి, కేన్సర్ పేషెంట్, మినిస్టర్ భార్య అయిన కాంతం....ఇలా అనేక పాత్రలు, ప్రతీ పాత్రదీ ఒక కథ, ప్రతీ కథ వెనుకాల మనం నేర్చుకోవలసింది, తెలుకో వలసినది అనంతంగా, కొండంతగా కనబడుతూ ఉంటుంది.

రాజారావు హాస్పటల్లో కూడా తన హింసను కొనసాగిస్తున్నాడు. రాధ మౌనంగానే అన్నీ భరిస్తోంది. అతనికి స్వాంతనను చేకూరుస్తోంది. మెల్లగా, అతి మెల్లగా రాజారావులో మార్పు వస్తోంది. రాధ కూడా హాస్పటల్ కార్యక్రమాలలో ఇన్వోల్వ్ అవుతోంది. రాధలోని ఈ కోణాన్ని ఆమె చిన్నప్పుడే గ్రహించిన జికె ఆమెను తన వారసురాలిగా నిర్ణయించిన విషయం హాస్పటల్లో సిబ్బందికి తెలుసు, రాధకి తప్ప!

రాధలో క్రమేపీ పెరుగుతున్న వ్యక్తిత్వ వికాసం రాజారావులో మార్పుని తెస్తున్నాయి.

తనని చూడటానికి వచ్చిన తల్లి సిగరెట్టు పాకెట్టు తెచ్చివ్వగా విరక్తితో దాన్ని తిరగొట్టేశాడు. ఇంతలో రాజారావు జీవితంలో ఏళ్ళూ పూళ్ళుగా దాచిన మరో చీకటి కోణం రాధకు తెలిసిపోయింది.

జ్యోతిగా పరిచయం చేసుకుని వెళ్ళింది.” రాధకు రాజా అంటే ఏమిటో తెలియదు. రాజాకు మాత్రం రాధ ఏమీ కాదు, ఆమె ఒక మహా శూన్యం. అతనికి ఏమి కావాలో, ఏమి ఇవ్వాలో తెలియని మనిషి రాధ. అతని ప్రేమ తప్ప, అతని భార్య, ఆ కుటుంబం గురించి నేను ఏమీ ఆలోచించలేదు. ఆ తలనొప్పులు నాకు ఎందుకు అనుకున్నాను. కానీ, రాజా ప్రాణాపాయ పరిస్థితుల్లో బతుకుతాడో, బతకడో అనే అనుమానంలో ఉన్నప్పుడు నాకు నా హక్కు కావాలనిపిస్తున్నది”.

ఆమె ఉన్నది ఉన్నట్టుగా తనలో ఇన్నాళ్ళూ అణచి పెట్టుకున్న ప్రెజర్ ని రాధ దగ్గర బ్రేక్ చేసుకుంటోంది! ఆమె దృష్టిలో తన దగ్గరకు వచ్చింది జ్యోతి కదా!

రాధలో అంతర్మధనం మొదలైంది. తనలోని ఆడతనం, అసూయ, సవతి లాంటి పిచ్చి పదాలు లేకుండా ఈ విషయం మొత్తాన్నీ డ్రామా చూస్తున్నట్టు చూస్తోంది. రాజారావులో తను చూసిన కోణం వేరు. ఆమె ఆస్వాదించి, అనుభవించిన కోణం వేరు. అది తనకు ఏనాడూ కనబడని కోణం. నిజానికి తను

రాజారావు ప్రేమ కోసం ఎప్పుడూ వెతుక్కోలేదు. తల్లి అల్లిన సాలెగూడు నుండి బయట పడటానికి తనకు పెళ్ళి ఉపయోగ పడింది. అతణ్ణి పరిశీలించి అర్థం చేసుకుని మనసుతో పలకరించటానికి తను టైమ్ తీసుకోలేదు. అతని విసుగు, అణచుకోలేని కోపం, భయంకరమైన వ్యక్తిగా, అతనే తన సర్వ బాధలకు కారణంగా భావిస్తూ బతికేసింది. ఈ బ్లేమింగ్ గేమ్ తనకు సులభంగా ఉంది.

“రాజా చుట్టూ ఉన్న రొంపి నాకు

రాజారావు అనేక సంవత్సరాలుగా మరో స్త్రీతో సంబంధం కలిగి ఉన్నాడు. రాధ తన అభిరుచులకు తగిన భార్య కాదని, నువ్వే నా సర్వస్వం అని ఆమెకు చెప్పి ఆమెతో సహజీవనం చేస్తున్నాడు. ఆమె బాగా చదువుకున్నది, మంచి సమర్థురాలు, మంచి మనిషిగా పేరు తెచ్చుకున్నది. ఈ విషయం తెలిశాక, దుఃఖంతో రాధ గుండెలు బద్దలవలేదు.

ఆ “ఆమె”ను కలుసుకోవటానికి వెళ్ళింది. ఆమెకు తాను రాజారావు కజినైన

అనవసరం అనిపించింది” అని ఆమె అన్నప్పుడు రాధ సమాధానం చూడండి” అవును! ఆ వాతావరణంలో ఉండి ఉంటే మీ మధ్య ఉండే మేజిక్ వైబ్రేషన్ మాయమై ఉండేది” ఇది రాధ మానసిక పరిణితిని సూచిస్తుంది. ఆమె రాధకు అందమైన చీర పెట్టింది. రాజారావు, తను కలిసి జీవించాలని ఆశీర్వాదించమని కోరింది. ఇక్కడ మనం గమనించ వలసింది ఏంటంటే, ఎక్కడా “ఆమె”ను తక్కువ చేసి రాయలేదు.

రాధ నిర్వికారంగా బయలు దేరింది. రాధ తనలోని గైడ్ని మేల్కొలిపి పరిష్కార మార్గం అన్వేషించింది. “ఎమోషన్స్కు లొంగిపోకపోతే మనిషి చాలా తెలివిగా పనిచేయగలడు”. రాధ నేరుగా పుట్టింటికి వెళ్ళింది. తన తండ్రికి విషయం కన్పిస్తే గా చెప్పింది. రాజాతో మూచువల్ డైవోర్స్ తీసుకుంటానని తెలియచేసింది. తన పెదనాన్న అయిన జికె తన పేరున ఉంచిన కోటి రూపాయల ఆస్తితో పై చదువులకు విదేశాలకు వెళ్ళటానికి సిద్ధ పడింది.

రాజారావు, ఆమె కలిసి అతని ఇంట్లో ఉండటానికి అత్తగారింటి వారిని ఒప్పించి రంగం సిద్ధం చేసింది. రాజారావుని డిశ్చార్జ్ చేశాక, తను మధ్యలో కారు దిగేసింది. అతని భవిష్యత్తు ఆమెతోనే నడవాలని చెప్పి తను తన ఇంటికి వెళ్ళిపోయింది. అప్పటి వరకూ విషయం తెలియని తల్లిని కన్విన్స్ చేసి తమ విడాకులకు ఒప్పించింది. అత్తవారింటి నుంచి భరణంగా ఏ ఆస్తి కోరుకోకుండా ఆ బంధం నుంచి విముక్తురాలైంది. రాజారావు తల్లిని కోల్పోయిన పసిబిడ్డలా రాధ కోసం తపిస్తున్నాడు. “ఆమె” రాధకు గల ఇంపార్టెన్స్ గమనించి విస్తుపోతోందో. ఏది నిజం? ఏది అబద్ధం? తను కోరుకున్నది

“డబ్బుకి కూడా పాజిటివ్, నెగటివ్ ఎనర్జీలు ఉంటాయి.” మనం మనకి ఇచ్చుకునే ఆటో సజెషన్స్! ఈ బతుకు నాకు అవసరమా! ఇంతకన్నా చావటం మేలు, అందరూ నన్నే మోసం చేస్తారు! ఇలాంటి మాటలు పడే పడే అనుకుంటున్నప్పుడు, మనకు తెలియకుండానే మనం దానికి ప్రభావితమై పోతాము. అది అఫర్మేషన్ గా మారి పోయి, చివరకు అదే సంభవిస్తుంది. “ఎవరైనా సాటి మనిషి మీద అకారణంగా నిందలు మోపినప్పుడు, ఆ నిందలను ప్రచారాలు చేస్తున్నప్పుడు, వారు పొందే ఆనందం నిజమైనదేనా? వారి మానసిక పరిస్థితి ఏమిటి?

ఏమిటి? జరుగుతున్నది ఏమిటి? తనకే ఇంత బాధగా ఉంటే, తన గురించి తెలిసినప్పుడు రాధకు ఎలా ఉండి ఉండాలి? ఆమెలో ఆలోచనల యుద్ధం మొదలైంది!!

రాధకు కృష్ణ తనను ప్రేమించాడని తెలియదు. తల్లి తన పెదనాన్న మీద కక్షతో తండ్రిని చేసుకుందనీ, అప్పటికే గర్భవతనీ, తన అన్నయ్య తన తండ్రి రక్తం పంచుకు పుట్టలేదనీ, కానీ తండ్రి అన్నయ్యను సొంత బిడ్డలా సాకాడనీ తెలుస్తుంది. అందరి వీడ్కోలుతో రాధ ఆస్ట్రేలియాలో పై చదువులకు వెళ్ళింది. ఆ కోర్సు తరువాత జికె హాస్పటల్లో హీలింగ్ ప్రక్రియ చేపట్టటానికి సిద్ధమవుతోంది. అన్నీ జీవితంలో భాగాలేగా అని నవ్వుతూ అన్నిటినీ గమనిస్తోంది.

కథ ఇంతే! కానీ ఇందులోని కొన్ని అక్షరాలు పదాలై, పదాలు వాక్యాలై, ఆ వాక్యాలు మనలో చిలికే అమృత బిందువుల గురించి నేను చెప్పదల్చుకున్నాను. “ధనం మూలం ఇదం జగత్! కానీ ఆ డబ్బు ఎలా వస్తోంది అన్నది మర్చిపోయి, ఎంత వస్తోందని అనగానే ధర్మానికి దూరమయ్యాడు”.

“డబ్బుకి కూడా పాజిటివ్, నెగటివ్ ఎనర్జీలు ఉంటాయి.”

మనం మనకి ఇచ్చుకునే ఆటో సజెషన్స్! ఈ బతుకు నాకు అవసరమా! ఇంతకన్నా చావటం మేలు, అందరూ నన్నే మోసం చేస్తారు! ఇలాంటి మాటలు పడే పడే అనుకుంటున్నప్పుడు, మనకు తెలియకుండానే మనం దానికి ప్రభావితమై పోతాము. అది అఫర్మేషన్ గా మారిపోయి, చివరకు అదే సంభవిస్తుంది. “ఎవరైనా సాటి మనిషి మీద అకారణంగా నిందలు మోపినప్పుడు, ఆ నిందలను ప్రచారాలు చేస్తున్నప్పుడు, వారు పొందే ఆనందం నిజమైనదేనా? వారి మానసిక పరిస్థితి ఏమిటి? ఇన్నాళ్ళూ వాళ్ళు ఎందుకు అలా చేస్తారనే విషయంలో నేను ఒక అయోమయ పరిస్థితిలో ఉండే దాన్ని! ఈ పుస్తకం చదివే వరకూ ఉన్నాను కూడా! కానీ ఇప్పుడు నాకు అర్థమైంది! వారి మానసిక పరిస్థితే దీనికి కారణం!

జీవితంలో వారు పొందవలసిన దాన్ని పొందలేక ఒక విధమైన ఫ్రస్ట్రేషన్ కు గురైన వ్యక్తులలో పొంగే నెగటివ్ థాట్స్ ఇలాంటి వికారాలకు దారి తీస్తాయి. వారి పట్ల మనం చూపవలసింది దయ, కరుణ!

“నన్ను నేను ప్రేమించుకుంటున్నాను! నన్ను నేను గౌరవించుకుంటున్నాను. నేను అందరికన్నా ఉన్నతంగా ఆలోచించ గలను! నన్ను అకారణంగా నిందించిన వారి మానసిక స్థితి కూడా బావుండాలి” అనే అఫర్మేషన్ చెప్పుకోవటం వలన ఎనలేని ప్రశాంతతను పొందవచ్చు! నేను పొందుతున్నాను. మనం మనస్ఫూర్తిగా చేసే ఒక మంచి వైబ్రేషన్ వల్ల మన చుట్టూ వాతావరణంలో మార్పు అతి చిన్నదిగా మొదలై, ప్రపంచాన్ని తాకవచ్చు!

నేను పర్ఫెక్ట్! ఈ ప్రపంచంలో నా కన్న పర్ఫెక్ట్ వ్యక్తులు ఉండరు. అందరికీ

నేను మేలు చేస్తాను. కానీ, నేనంటే అందరికీ కష్టే! అందరికీ నేను శత్రువునే! ఈ రకమైన ఆలోచనల ప్రవాహం మనలోని నెగటివ్ ఎనర్జీని ఇంకా పెంచుతుంది. ఫలానా వాళ్ళకు నేనెంతో సాయం చేశాను, అయినా వాళ్ళు కృతజ్ఞత చూపించరు. అసలు నువ్వు సహాయం ఎందుకు చేశావు? ఎందుకు చేయాలి! సహాయం అర్థిస్తే చేశావా? నీ అంతట నువ్వు చేశావా! కృతజ్ఞత చూపటం అంటే, మనం సహాయం చేసినంత మాత్రాన వాళ్ళు తమ ఆలోచనా విధానాన్ని, నీకు తగినట్టు ట్యూన్ చేసేసుకోవాలా! నువ్వు చెప్పిన వాటన్నిటికీ ఎస్ బాస్ అనాలా? వాళ్ళ స్వంత వ్యక్తిత్వం ప్రదర్శిస్తే, వాళ్ళ స్వంత ఆలోచనలు ఇంప్లిమెంట్ చేస్తే, వారి స్వంత స్నేహితులను వారు ఎంచుకుంటే,

నీకు కృతజ్ఞత చూపనట్టేనా?

భయం వెనకాల చాలా మందికి ఉండేది గిట్టే! జీవితపు పరుగుల్లో తెలిసో తెలియకో అనేక తప్పులు చేస్తాం. ఎవరికీ తెలియదులే అనుకుని కొన్ని చేస్తాం. కానీ సబ్ కాన్వెన్స్ లో ఇవన్నీ మనలని వేధిస్తూ ఉంటాయి. మనలోని రోగాలకు కారణం అవుతాయి. అన్ కండిషనల్ లవ్ కు గొప్ప వైబ్రేషన్ ఉంటుంది. తప్పు చేసిన వారిని కూడా ప్రేమించండి. కనీసం ద్వేషించకుండా ఉండే ప్రయత్నం చేయండి. దాని వలన నెగటివ్ ఎనర్జీ వ్యాపించదు. అందరితో మంచి అనిపించుకోవాలనే తాపత్రయంలో నిన్ను నువ్వు కోల్పోకు!

ఈ అఫర్మేషన్స్ ఎలా పని చేస్తాయో తెలియాలంటే నీ సబ్ కాన్వెన్స్ ఎలా పని

చేస్తోందో తెలుసుకోవటం అతి ముఖ్యం. అది అల్లాఉద్దీన్ అద్భుత దీపంలో జిని లాంటిది.. మనం అడిగిందే అది చేస్తుంది. అది మంచా చెడా అనేది దానికి అనవసరం!! ఇలా రాస్తూ పోతే వేలవేల ఆణిముత్యాల వంటి మాటలు ఈ పుస్తకం నిండా పొదిగారు. కాబట్టి రాయటం విరమిస్తున్నాను.

కానీ, నా మనసులో ఉన్న కొన్ని వ్యధలకు మంచి సమాధానం పొందేను ఈ బుక్ ద్వారా! వీలైన వాళ్ళు తప్పకుండా చదవండి! ఈ బుక్ నన్ను చదవమని ప్రేరేపించిన మిత్రులు-దూసి గీతకు, ఈ పుస్తకం నాకు బహూకరించిన జొన్నలగడ్డ కనకదుర్గగారికి నా వేల వేల కృతజ్ఞతా పూర్వక వందనాలు. ☆

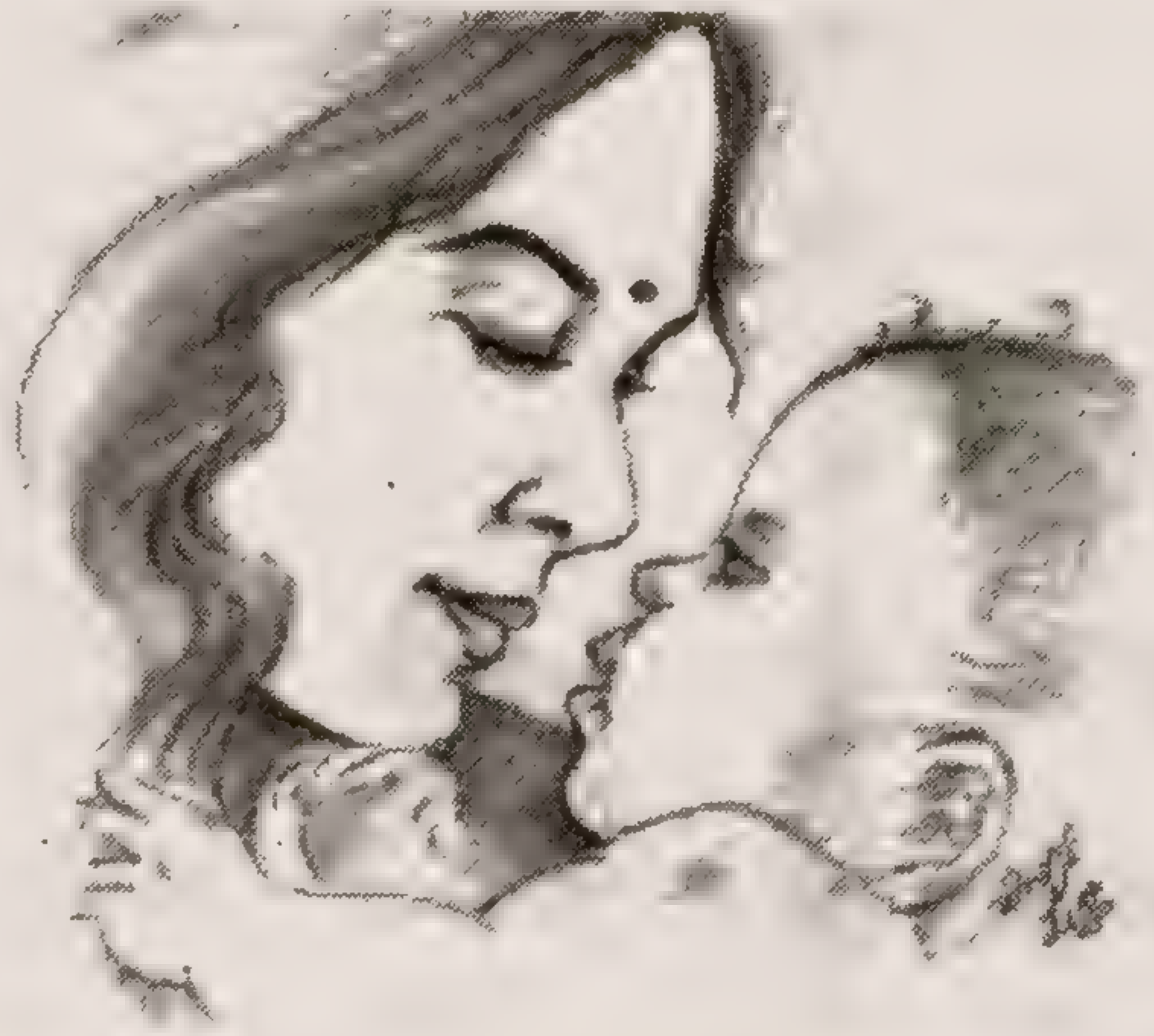
132 గ్రామాల్లో ఒక్క ఆడ పిల్లని కూడా పుట్టనియలేదు...?

ఆడపిల్లలను బతికించండి.. చదివించండి. ఎన్ని అవగాహనా కార్యక్రమాలు చేస్తున్న అవి ఏవి కొందరికి చెవులకు ఎక్కడం లేదు. ఆనాగరికపు ఆలోచనలతో ఆడపిల్ల అని తెలియగానే పురిటిలోనే చంపేస్తున్నారు. ప్రపంచాన్ని అరచేతిలో చూస్తున్న రోజుల్లో కూడా ఇలాంటివి జరుగుతుండడం సమాజం వెనక్కి వెళుతుందనే విషయాన్ని స్పష్టం చేస్తోంది. ఆడపిల్ల బతుకు కోసం ఎన్ని కార్యక్రమాలు చేస్తున్న అది వృధా ప్రయాసగానే మిగిలింది. అమ్మాయి భారంగా చూసేవారి ఆలోచనలో మార్పురావడం లేదు. ఆడపిల్ల పుడుతుంది అని తెలిస్తే చాలు వారిలో రాక్షసత్వం నిద్రలేస్తుంది. దీనికి తాజాగా జరుగుతున్న కొన్ని సంఘటనలే ఉదాహరణ. ఆడపిల్లలపై ఎంతటి వివక్ష ఉందో అర్థం అవుతుంది.

ఉత్తరాఖండ్ రాష్ట్రం ఉత్తర కాశీ జిల్లాలోని 132 ఊళ్లలో గత మూడు నెలల్లో ఒక్కరంటే ఒక్క ఆడ శిశువు కూడా పుట్టలేదు.

మూడు నెలల్లో ఆ ఊళ్లలో 216 మంది పిల్లలు పుట్టారు. వారందరూ మగ శిశువులేనని లెక్కలు చెబుతున్నాయి. దీంతో అధికారులు వెంటనే అప్రమత్తమయ్యారు. కలెక్టర్ ఆశిష్ చౌహాన్ జిల్లా ఆశా వర్కర్లతో సమావేశాన్ని ఏర్పాటు చేశారు. ఆయా ప్రాంతాల్లోని వైద్యపరీక్షా కేంద్రాలపై నిఘా పెంచారు.

చట్టవిరుద్ధంగా లింగనిర్ధారణ పరీక్షలు, గర్భప్రావాలు జరుగుతున్నాయేమోననీ అధికారులు అనుమానం వ్యక్తం చేస్తున్నారు. గర్భంలో ఉంది ఆడపిల్ల అని తెలియగానే అబార్షన్ చేయిస్తున్నారనే సందేహాలు వ్యక్తమవుతున్నాయి. ఈ అంశంపై ముఖ్యమంత్రి త్రివేంద్ర సింగ్ రావత్ కూడా ఫోకస్ చేశారు. ఈ పరిస్థితిపై అరా తీయాలని రాష్ట్ర మహిళా, శిశు సంక్షేమ మంత్రిని అదేశించారు. నిజానికి అక్కడ ఏం జరుగుతోందో ఎవరికీ తెలియడం లేదు. ఇది అంతుచిక్కని మిస్టరీలా మారింది. 'ఆడపిల్ల పుట్టకూడదు' అనే జాడ్యం మనిషిలో ఎంతగా నాటుకుపోయిందో ఉదాహరణలా నిలిచింది ఈ సంఘటన. ☆

చదువులమ్మా - కోటేశ్వరమ్మా

విజయవాడ నగరానికి వన్నె తెచ్చిన కొద్ది మందిలో మన మాంటిస్సోరి కోటేశ్వరమ్మ ఒకరు. ఎందరినో విద్యా వంతుల్ని చేసి, మరెందరినో ఉత్తమ పౌరులుగా తీర్చిదిద్దిన కోటేశ్వరమ్మ భౌతికంగా ఇకలేరు. విజయవాడ నగర చరిత్రలో ఆమె ఒక అధ్యాయం. క్షీణిస్తున్న సామాజిక విలువల వైతరణిలో మునకలేస్తున్నా మనకు ఆమె ఒక దిక్సూచి అని చెప్పాలి.

ఉత్తమ ఉపాధ్యాయునిగా భారత రాష్ట్రపతి చేతుల మీదుగా అవార్డు అందుకున్న శ్రీమతి కోటేశ్వరమ్మ జన్మించింది విజయవాడ సమీపంలోని ఈడువుగల్లు గ్రామంలో. స్వతంత్రోద్యమంలో భాగంగా సాగిన అభ్యుదయ ఉద్యమాలు, రైతాంగ పోరాటాలు, యువజన, మహిళ, సాంస్కృతిక ఉద్యమాలు ఆంధ్రప్రాంత ప్రజానీకాన్ని ప్రభావితం చేశాయి. అభ్యుదయ భావాల వైపు యువత ఆలోచనలు మళ్ళించాయి. మూఢాచారాలు, బాల్యవివాహాలు, వైదవ్యం, స్త్రీని అణచివేశాయి. సాంప్రదాయాలు, కట్టుబాట్లువంటి సామాజిక మూఢత్వంలో కూరుకుపోయిన సమాజాన్ని మార్చడం కోసం సోషలిస్టు భావాలతో ప్రభావితమైన యువత చొరవ చూపారు. ప్రజలను నూతన సమాజం దిశగా ఉద్యమాల బాట వట్టించారు. ఆ ఉద్యమ ప్రభావం కోటేశ్వరమ్మ తల్లిదండ్రులపై పడింది.

ఆడదానికి చదువెందుకన్న సమాజాన్ని ధిక్కరించి ఆ కాలంలోనే ఆమె చదువు దారి పట్టారు. ఉన్నత చదువులు చదివి ఉపాధ్యాయ వృత్తి చేపట్టారు. ఉత్తమ ఉపాధ్యాయునిగా రాష్ట్రపతి సత్కారం

పొందారు. అంతటితో ఆమె ప్రయాణం ఆపలేదు. ఒక చిన్నపూరిపాకలో చిన్నపిల్లల పాఠశాల ప్రారంభించారు. అదే మాంటిస్సోరి విద్యాలయంగా వృద్ధి చెందింది. వేలాది విద్యార్థుల చదువులు నేర్చి ప్రయోజకులు అయ్యారు. విద్యా, వైద్యం, రాజకీయ, సినిమా, సాంస్కృతిక రంగాలలో నిష్ణాతులైన వారు ఎందరో ఈ

విద్యాలయంలో చదివి వారే. మాంటిస్సోరి చిల్డ్రన్స్ స్కూల్ గా మాత్రమే ఉన్న ఈ సంస్థ 1972లో మాంటిస్సోరి మహిళా కళాశాలగా ఎదిగింది. పి.జి., బి.యస్.సి., ఇంజనీరింగ్ వంటి వృత్తి విద్యా కోర్సులు కూడా ప్రారంభించింది. అనేక మంది మధ్య తరగతి ఆడపిల్లలకి ప్రవేశం కల్పించింది.

నేను కూడా ఆ కాలేజిలోనే చదువు కున్నాను. 1973-1976లో డిగ్రీ చదివాను. కాలేజిలో మాది రెండో బ్యాచ్. అప్పటి అనుభవాలెన్నో... గ్రామీణ కుటుంబాల ఆడపిల్లలు ఉన్నతచదువుల

దూర ప్రాంతాలకు వెళ్ళవలసిందే. అందు బాటలో విజయవాడ మేరిస్టెల్లా కాలేజిలో మాత్రమే హాస్టలుండేది. ఆడపిల్లల చదువు గురించి వెనకాడే కుటుంబాలకు మాంటిస్సోరి కాలేజ్ ఆసరా అయింది. హాస్టల్ సదుపాయం ఉండేది. నిర్భయంగా ఆడపిల్లల తల్లిదండ్రులు ఇక్కడ వదిలి వెళ్ళేవారు.

అక్కడ బాధ్యతతో కూడిన ఆప్యాయత, క్రమశిక్షణ ఉండేవి. మామూలుగా అమ్మాయిలు ఆడిటో రియం ప్రహరీకున్న గట్లమీద కూర్చోని కబుర్లు చెప్పుకొనేవాళ్ళు. ప్రిన్సిపల్ గా ఉన్న కోటేశ్వరమ్మగారు గూడు రిక్షాలో వస్తూ గమనించేవారు. అచ్చమ్మ బుచ్చమ్మ కబురైందుకు? లైబ్రరీ పుస్తకాలు చదువుకోవచ్చు కదా! అంటూ చీవాట్లు వేసేవారు. మ్యాక్సిం గోర్కి రచించిన అమ్మ, సుందరయ్యగారు రచించిన వీర తెలంగాణ, సాయుధరైతాంగ పోరాటం - గుణపాఠాలు వంటి పుస్తకాలు లైబ్రరీయన్ రాజ్యలక్ష్మి గారు ఇచ్చేవారు. డా. అచ్చమాంబ వెంకెయియల్ ఆడిటోరియంలో స్త్రీల హక్కుల గురించి లెక్చర్లు సాగేవి.

“ఈశ్వరప్రభ” వంటి హేతువాద ఉద్యమ గీత రచయితలు వచ్చేవారు. ప్రముఖ సంఘ సేవకులు హేమలతా లవణం దంపతులు మేడమ్ గారికి అత్యంత నన్నిహితులు, స్నేహితులు. వారి ప్రోద్బలంతో ఒకసారి యనమల కుదురులో ఉన్న ఎరుకల వారి కాలనీకి ఎన్.ఎన్.ఎన్ లో భాగంగా పరిశీలనకోసం వెళ్ళాం. రామకోటేశ్వర్రావు మాస్టారి పరివేక్షణలో ఇంటింటి సర్వే నిర్వహించి, వారి ఆర్థిక పరిస్థితి అడిగి తెలుసుకున్నాము. ప్రతి

ఇంటికి అప్పులున్నాయని అర్థమయింది. అదే మాస్టారితో అంటే 'మనదేశ పరిస్థితి అదేనమ్మా' అన్నారు. రామకోటేశ్వరరావు గారు మాకు అర్థశాస్త్రం చెప్పేవారు. ఆయనకున్న వామపక్ష భావాలు విషయాన్ని విశ్లేషించి మా అవగాహన పెంచేవి. ఒకసారి మా హాస్టల్లో అమ్మాయిలను బస్సులో గాంధీ హిల్ చూడటానికి తీసుకువెళ్ళారు.

ఆ ప్రాంతంలో ఆకతాయిల అల్లరి మమ్మల్ని భయానికి గురిచేసింది. ఆ మాటే మాస్టారుతో అంటే వాళ్ళకి చేతినిండ పని ఉంటే వాళ్ళు అలా ఎందుకుంటా రంటూ నిరుద్యోగం, దాని పర్యవసానం గురించి

వివరించి చెప్పారు. మేడమ్ గారు అప్పుడప్పుడు హాస్టల్ కు వచ్చి రూమ్ లు, టాయిలెట్ లు కూడా చెక్ చేసేవారు. నెలసరి వస్తే ఎటువంటి జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలో, కాటన్ బ్యాండ్ జేజ్ తో ప్యాడ్స్ ఎలా తయారు చేసుకోవాలో అసమయంలో ఎంత పరిశుభ్రత పాటించాలో చెప్పేవారు. ఇటువంటి ఉపాధ్యాయులు అరుదుగా ఉంటారు.

గమ్మత్తేమిటంటే అక్కడే చదివిన నేను అదే కాలేజి ఆవరణలో జరిగిన ఐదవ స్వర్ణోత్సవ సభలో 1993వ సంవత్సరంలో రాష్ట్ర కార్యదర్శిగా ఎన్నిక కావటం. ఇప్పటి రాష్ట్ర కార్యదర్శి డి. రమాదేవి కూడా రాష్ట్ర విభజన అనంతరం 2014 లలో జరిగిన

రాష్ట్ర మహాసభలో అక్కడే రాష్ట్ర కార్యదర్శిగా ఎన్నికైనారు. మాంటిస్సోరి విద్యాలయం అనేక సభలకు వేదికైంది. మేడమ్ గారి సారథ్యంలో అనేక సదస్సులు స్త్రీల చైతన్యం పెరిగేందుకు జరిగాయి. రావే! పాప! ఇక్కడ చదువుకున్న స్వాడెంటివి! అంటూ నంతోషంతో ఎన్నో నదన్సుల్లో మాట్లాడించారు. వ్యాసాలు రాయించారు. అంత వార్ధక్యంలో కూడా తాను పని చేస్తూ అందరికీ ఆదేశాలిస్తున్నట్టుగా వినిపించే ఆ గొంతు మూగపోయింది.

ఆమె నేర్పిన క్రమశిక్షణ, విజ్ఞానం ఆమెను సజీవమూర్తిగా నిలుపుతాయి.

***

ఊసరపెంట ఘటనపై బృందాకరత్ నిలబీత కులదుహంకార హత్యల నివారణకు చట్టం తేవాలి 'కులదహనం' సాంఘిక చైతన్య సభలో నేతలు

కులదుహంకార హత్యల నివారణకు చట్టం చేయాలని సిపిఎం పోలిట్ బ్యూరో సభ్యులు బృందాకరత్ డిమాండ్ చేశారు. ట్రిబుల్ తలాక్ బిల్లును స్కూట్నీ చేయకుండానే మోదీ సర్కారు ఆమోదించిందని, కులదుహంకార హత్యల నివారణకు మాత్రం ముందుకు కదలడం లేదని విమర్శించారు. తాను గతంలో ఓ ప్రయివేటు బిల్లు పెట్టినా పట్టించుకోలేదని గుర్తు చేశారు. పలమనేరు మండలం ఊసరపెంటలో జరిగిన కులదుహంకార హత్య నేపథ్యంలో వివిధ దళిత, ప్రజాసంఘాలు, రాజకీయ పార్టీల ఆధ్వర్యంలో 'కుల దహనం' సాంఘిక చైతన్య బహిరంగ సభ జరిగింది. బహిరంగ సభలో బృందాకరత్ మాట్లాడుతూ సమాజంలో కుల వ్యవస్థ, పెట్టుబడిదారీ విధానాలు ఇంకనూ వేళ్లునుకుని ఉండడం వల్ల సామాజిక అసమానతలు తలెత్తాయన్నారు. మనువాదుల విషఫలితాల వల్లనే కులదుహంకార హత్యలు జరుగుతున్నాయని తెలిపారు. ఇవి వందల మందిని పొట్టన పెట్టుకున్నాయని ఆందోళన వ్యక్తం చేశారు. వీటిపై చర్యలు తీసుకోవాలని సుప్రీం కోర్టు 2018 మార్చిలో కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు ఆదేశాలు జారీ చేసినా పట్టించుకునే నాథుడు లేకుండాపోయాడని విమర్శించారు. మనువాద సమాజం వల్ల స్త్రీలకు భాగస్వామిని ఎంచుకునేందుకు వీలులేకుండా పోయిందని, కుల పెద్దలు, కుటుంబ సభ్యులు దీన్ని నిర్ణయిస్తున్నారని అన్నారు. తమది దళితుల ప్రభుత్వమని చెప్పుకునే ముఖ్యమంత్రి వైఎస్. జగన్మోహన్ రెడ్డి, చిత్తూరు జిల్లావాసే అయిన ఉపముఖ్యమంత్రి నారాయణస్వామి ఇప్పటి వరకు కులదుహంకార హత్యను ఎందుకు ఖండించలేదని ప్రశ్నించారు. దళితుల పేరుతో ఓట్లు పొంది వారు సమస్యల్లో ఉంటే పట్టించుకోరా? అని ప్రశ్నించారు. దళితులపై వైసిపిది కపట ప్రేమని విమర్శించారు. పక్క నియోజకవర్గంలోనే ఉండి ఈ కులదుహంకార హత్య గురించి చంద్రబాబునాయుడు ఎందుకు పట్టించుకోలేదని ప్రశ్నించారు. మోదీ నుంచి చంద్రబాబు వరకు దళితులకు సానుకూలంగా లేరని విమర్శించారు. సిపిఎం రాష్ట్ర కార్యదర్శి మధు మాట్లాడుతూ హేమావతిని హత్య చేసిన వారిని కఠినంగా శిక్షించాలని డిమాండ్ చేశారు. ఆమె కుటుంబ సభ్యులకు న్యాయం చేయకపోతే పాదయాత్ర చేస్తామని తెలిపారు. కులతత్వానికి వ్యతిరేకంగా రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా ప్రచారం చేయాలని ప్రభుత్వాన్ని డిమాండు చేశారు. విసికె రాష్ట్ర నాయకులు పిటిఎం శివకుమార్ మాట్లాడుతూ సమాజంలో నెలకొన్న కుల ఉన్మాదాన్ని నాశనం చేయాలన్నారు. బిఎస్పి నాయకులు జగపతి మాట్లాడుతూ కుల సమాధుల మీద సమానత్వాన్ని నిర్మించేందుకు ప్రతి ఒక్కరూ ముందుకు రావాలని కోరారు. ఆర్పిఐ నాయకులు అంజయ్య మాట్లాడుతూ కులాన్ని చంపినప్పుడే దళితులకు నిజమైన స్వేచ్ఛ లభిస్తుందన్నారు.

12

క్షణికావేశం-అనర్థ దాయకం:

లక్ష్మీ ! అమ్మ, నాన్న, నేను కూలీ పనులకు వెళ్తాము. నువ్వు ఇంట్లో ఉండి పిల్లల పనులు మా తిండినంగతీ చూసుకోవాలి. అని లక్ష్మీతో ఎంతో ప్రేమగా చెప్పాడు రంగా. అలా ఎందుకు నేను పనికి వెళ్తాను అత్తా, మామను ఇంట్లో ఉండి పిల్లల్ని చూసుకోమందాం. నేనైతే చిన్నదాన్ని వాళ్ళకు వయస్సు అయిపోయింది. అలసి పోకుండా ఇంటి పనులు చూసుకుంటారు అంది లక్ష్మీ.

నువ్వు వయస్సులో ఉన్నావు గనుకే పనులకు వద్దు అంటున్నా అన్నాడు రంగా. అంటే ఏమిటి నీ ఉద్దేశం. నేనంటే నీకు నమ్మకం లేదా. వట్టి అనుమానపు మనిషివి అని కోపంగా అంది. అలా మాట మాట పెరిగి ఇద్దరికి ఆవేశం పెరిగింది. నీ మంచికే చెబుతుంటే వినవా అంటూ ఆమెపై చెయ్యి చేసుకున్నాడు

రంగా. అంతే! ఆమె అవమానంతో మండి పడింది. నువ్వు మారిపోయావు. ఎప్పుడు తిట్టని వాడివి ఈ రోజు కొట్టావు అని కోపంగా గదిలో కెళ్ళి తలుపువేసుకుంది. కొట్టి నందుకు బాధ పడి అయ్యో అనవన రంగా రాద్ధాంతం అయ్యిందనుకున్నాడు. కోపం తగ్గితే తనే బయటికి వస్తుందనుకున్నాడు. కాని లక్ష్మీ శవమై బయటకి వచ్చింది. ఆవేశంతో గదిలోనే ఉరివేసుకుంది. ఫలితంగా ఆమె పిల్లలిద్దరు తల్లిలేని వారైయ్యారు. ఆ కుటుంబం ఆ బాధ నుండి తేరుకోవడానికి చాలా కాలం పట్టింది. పిల్లలిద్దరిని చూసి రంగా కుమిలిపోయాడు. తల్లి తండ్రి తానై పెంచసాగాడు. కొన్నాళ్ళకు వయోభారంతో రంగా తండ్రి కూడా చనిపోయాడు.

రంగా తల్లి పనిచేసే చోట నాగమ్మ అనే మహిళ కూడా పని చేసేది. మాటల మధ్యలో ఆమె కూతురు అమల తాగుబోతు భర్తతో సంసారం చేయలేక విడాకులు ఇచ్చి కొడుకుతో సహా తల్లి దగ్గరకే వచ్చి చిన్న ఉద్యోగం చూసుకుందని తెలిసింది. అయితే కొడుకు కొంచెం ఆరోగ్యం తక్కువ పిల్లవాడు.

జీవన పోరాటం

ఎప్పుడూ ఏదోక నలతతో ఉంటాడు. రంగా తల్లి నాగమ్మను ఇలా అడిగింది. మన ఇద్దరం ఒకే సమస్యతో ఉన్నాము. నీ కూతురుకు నా కొడుకు పెళ్ళి చేస్తే మన ఇద్దరి సమస్య పరిష్కారమవుతుంది కదా! అని అడిగింది. ఈ ఆలోచన అందరికీ నచ్చింది. అలా వాళ్ళ ఇద్దరికి పెళ్ళి అయింది. భార్య అమల ఇంట్లో ఉండి పిల్లల్ని చూసుకుంటే తల్లి, రంగా సంపాదన చూసుకునేవారు. ముగ్గురు పిల్లలు హాయిగా పెరుగుతున్నారు. తల్లి లేని పిల్లలు అమల దగ్గర ఎంతో రక్షణగా పెరిగారు. అమల కూడా వారిని అలాగే పెంచింది. హాయిగా సాగుతున్న వారి జీవితాలలో మరో పెద్ద కుదుపు రంగా మరణం రూపంలో వచ్చింది. రోడ్డు యాక్సిడెంటులో రంగా

మరణించాడు. ఏదో ఆసరా దొరికి జీవితం కుదుట పడింది అనుకున్న అమల మళ్ళీ దిక్కులేనిది అయింది. అత్త, సవతి పిల్లలు, తన పిల్లలతో రోజులు వెల్లదీస్తుంది. ఆరు నెలల తరువాత రంగా యాక్సిడెంటు భీమా డబ్బులు 300,000/-రూ॥లు అమలకు అందాయి. డబ్బు పాపిష్టిది అంటారు కాని బుద్ధి కూడా పాపిష్టిదే. ఆ డబ్బు, తన కొడుకుతో కలసి అమల పుట్టింటికి వెళ్ళిపోయింది. అత్త ఎంతగా రమ్మని అడిగినా నేను రానని చెప్పింది.

జీవితంలో అన్నీ చూసి పండిపోయిన రంగా తల్లికి మళ్ళీ పిల్లలని పెంచే భారం పడింది.

ఆసమయంలో ఆమె ఐదవ అదాలత్ కు వచ్చి తనకు సహాయం చేయమని కోరింది. ఐదవ పెద్దలు ఆమె కోడలుకు రమ్మని లెటర్ పంపించారు. అత్తను, పిల్లలను తీసుకురమ్మన్నారు. తరువాత వారం అమల ఆమె తల్లి, రంగా

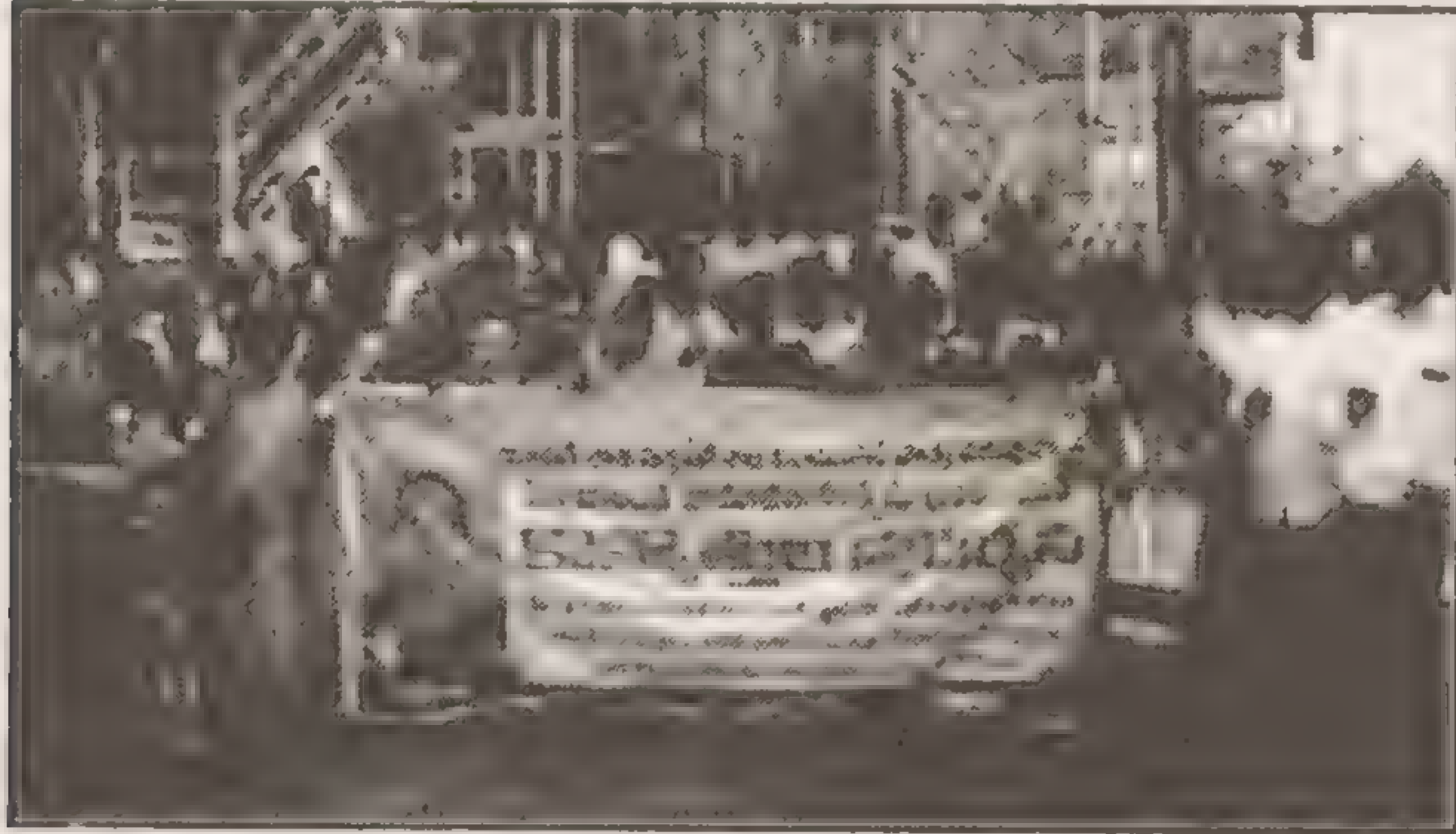
తల్లి పిల్లలు వచ్చారు. ఆసమయంలో రంగా పిల్లలను చూసి ఐదవ పెద్దలందరికి మనసు భారమైంది. రంగా పిల్లలిద్దరు అమలను అల్లుకు పోయారు. బాబు అయితే మరీనూ- ఆమె ఒడినుంచి బయటకి రాలేదు. అమలా! ఈ పిల్లలని చూస్తే జాలివేయడం లేదా? అంత నిరాదరణగా ఎలా వెళ్లిపోయావు? నువ్వు మీ అత్త కలసి పిల్లల ముగ్గురని పెంచుకోవచ్చు కదా అన్నారు. అప్పటికే అమల వేరే ఉద్యోగం చూసుకుంది. మా అత్త నా బిడ్డను ఒకలా, కొడుకు బిడ్డను ఒకలా చూస్తుంది. ఇది నేను భరించలేను. నా భర్త అయితే ముగ్గురిని ఒకేలా చూసేవాడు. నా కొడుకును కనీసం దగ్గరకు తీయడు. రేపు నా కొడుకును చూస్తారన్నా నమ్మకం కూడా లేదు. ఆ పిల్లలకు అమ్మమ్మ,

ఉద్యమాలజాటలో...

నెల్లూరు నగరం 6వ డివిజన్ పరిధిలో శెట్టి గుంట రోడ్డు నందు ఐదవ ప్రాథమిక కమిటీల సమావేశంలో ఐదవ నగర కార్యదర్శి షేక్ మస్తాన్ బి పాల్గొన్నారు.

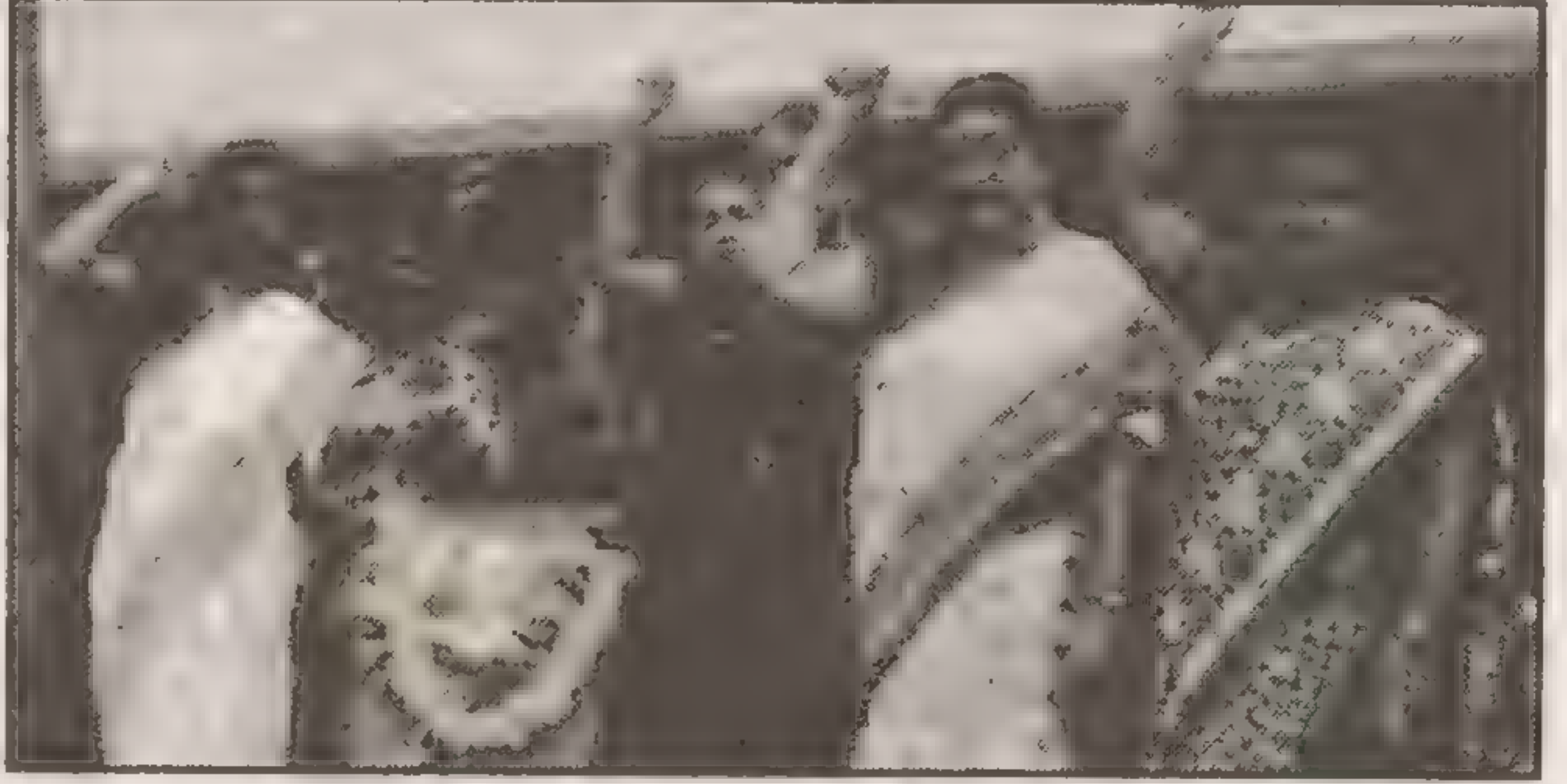
తిరుపతిలో జిఎన్ఎం నర్సింగ్ విద్యార్థిని ఆత్మహత్యాయత్నానికి నిరసనగా నర్సింగ్ కళాశాల ప్రిన్సిపాల్ పై చర్యలు తీసుకోవాలని రుయా హాస్పిటల్ సూపరింటెండెంట్ కార్యాలయం ముందు ఐదవ మరియు విద్యార్థి సంఘం కల్పి ధర్నాచేసారు.

పారిశుధ్య కార్మికులకు కనీసవేతనం 18000/-రూపాయలు ఇవ్వాలని కార్మికులు చేసే ధర్నాకు ఐదవ ఆధ్వర్యంలో కార్యకర్తలు మద్దతు ఇచ్చారు.

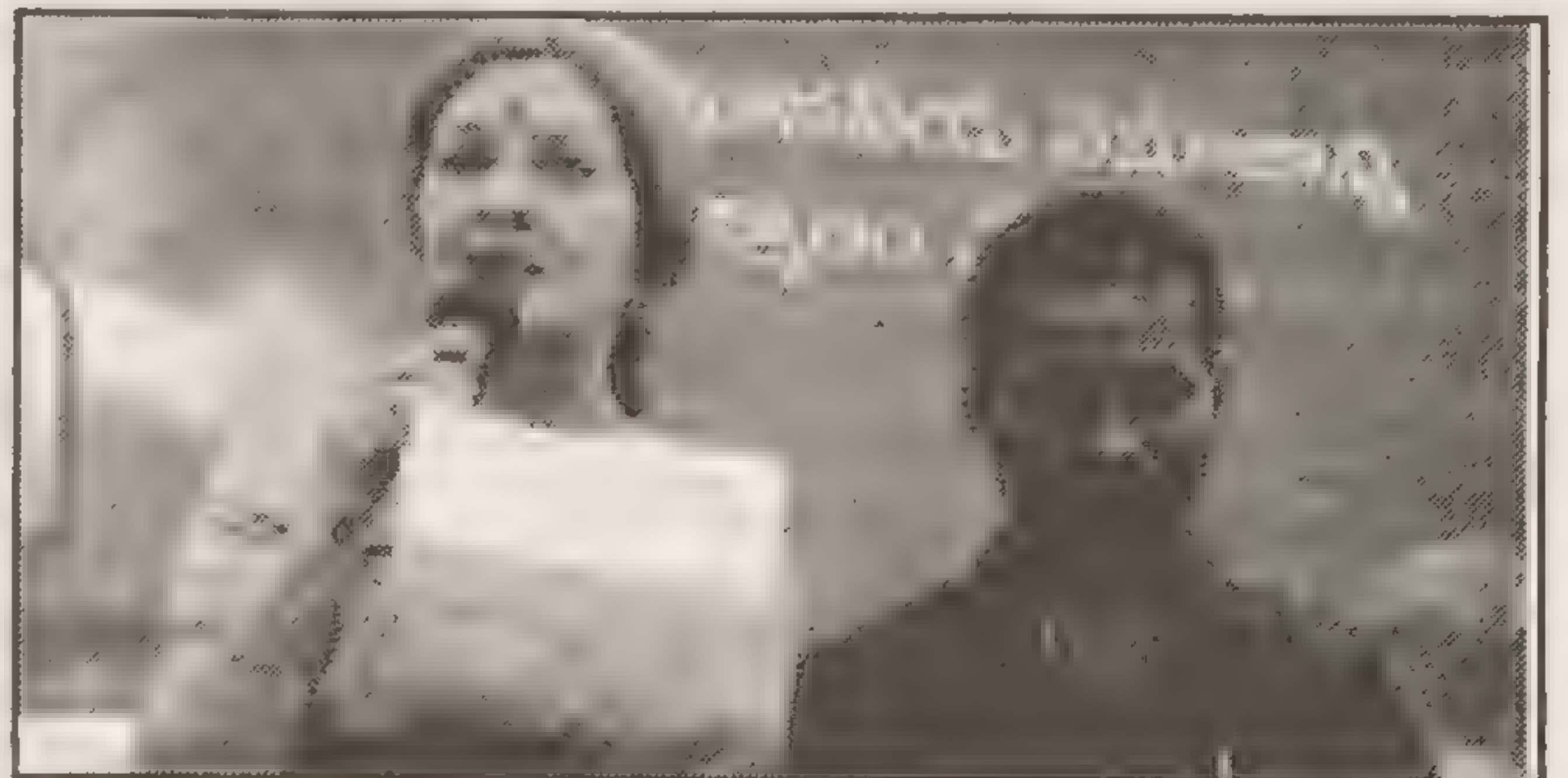
ఇస్మార్ట్ శంకర్ చిత్రప్రదర్శనను నిలిపి వేయాలని, అశ్లీల దృశ్యాలను తొలగించాలని డిమాండ్ చేస్తూ విజయవాడ ట్రెండ్ సెట్ మూల్ దగ్గర నిరసన ప్రదర్శన చేశారు.

అనంతపురంలో చిన్నారిపై అత్యాచారానికి పాల్పడిన నిందితున్ని ఉరి తీయాలని, ఇలాంటి ఘటనలు పునరావృతం కాకుండా తగిన చర్యలు తీసుకోవాలని ఐదవ జిల్లా ప్రధాన కార్యదర్శి సావిత్రిమ్మ డిమాండ్ చేశారు. ఆస్పత్రిలో చికిత్స పొందుతున్న చిన్నారిని, ఆమె తల్లిదండ్రులను పరామర్శించారు.

కెప్టెన్ లక్ష్మీ సెహగల్ వర్ధంతి సభలు విజయవాడ, విశాఖ, అనకాపల్లి, పరవాడ, కాకినాడ, పామర్రు, నర్సాపురం, కాకరపర్రు, కండవల్లి, ఆకీవీడు, గుంటూరు, నెల్లూరు, కర్నూలు, అనంతపురంలో సభలు జరిగాయి. అవయదానంపై మూడు చోట్ల అవగాహన సదస్సులు జరిగాయి. డాక్టర్లు శివరామకృష్ణ, దిగుమతి లీల, సుధాకర్, వసుంధర, దేవలరావు, డి.యస్.పి. వెంకట రామయ్య, కళాశాల డీన్ రామలింగేశ్వరెడ్డి తదితరులు పాల్గొన్నారు. కర్నూలులో లక్ష్మమ్మగారి వర్ధంతి సభలో తెలకపల్లి రవి తదితరులు పాల్గొన్నారు.

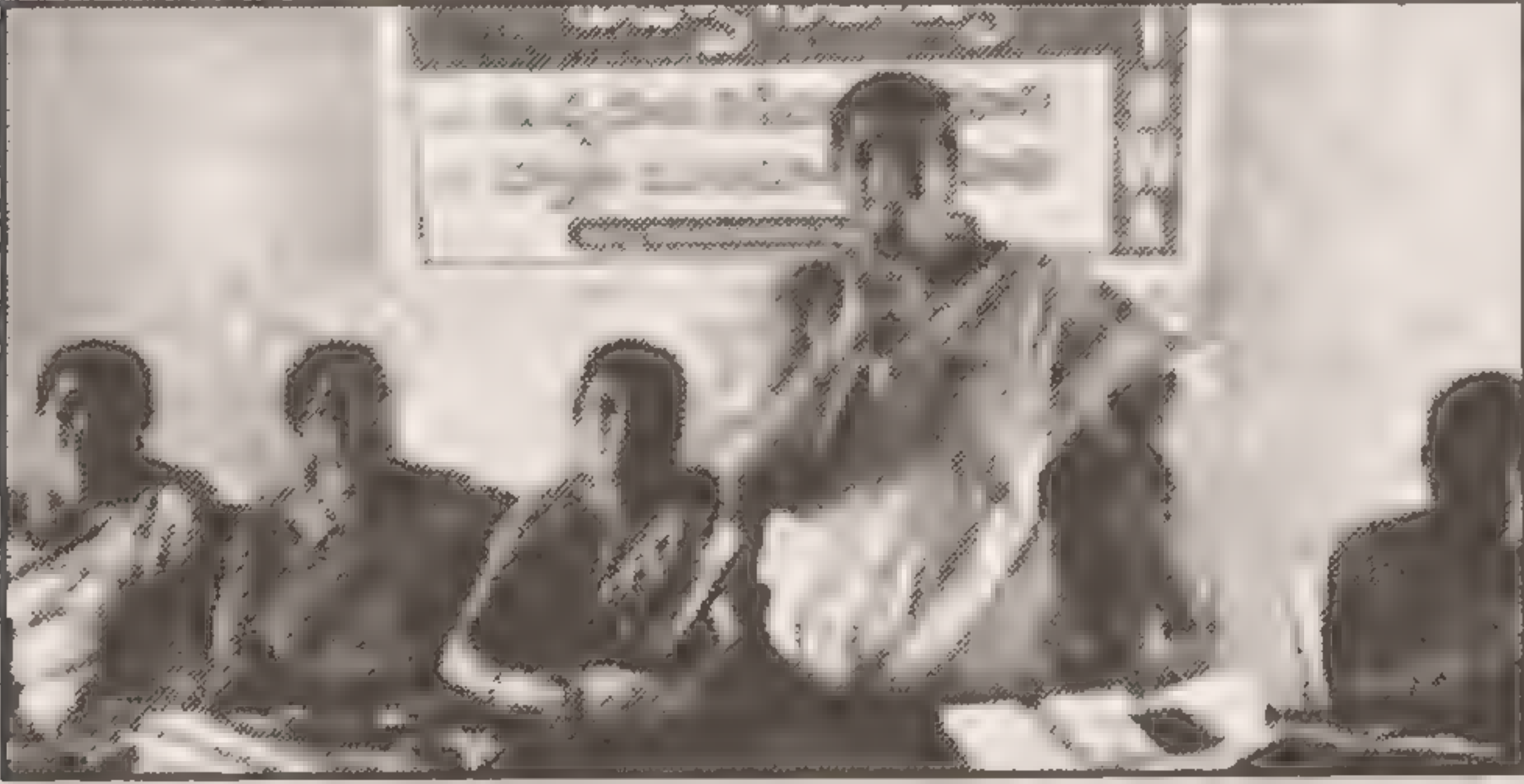
ఊసర పెంట కుల దురహంకార హత్యను నిరసిస్తూ తిరుపతి భవానీ నగర్ సర్కిల్ నందు రాస్తారోకో జరిగింది. కుల దురహంకార హత్యకు హేమావతి గురికావడంతో ఆమె భర్త కేశవులును బృందాకరత్ ఓదార్చారు. సంఘటన జరిగిన తీరును, కుటుంబ నేపథ్యాన్ని అడిగి తెలుసుకున్నారు. తాము అండగా ఉన్నామని, అధైర్య పడ్డోద్దని అన్నారు. ఈ సభలో కులాన్ని దహిస్తున్నట్లుగా పోస్టర్ను దహనం చేశారు.

విజయవాడ సెంట్రల్ కమిటీ ఆధ్వర్యంలో రాధానగర్‌లోని సాంఘిక సంక్షేమ హాస్టల్‌లో సమస్యల గురించి పరిశీలనచేసి చర్చించారు. ఈ కార్యక్రమంలో ఐదవ నాయకులు ఝాన్సీ, శ్రీదేవి పాల్గొన్నారు.

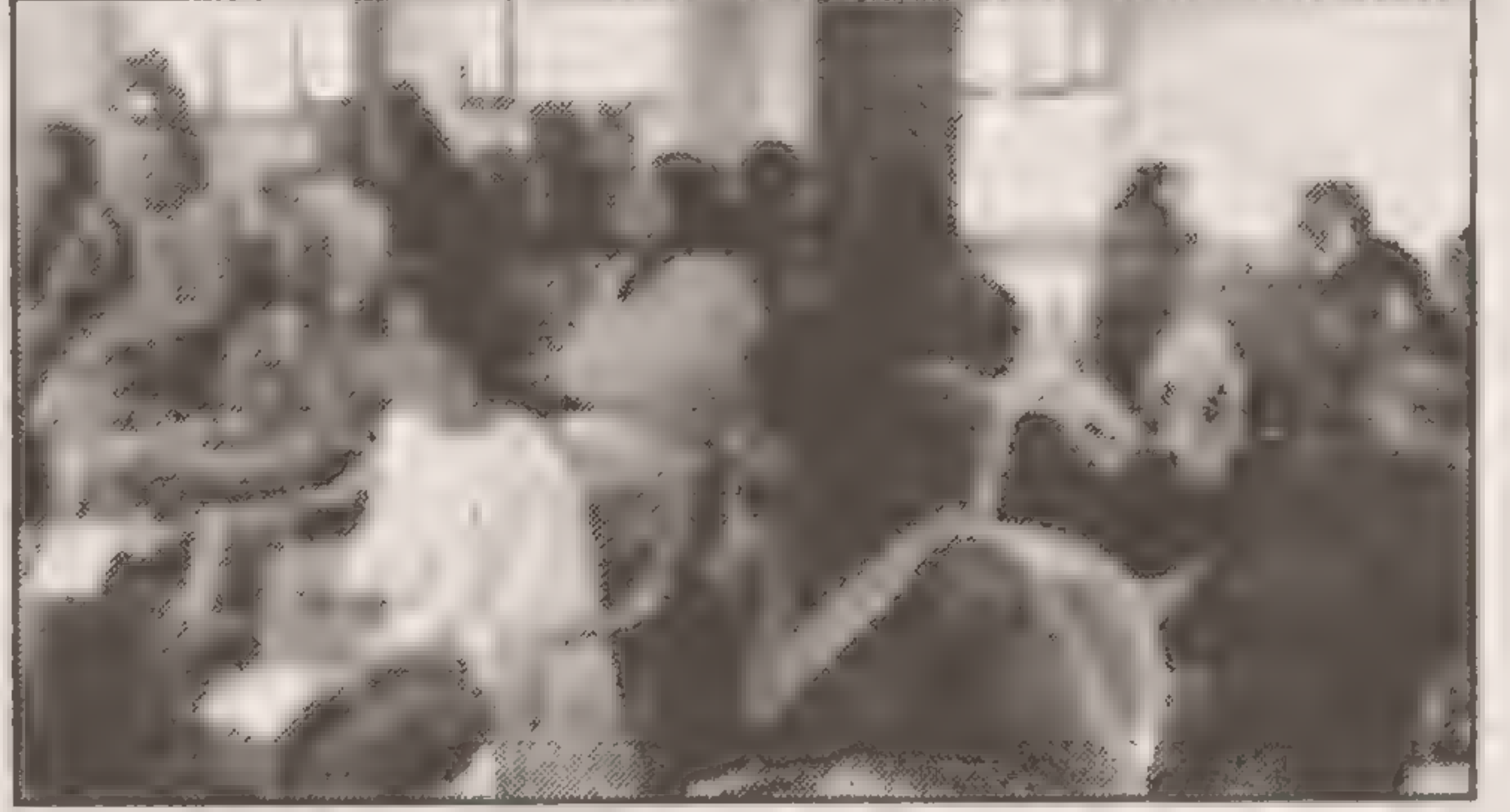
డోక్రా సమస్యలపై విజయనగరం, విశాఖపట్నంలో సదస్సులు జరిగాయి.

కర్నూలు జిల్లా బనగానపల్లెపట్టణంలో కన్నకుతురుపై అత్యాచారం చేసిన తండ్రిని కఠినంగా శిక్షించాలని కర్నూలు కలెక్టర్‌రేట్ ముందు “ఐదవ, డివైఎఫ్‌ఐ, ఎస్‌ఎఫ్‌ఐ, కెవిపిఎస్ ప్రజాసంఘాల ఆధ్వర్యంలో కామాంధుడి దిష్టిబొమ్మను దగ్ధం చేశారు. ఈ సందర్భంగా ఐదవ రాష్ట్ర ఉపాధ్యక్షురాలు పి.నిర్మల, ఐదవ జిల్లా కార్యదర్శి ఎన్.అలివేలమ్మ, కెవిపిఎస్ జిల్లా కార్యదర్శి ఆనంద్ బాబు, ఎస్‌ఎఫ్‌ఐ జిల్లా అధ్యక్షులు అబ్దుల్లా పాల్గొన్నారు.

విశాఖలోని అరకు గిరిజన మహిళల క్లాసులు జరిగాయి. ప్రభావతి, ప్రియాంక తదితరులు క్లాసులు బోధించారు. అనంతపురంలో చంద్రయాన్-2 జయప్రదంగా నిర్వహించిన శాస్త్రవేత్తలను అభినందిస్తూ విద్యార్థినులతో ప్రదర్శన నిర్వహించారు. మల్లు స్వరాజ్యంగారి “నా గొంతే తుపాకి తూట” పుస్తకావిష్కరణ కార్యక్రమం ప్రముఖ రచయితల సారధ్యంలో నిర్వహించారు.

చైతన్యమాసం సంపుటి-14 సంచిక-08

విజయవాడలో ఊసరపెంట హత్యని ఖండిస్తూ ఫాస్ట్‌ట్రాక్ కోర్టు ఏర్పాటు చేయాలని, చట్టం చేయాలని కోరుతూ రౌండ్‌టేబుల్ జరిగింది. కర్నూలులో కూడా డి.వై.ఎఫ్.ఐ., కె.వి.పి.ఎస్. ఐదవ ఆధ్వర్యంలో సమావేశం నిర్వహించారు. తిరుపతిలో అన్ని దళిత సంఘాల ఆధ్వర్యంలో కొవ్వొత్తుల ర్యాలి నిర్వహించారు. పలమనేరులో మానవహారం నిర్వహించారు. జులై 30వ తేదీన పలమనేరులో భారీ ప్రదర్శన, సభ జరిగాయి. రాష్ట్ర సిపిఎం కార్యదర్శి మధు, విశ్రాంత న్యాయమూర్తి గురప్పా, కె.వి.పి.ఎస్. నాయకులు మాల్యాద్రి, శ్రీనివాసులు, సురేంద్ర, ఓబులరాజు, నిర్మల, సాయిలక్ష్మి, భువనేశ్వరి తదితరులు పెద్ద సంఖ్యలో పాల్గొన్నారు.

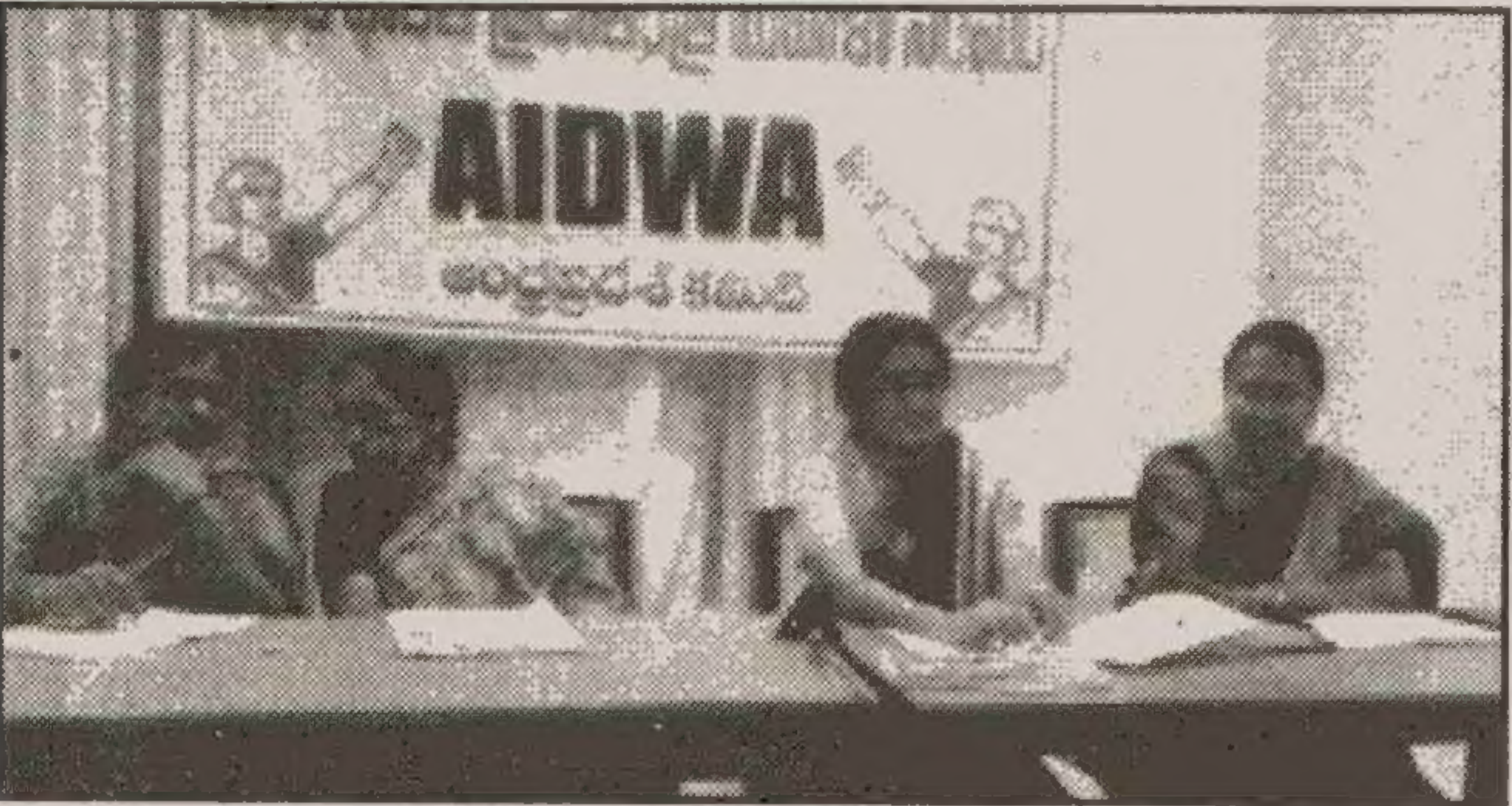
23 వ తేదీ కెప్టెన్ లక్ష్మీసెహగల్ మరియు మోటూరు ఉష గారల సంస్మరణ సందర్భంగా దేహదానం కార్యక్రమాన్ని మోటూరు ఉషయం ట్రస్టు, ఉమెన్ ఎంపవర్‌మెంట్ సెల్ మరియు ఐదవ నిర్వహించింది. సిద్ధార్థా ఫార్మసి కాలేజీలో డాక్టర్ శివరామకృష్ణ గారు పవర్ పాయింట్ ప్రదర్శన ద్వారా అవగాహన కల్పించారు. డా.సుధాకర్‌గారు మాట్లాడుతూ అద్భుతమైన జ్ఞాపకశక్తి, మానవత దృక్పథం కలిగి ఉన్న ఉష నిగర్వి అని పేర్కొన్నారు. ప్రభుత్వ వైద్యసేవలు మెరుగుపరచటం ద్వారానే ప్రజారోగ్యం సాధ్యమన్నారు.

నేతాజీ సుభాష్ చంద్రబోస్ వెంట నడిచి, స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో మహిళా రెజిమెంట్‌కి కెప్టెన్‌గా వ్యవహరించి, వైద్య వృత్తిలో కడవరకూ నిరుపేదలకు తోడుగా నిలిచిన మహిళాన్నత వ్యక్తి.. ఆదర్శ జీవి.. మహిళా మూర్తి.. స్ఫూర్తి కామ్రేడ్ లక్ష్మీ సెహగల్ అంటూ విద్యావేత్త చిరంజీవి కుమారి కాకినాడలో జరిగిన సభలో జోహార్లు అర్పించారు.

విశాఖ జిల్లా గంటావానిపాలెంలో మధ్యాహ్న భోజన కార్మికులను అక్రమంగా తొలగించరాదని జాయింట్ కలెక్టర్ కు వినతి పత్రం ఇచ్చారు.

విజయవాడలో జరిగిన రాష్ట్ర కమిటీ సమావేశంలో మరియుంధావలేగారు పాల్గొన్నారు ఈశ్వరచంద్ర విద్యాసాగర్, గురజాడ జయంతి సందర్భంగా మహిళల సమాన హక్కులకై మానవాహారం, ఇతర కార్యక్రమాలు చేపడతామన్నారు. పరువు హత్యలను నిరసిస్తూ చట్టం చేయాలని, ఫాస్ట్ ట్రాక్ కోర్టుల ద్వారా శిక్షలు త్వరగా పడేలా చర్యలు తీసుకోవాలని రాజ్యాంగాన్ని పరిరక్షించుకునేందుకు ఆగస్టు 15న ప్రతిజ్ఞ చేస్తామన్నారు.

గుంటూరు జిల్లా తాడేపల్లి రామకృష్ణ పాఠశాలలో అక్షయపాత్ర వారు పంపిన భోజనం తిని 20 మంది విద్యార్థులు అస్వస్థులు గురయ్యారు. ఐదవ, ఎస్ఎఫ్ఐ, సిఐటియు నాయకులు తాడేపల్లి ఆరోగ్య కేంద్రంలో చికిత్స పొందుతున్న విద్యార్థులను పరామర్శించారు.

విజయనగరంలో సభ్యత్వం నమోదు కార్యక్రమంలో రమణమ్మ, లక్ష్మి తదితరులు పాల్గొన్నారు.

ఉన్నావ్ అత్యాచారం

4 జూన్ 2107

14ఏళ్ళ మైనర్ బాలికపై అత్యాచారం చేసిన బిజెపి ఎమ్మెల్యే కుల్చీప్ సింగ్

3 ఏప్రిల్ 2018

ఎమ్మెల్యేపై కేసు, కేసు పెట్టినందుకు బాలిక తండ్రిని విచక్షణారహితంగా కొట్టిన ఎమ్మెల్యే అనుచరులు

8ఏప్రిల్ 2018

ఎమ్మెల్యేపై కేసు నమోదు చేయకుండా ఎమ్మెల్యేను రక్షిస్తున్నారంటూ సిఎం యోగి ఇంటి ముందు ఆత్మహత్యాయత్నం చేసిన అత్యాచార బాధితురాలు

9 ఏప్రిల్ 2018

పోలీస్ కస్టడీలో మరణించిన అత్యాచార బాధితురాలి తండ్రి

18 ఆగస్టు 2018

కేసులోని ప్రత్యక్ష సాక్షి మృతి, శవ పరీక్ష చేయకుండానే ఖననం

28 జూలై 2019

మామను పరామర్శించడానికి వెళ్ళిన బాధితురాలిపై హత్యాయత్నం కారును ఢీ

కొట్టిన ట్రక్కు, అత్త, లాయర్ మృతి. బాధితురాలి పరిస్థితి విషమం.

(39వ పేజీ తరువాయి)

తాతయ్య, మేనమామ అందరూ ఉన్నారు. వాళ్ళను వాళ్ళు చూసుకుంటారు. నేను అక్కడకు వెళ్ళను. నా బిడ్డను నేను పెంచుకుంటాను అంది అమల. డబ్బులేక మనిషి ఆసరా లేక ఈ పిల్లలిద్దరిని ఎలా పెంచను అని రంగా తల్లి ఆవేదన. ఎవరి బాధను వారు వెళ్ళబోసుకున్నారు. ఇద్దరి బాధ రైటే కదా. ఎవరి రక్షణ వాళ్ళు కోరుకుంటున్నారు. అంతా ఆలోచించి ఐదవ పెద్దలు ఈ విధంగా చెప్పారు. రంగా యాక్సిడెంటు సందర్భంగా వచ్చిన డబ్బును మూడు వాటాలు వేశారు. 1. రంగా పిల్లలకు, 2. రంగా తల్లికి, 3. రంగా భార్యకు. ఇక ముందు వచ్చే డబ్బు కూడా అలాగే చేయాలని చెప్పారు. పిల్లల వాటా వచ్చిన డబ్బును బ్యాంకులో వేసి వచ్చే వడ్డీ డబ్బు, ఇంట్లో ఒక గది అద్దెకిచ్చి వచ్చే డబ్బుతో పిల్లల పెంపకం చూడమన్నారు. రంగా తల్లి ఇంతకు ముందే ఇంట్లో ఒక గది మనువరాలికి రాసిచ్చింది. మిగతా ఇల్లు తన తదనాంతరం మనువడికి అని చెప్పింది. ఆ పిల్లల అమ్మమ్మ, తాతయ్య, మేనమామలు కూడా పిల్లల బాధ్యతలలో ఆ వృద్ధురాలికి నహాయ వడమని చెప్పారు. ఈ తీర్పును వారందరూ అంగీకరించారు. నాయనమ్మకు ఇష్టమైతే పిల్లల బాధ్యత ఐదవ తీసుకుని వారిని బ్రహ్మకు తెలిసిన స్కూలులో ఉచితంగా చదివిస్తామని మాట ఇచ్చారు. అందరి బాధ్యతతో ఆ పిల్లలు పెరిగి పెద్దవాళ్ళు అయి మంచి పౌరులుగా ఎదగాలని ఆశిద్దాం.

తిరుపతిలో కొవ్వొత్తుల నివాళి.. హేమవతి హత్యను ఖండిస్తూ పలమనేరులో సభ...

విజయనగరంలో డ్వాక్రా సదస్సు...

ఈవ్టీజింగ్పై చర్యలు కోరుతూ...

మద్యం సమస్యపై మెమోరాండం ఇస్తున్న విశాఖ రూరల్ కార్యకర్తలు..

విజయవాడలో మానవహారం...

ప్రకాశంలో మద్యాన్ని నిరోధించాలని కోరుతూ....

పరవాడలో మహిళా సభ...

అక్షి సహగల్ వర్తంతి సందర్భంగా...

అనంతపురం

విజయనగరం

నెల్లూరు

కర్నూలు

తూర్పుగోదావరి

విశాఖ రూరల్

గ్రేటర్ విశాఖ

నర్సాపురం

మనసు ఫౌండేషన్
పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	Cmyr/A 184
పుస్తకం పేరు	అక్షర వ్యాసము
తారీఖు	11/8/23
ముందు అట్ట	yes
వెనుక అట్ట	yes
మొత్తం పేజీలు	45
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
భాగ పేజీలు	NO
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	sandhya
పేజీలు విడదీసినది	
హ్యాన్ చేసినది	hema
పరిశీలించినది	pragathi
పేజీలు పరిశీలించినది	
లైబ్రరీకి చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
హ్యాన్ చేయబడినది	
తప్పులు	NO
పరిస్థితి	good